

**T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI**

**KÜRESEL BİR TEHDİT OLARAK UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI,
KULLANIMI VE BUNLARLA MÜCADELE STRATEJİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nevzat UYSAL

Danışman
Doç.Dr. Burak TANGÖR

Ankara, 2015

KÜRESEL BİR TEHDİT OLARAK UYUŞTURUCU MADDE
KAÇAKÇILIĞI, KULLANIMI VE BUNLARLA MÜCADELE
STRATEJİSİ

Nevzat Uysal

Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Uluslararası İlişkiler Bölümü

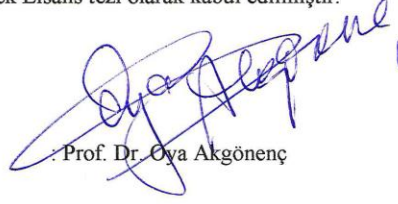
Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2015

KABUL VE ONAY

Nevzat Uysal tarafından hazırlanan “Küresel bir tehdit olarak uyuşturucu madde kaçakçılığı, kullanımı ve bunlarla mücadele stratejisi ” başlıklı bu çalışma, 09 Eylül 2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

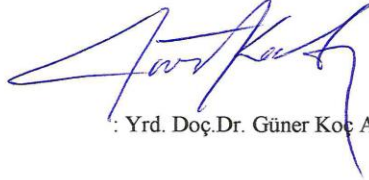
: Prof. Dr. Oya Akgöncü

Üye

: Doç. Dr. Burak Tangör

Üye

: Yrd. Doç. Dr. Güner Koç AYTEKİN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Mehmet Tomanbay
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müd.

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerde erişime açılabilir.
- Tezim sadece Ufuk Üniversitesi yerleşkelerinde erişime açılabilir.
- Tezimin ---yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerde erişime açılabilir.

09 Eylül 2015

Nevzat Uysal

ÖZET

Yazarın adı : Nevzat Uysal
Tez konusu : Küresel Bir Tehdit Olarak Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Kullanımı ve Bunlarla Mücadele Stratejisi.
Tezin türü : Yüksek Lisans tezi
Yeri ve yılı : Ankara, 2015

Bu çalışmada, uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımının toplumdaki suç ve kişisel tercih algısı dışında, küresel bir tehdit olup olmadığı, tehditse yeterince mücadele edilip edilmediği sorunsalı araştırılmaktadır. Nitel araştırma yöntemi kapsamında yapılan çalışmada veri toplama tekniği olarak, literatür taraması, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış gözlem metotları kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımının küresel kapsamı ortaya konulduktan sonra elde edilen sonuçlardan, uyuşturucunun toplumlar için nasıl bir tehdit oluşturduğu ve nasıl sonuçlandığı incelenmiş, elde edilen bulgulara göre küresel mücadele kuruluşlarının yeterlilikleri değerlendirilerek çeşitli öneriler sunulmuştur.

Kaçakçılığı artırarak, suç işlenişini kolaylaştırarak, bireylerin, dolayısıyla toplumun psikolojik ve fizyolojik yapısına zarar vererek tehdit oluşturan uyuşturucu kullanımı, küresel düzeyde ve sürekli olarak suç oranlarını artırmakta, ölüm ve bulaşıcı hastalıklara neden olmaktadır. Uyuşturucu kullanımı bu bakımdan doğrudan küresel bir tehdittir.

Kara para ekonomisi yaratarak, terör örgütlerini finanse ederek ve kullanımın devamlılığını sağlayarak tehdit oluşturan uyuşturucu madde kaçakçılığı ise küresel güvenlik ve ekonomiye zarar vermekte, dış müdahalelere zemin hazırlamaktadır. Yetersiz mücadelenin de etkisiyle uluslararası terörizm, göç, ekonomik fırsat eşitsizliği ve çevresel sorunlar gibi küresel tehditleri tetikleyerek dolaylı bir küresel tehdide neden olmaktadır.

Tez' in özgünlüğü, BM' in belirttiği uyuşturucu kaçakçılığı tehdidinin neden küresel bir tehdit olduğunu birden fazla boyutuyla (hukuk, ekonomik, güvenlik ve dış müdahale boyutları) sorgulamasının yanında, uyuşturucu kullanımını da tehdit kapsamında analiz etmesi ve bunlarla mücadele eden küresel kuruluşlar ile yeterli mücadele edip etmediklerini ortaya koymasındır.

Uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımının beklenenden fazla artması yapılan mücadelelerin başarılı olmadığını göstermektedir. Uyuşturucu suçlarının özel yasa kapsamına alınması, gerektiğinde ülkelere yaptırım veya maddi destek uygulanması, kolluk personeli ve istihbaratın güçlendirilmesi, uyuşturucu yerine bağımlılık yapmayacak ilaç üretilmesi mücadeleye olumlu katkılar sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler _____ :

Uyuşturucu madde kaçakçılığı, DEA, UNODC,
Organize suç örgütleri

ABSTRACT

Writer's Name : Nevzat Uysal
Subject of the thesis : Drug Smuggling and Use as a Global Threat and The
Strategies of Fighting Against These
Type of the thesis : Master's Degree
Place and year : Ankara, 2015

In this study, except for their perception as a crime and personal preference whether drug smuggling and use is a global threat or not and if it is a threat, the problem of whether it is fought enough has been explored. In the study within the scope of qualitative research method, literature review, semi-structured interview and non-structured observation methods were applied as data collection techniques. The information obtained were resolved by the content analysis. After presenting the global extent of drug smuggling and use, what kind of a threat that drug poses for societies and how it ends up are examined from the results. According to the findings, by evaluating the sufficiency of global foundations various suggestions have been made.

The use of drugs has become threat by increasing smuggling, facilitating crimes and harming psychological and physical conditions of the individuals and therefore societies in addition to this constantly and globally increases the crime rates, causes deaths and contagious diseases. From this aspect the use of drug is directly a global threat.

Drug smuggling, which has become a threat by creating black money economy, supporting terrorist organizations financially and providing the constant use of the drug, gives harm to the global security and economy, so it paves the way for external interferences. With the effect of insufficient fight, it has caused an indirect global threat by triggering the global threats such as international terrorism, migration, inequality of economic opportunities and environmental problems,

The originality of the thesis, is based on besides its questioning why the threat of drug smuggling that UN indicated constitutes a global threat from its different dimensions (such as law,economy,security and extent of external interference), and analyzing the use of drug within the scope of threat and also presenting whether the related foundations fight enough against them.

The increase in drug smuggling and use is more than estimated and this fact has shown that the fight against it, has not been successful. The incorporation of drug crimes into the scope of special laws, either imposing sanctions or providing financial support to the countries when required, empowering the law enforcement agencies and the intelligence, producing medicine instead of drugs that will not cause addiction will contribute positively to the fight.

Key Words _____ :

Drug Smuggling, DEA, UNODC

Organized Criminal Organizations

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	
BİLDİRİM SAYFASI.....	
ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	xi
TABLolar.....	xiv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

UYUŞTURUCU MADDE VE KAÇAKÇILIĞININ KAPSAMI

1. UYUŞTURUCU MADDE VE KAÇAKÇILIĞININ TANIMI.....	9
1.1. Uyuşturucu maddenin tanımı.....	9
1.2. Uyuşturucu madde kaçakçılığının tanımı.....	10
2. UYUŞTURUCU MADDELERİN TASNİF VE TANITIMI	11
2.1. Merkezi sinir sistemini yavaşlatanlar (depresanlar)	11
2.1.1 Afyon.....	11
2.1.2 Morfin.....	12
2.1.3. Eroin.....	12
2.1.4. Kodein.....	12
2.1.5. Barbitürat.....	13
2.1.6. Trankilizanlar.....	13
2.1.7. Sedatifler.....	13
2.2. Merkezi sinir sistemini uyaranlar (stimülanlar).....	13
2.2.1. Koka bitkisi.....	13
2.2.2. Kokain.....	13
2.2.3. Crack.....	14
2.2.4 Amfetaminler.....	14

2.3. Hayal gösterenler (halusinojenler).....	14
2.3.1. Esrar.....	14
2.3.2. Meskalin.....	15
2.3.2. LSD.....	15
3. DÜNYADAKİ EKİM VE ÜRETİM ALANLARI İLE KAPASİTESİ....	16
3.1. Haşhaş.....	17
3.1.1. Haşhaş ekim alanları ve üretim durumu.....	17
3.1.2. Haşhaş imha alanları.....	18
3.1.3. Eroin imalâtı.....	18
3.1.4. Eroinin ele geçirme durumu.....	19
3.2. Koka bitkisi.....	20
3.2.1. Koka ekim alanları ve üretim durumu.....	20
3.2.2. Koka imha alanları.....	20
3.2.3. Kokain imalâtı.....	21
3.2.4. Kokainin ele geçirme durumu.....	21
3.3. Kenevir bitkisi.....	22
3.3.1. Kenevir ekim alanları ve üretim durumu.....	22
3.3.2. Kenevir imha alanları.....	23
3.3.3. Esrar imalâtı.....	23
3.3.4. Kenevirin ele geçirme durumu.....	23
3.4. Amfetaminler.....	24
3.4.1. Sentetik uyuşturucu üretimi.....	24
3.4.2. Ele geçirilen sentetik uyuşturucu miktarları.....	25
3.5. Öncül kimyasal maddeler.....	25
3.5.1. Öncül kimyasal madde üretimi.....	25
3.5.2. Öncül kimyasal madde ele geçirme durumu.....	26
4. KAÇAKÇILIK GÜZERGÂHLARI VE TÜKETİM ALANLARI.....	27
4.1. Eroin güzergâhı ve tüketim alanları.....	27
4.2. Kokain güzergâhı ve tüketim alanları.....	29
4.3. Esrar güzergâhı ve tüketim alanları.....	31
4.4. Amfetamin güzergâhı ve tüketim alanları.....	32

5.	UYUŞTURUCU KULLANIMININ ETKİLERİ.....	34
5.1	Uyuşturucu kullanımının bireysel etkileri.....	34
5.2.	Uyuşturucu kullanımının toplumsal etkileri.....	35
5.3.	Uyuşturucu kullanımının çevresel etkileri.....	39
6.	KÜRESEL UYUŞTURUCU ÖRGÜTLERİ VE HUKUKİ BOYUTU.....	40

İKİNCİ BÖLÜM

UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI VE KULLANIMININ ULUSLARARASI BOYUTU

1.	ULUSLARARASI HUKUK BOYUTU.....	47
1.1.	Uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımının uluslararası sözleşmelerdeki yeri.....	47
1.1.1.	BM. Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1961 Tek Sözleşmesi.....	49
1.1.2.	1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi.....	50
1.1.3.	Uyuşturucu ve Psikotrop Mad. Kaçakçılığına Karşı BM. Sözleşmesi...	51
1.2.	Uyuşturucu maddelerin uluslararası ceza hukukuna göre konumu.....	54
1.3.	Uyuşturucu maddelerin ülkeler hukukundaki yeri.....	55
1.3.1.	İsveç Hukuku'ndaki yeri.....	55
1.3.2.	Danimarka Hukuku'ndaki yeri.....	56
1.3.3.	Almanya Hukuku'ndaki yeri.....	56
1.3.4.	Hollanda Hukuku'ndaki yeri.....	56
1.3.5.	Fransa Hukuku'ndaki yeri.....	56
1.3.6.	İtalya Hukuku'ndaki yeri.....	57
1.3.7.	İngiltere Hukuku'ndaki yeri.....	57
1.3.8.	ABD Hukuku'ndaki yeri.....	57
1.3.9.	Türkiye Hukuku'ndaki yeri.....	58
2.	ULUSLARARASI EKONOMİK BOYUTU.....	60
2.1.	Kara paranın aklama yöntemleri.....	62
2.2.	Kara paranın ekonomiye zararları.....	63

3. ULUSLARARASI GÜVENLİK BOYUTU.....	65
3.1. İnsani güvenliğe yönelik tehditler.....	67
3.1.1. Ekonomik güvenliğe yönelik tehditler.....	67
3.1.2. Gıda güvenliğine yönelik tehditler.....	68
3.1.3. Sağlık güvenliğine yönelik tehditler.....	68
3.1.4. Çevresel güvenliğe yönelik tehditler.....	68
3.1.5. Kişisel güvenliğe yönelik tehditler.....	68
3.1.6. Toplum güvenliğine yönelik tehditler.....	68
3.1.7. Siyasi güvenliğe yönelik tehditler.....	69
3.2. Ulusal güvenliğe yönelik tehditler.....	69
3.3. Küresel güvenliğe yönelik tehditler.....	71
3.4. Uyuşturucu madde kaçakçılığı ve terör örgütleri.....	72
4. ULUSLARARASI DIŞ MÜDAHALE BOYUTU	76
5. UYUŞTURUCU MADDELER İLE MÜCADELE EDEN ULUSLARARASI KURULUŞLAR.....	79
5.1. Birleşmiş Milletler Teşkilatı kuruluşları.....	79
5.1.1. BM Uyuşturucu ve Suç Dairesi (UNODC).....	79
5.1.2. BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND).....	80
5.1.3. Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB).....	80
5.1.4. Dünya Sağlık Örgütü (WHO).....	80
5.1.5. BM AIDS ile Mücadele Programı (UNAIDS).....	81
5.1.6. Orta ve Yakın Doğu Yasadışı Uyuş. Mad. Alt Komisyonu (OYUTAK).81	
5.1.7. Uyuşturucu ile Müc. Eden Ulusal Birim Başkanları (HONLEA)	81
5.2. Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi kuruluşları.....	82
5.2.1. Avrupa Uyuş. ve Uyuş. Bağımlılığını İzleme Mrkz. (EMCDDA).....	82
5.2.2. Avrupa Polis Teşkilatı (Europol).....	82
5.2.3. Avrupa Komisyonu.....	82

5.2.4. Avrupa Konseyi.....	83
5.2.5. Uyuşturucu ve Uyuş. Trafığı ile Müc. Ortaklık Grubu (POMPIDOU)..	83
5.2.6. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT).....	83
5.3. Diğer kuruluşlar.....	84
5.3.1. BDT Orta Asya Bölgesel Bilgi Koordinasyon Merkezi (CARICC).....	84
5.3.2. Uluslararası Kriminal Polis Örgütü (Interpol).....	84
5.3.3. Amerika Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi (DEA);.....	84
5.3.4. Dünya Gümrük Teşkilatı (WCO).....	85

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYUŞTURUCU İLE KÜRESEL ÖLÇEKTE MÜCADELE EDEN BM UYUŞTURUCU VE SUÇ OFİSİ VE ABD UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE DAİRESİ'NİN STRATEJİLERİ

1. UYUŞTURUCU İLE MÜCADELEDE UYGULANAN REJİM, MODEL VE POLİTİKALAR.....	87
1.1. Uyuşturucu ile mücadele rejim ve modelleri.....	88
1.2. Uyuşturucuyu suç olmasını isteyen ve istemeyenlere ait görüşler.....	89
1.2.1. Serbest bırakılmasını isteyenlerin iddiaları.....	89
1.2.2. Suç olmasını isteyenlerin iddiaları.....	90
1.3. Basamak teorisi.....	91
1.4. Avrupa'nın uyuşturucu ile mücadele politikası.....	92
1.5. ABD'nin uyuşturucu ile mücadele politikası.....	93
2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER UYUŞTURUCU VE SUÇ OFİSİ (UNODC).94	94
2.1 UNODC' un görevleri.....	94
2.2. UNODC' un organizasyon yapısı.....	95
2.3. UNODC bölge yapılanmaları.....	96
2.4. UNODC' un genel faaliyetleri.....	96
2.4.1. İcra edilen toplumsal faaliyetler.....	97
2.4.2. İcra edilen bölgesel faaliyetler.....	99
2.5. UNODC Konteynır kontrol programı.....	100

3. ABD UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE DAİRESİ (DEA).....	103
3.1. DEA' nın görevleri.....	103
3.2. DEA' nın yapılanması.....	105
3.2.1. Yurt içi yapılanması.....	105
3.2.2. Yurt dışı yapılanması.....	105
3.3. DEA' nın faaliyetleri.....	107
3.3.1 Bölgesel faaliyetler.....	107
3.3.2. Genel faaliyetler.....	109
3.4. DEA' nın ülkeler hakkındaki değerlendirmeleri.....	110
3.4.1. Uyuşturucu madde üreten ülkeler değerlendirmesi.....	110
3.4.2. Kara para aklayan ülkeler değerlendirmesi.....	112
3.5. DEA hakkında olumsuz iddialar.....	113
SONUÇ	117
KAYNAKÇA.....	128
EKLER.....	133
ÖZGEÇMİŞ.....	139

KISALTMALAR

- BM** : Birleşmiş Milletler
- BUMADP** : Belarus, Ukraine, Moldova Action Drug Programme
(Beyaz Rusya, Ukrayna, Moldova Uyuşturucu Hareket Programı)
- CADAP** : Central Asia Drug Action Programme
(Orta Asya Uyuşturucu ile Mücadele Programı)
- CARICC** : Central Asia Regional Information and Coordination Centre for
Combating the Illicit Trafficking of Narcotic Drugs
(Orta Asya Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadele Bölgesel Bilgi
ve Koordinasyon Merkezi)
- CIA** : Central Intelligence Agency
(Merkezi İstihbarat Teşkilatı)
- CND** : The Commission on Narcotic Drugs
(Narkotik Uyuşturucu Komisyonu)
- DEA** : Drug Enforcement Administration
(ABD Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi)
- EMCDDA** : The Europe Monitoring Centre for Drug and Drug Addiction.
(Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi)
- ECOSOC** : Economic and Social Council
(Ekonomik ve Sosyal Konsey)

- FARC-EP** : Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo (İspanyolca)
Revolutionary Armed Forces of Colombia
(Kolombiya Devrimci Silahlı güçleri-Halk Ordusu)
- FATF** : Financial Action Task Force on Money Laundering
(Kara Para ile Mücadele Mali Eylem Görev Gücü)
- HONLEA** : Heads of National Law Enforcement Agencies
(Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Madde Kaçakçılığıyla Mücadele Eden Ulusal Kuruluş Bölüm Başkanları)
- ICE** : Immigration and Customs Enforcement
(Göçmen ve Gümrük Dairesi)
- INCB** : International Narcotics Control Board
(Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu)
- NPS** : New Psychoactive Substances
(Yeni Psikotrop Maddeler)
- NGO** : Non Government Organizations
(Hükümet Dışı Kuruluşlar)
- POMPIDOU** : The Co-Operation Group to Combat Drug Abuse and Drug Trafficking.
(Uyuşturucu ve Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadele Ortaklık Grubu)
- SCADP** : South Caucasus Action Drug Programme
(Güney Kafkasya Uyuşturucu Hareket Programı)

- TUBİM** : Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
- UNODC** : United Nations Office on Drugs and Crime
(Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi)
- UNTOC** : United Nations Convention Against Transnational Organized
Crime and the Protocols Thereto
(Birleşmiş Milletler Uluslararası Organize Suçlar Ek Protokolü)
- UNCICP** : United Nations Centre for International Crime Prevention
(Birleşmiş Milletler Uluslararası Suç Önleme Merkezi)
- UNAIDS** : The Joint United Nations Programme on HIV/AIDS
(Birleşmiş Milletler HIV/AIDS ile Mücadele Ortak Programı)
- UNDG** : United Nations Development Group
(Birleşmiş Milletler Kalkınma Grubu)
- UNDP** : United Nations Development Programme
(Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
- WHO** : World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
- WCO** : World Customs Organization (Dünya Gümrük Örgütü)

TABLolar

- Tablo-1 : Üretilen ve ele geçirilen eroin miktarı
- Tablo-2 : Üretilen, tüketilen ve ele geçirilen kokain miktarı
- Tablo-3 : Üretilen esrar miktarı
- Tablo-4 : Ürettiği sentetik uyuşturuculara göre yakalanan laboratuvar miktarı
- Tablo-5 : Yakalanan sentetik uyuşturucuların bölgelere dağılımı ve miktarı
- Tablo-6 : Eroin kullanımının bölgelere göre dağılımı ve ekonomik boyutu
- Tablo -7 : Eroinin dünya piyasalarına dağılım güzergâhları
- Tablo -8 : Kokainin ekonomik boyutu
- Tablo -9 : Kokainin tüketim miktarı, kullanıcı sayısı ve ele geçen miktarı
- Tablo -10 : Kokainin dünya piyasalarına dağılım güzergâhları
- Tablo -11 : Kıtalara göre esrar kullanıcı sayısı
- Tablo -12 : Kıtalara göre sentetik uyuşturucu kullanan kişi sayısı
- Tablo -13 : Uyuşturucu madde kullanan kişi miktarı
- Tablo -14 : Uyuşturucu madde kullanan kişi miktarı
- Tablo -15 : Uyuşturucu kullanan kişi miktarının nüfusa oranı
- Tablo -16 : HIV olan kişi sayısı
- Tablo -17 : Uyuşturucu kullanan kişilerin tedavi oranları
- Tablo -18 : Uyuşturucu kullanımından ölen kişi miktarları
- Tablo -19 : Uyuşturucu kaynaklı suç türleri ve oranları
- Tablo -20 : BM uyuşturucu maddelerle mücadele ve işbirliği sözleşmeleri
- Tablo -21 : Uyuşturucu ile mücadele rejim ve modelleri
- Tablo -22 : DEA' nın ele geçirdiği uyuşturucu miktarları
- Grafik-1 : Afganistan'daki haşhaş ekim miktarları

GİRİŞ

Ticareti, her toplumda suç olarak nitelenirken, kullanımı, toplumlara göre sağlık sorunu veya suç konusu, kişilere göre ise ihtiyaç veya zevk ögesi olarak değişen uyuşturucu maddelerin geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir. 18. yüzyıldaki Sanayi Devrimi'ne kadar ticari bir özelliği olmayan doğal uyuşturucu maddeler (narkotik) bu tarihten sonra sanayideki gelişim ve nüfustaki artışla birlikte ticari bir maddeye dönüşmüş, soğuk savaş döneminde savaş çıkma ihtimalinin azaldığı 1970'lerin başından itibaren küresel gelişme göstermeye başlamıştır. 1990 yılında soğuk savaşın bitimi ve küreselleşmenin hız kazanmasıyla birlikte mevcut doğal uyuşturucu maddelere ilave olarak sentetik uyuşturucu maddeler (psikotrop) piyasada hızla yerini almış, dolayısıyla uyuşturucu maddelerin yasadışı küresel ticareti ve kullanımı daha da yaygınlaşmıştır.

Uyuşturucu maddelerde görülen bu gelişmeler uluslararası toplumun da dikkatini çekmiş, sorunun ülkesel veya bölgesel olmayıp küresel bir sorun ve tehdit olarak algılanmasına yol açmıştır. Günümüzde, yasa dışı ticareti ve tedavi maliyetleri ile birlikte ciddi bir mali piyasa oluşturan uyuşturucu maddeler, küresel düzeyde gelişmeye, kişi ve toplumlara pek çok yönden büyük zararlar vermeye devam etmektedir.

Bu çalışmada, uyuşturucu kullanımı ve kaçakçılığının küresel bir tehdit olup olmadığı, tehditse yeterince mücadele edilip edilmediği sorunsalını incelemek amaç edinilmiştir. Bu maksatla, uyuşturucu madde kullanımı ve kaçakçılığının küresel bir tehdit olup olmadığı, tehdit olarak kabul edilirse bu tehditlerin nasıl oluştuğu, nasıl sonuçlandığı ve bununla mücadele eden kuruluşların yeterince mücadele edip etmediği sorularına cevap aranmıştır. Uyuşturucu maddelerin küresel düzeyde geldiği nokta, kaçakçılık ve kullanımının oluşumu ve sonuçları ile bunlarla mücadele eden küresel kuruluşların stratejileri tartışılarak bu sorulara cevap bulunmaya çalışılmış, mücadele önlemleri ve varsa eksik yönleri belirlenmiştir.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada veri toplama tekniği olarak, literatür taraması, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış gözlem metotları kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Literatür tarama

yönteminde; istatistikî kayıtlar ve tarama arşivleri, yapılandırılmamış gözlem metodunda; gözlemci olarak kişisel katılım/deneyim kullanılmış, yarı yapılandırılmış görüşmede; uyuşturucu madde kaçakçılığı konusunda deneyim sahibi görevliler ile mülakat yapılmıştır.

Konunun temelini oluşturan uyuşturucu madde, kişinin sinir sistemini, fiziki ve psikolojik dengesini bozan, alışkanlık ve bağımlılık yapan, kanunla yasaklanmış narkotik ve psikotrop maddelerdir. Bu maddeler merkezi sinir sistemini uyaran, yavaşlatan ve hayal gösteren doğal uyuşturucu (narkotik) ve sentetik uyuşturucu (psikotrop) maddeler olarak sınıflandırılmıştır. Sınıflandırma, bu maddelerin yarattığı etki ve üretildiği hammaddeden ileri gelmektedir. Koka, kenevir ve haşhaştan üretilen uyuşturucular doğal uyuşturucu olarak nitelenirken, kimyasal maddelerden üretilen uyuşturucular sentetik uyuşturucu olarak nitelenmiştir. Sentetik uyuşturucuların küreselleşme ile birlikte piyasalarda hızla yer almasında üretim, dağıtım ve ticaretinin kolaylığı rol oynamıştır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı ise, herhangi bir uyuşturucu ve psikotrop maddenin üretimi, imalatı, dağıtımı, satışı, satın alınması, ithal veya ihracı, uyuşturucu madde üretmek maksadıyla afyon haşhaşı, koka ağacı veya Hint keneviri yetiştirilmesi, suçun işlenmesine kolaylık sağlanması ve yol gösterilmesi olarak tanımlanmış, kişinin bireysel olarak uyuşturucu kullanımını kapsamamıştır.

Uyuşturucu kaçakçılığının küresel etkisi bireysel uyuşturucu kullanımı ile başlamıştır. Çeşitli kişisel ve sosyal sebeplerle uyuşturucu kullanımına başlayan kişi bu bağımlılıktan kolayca kurtulamamaktadır. Bağımlılık ise kişinin psikolojik ve fizyolojik dengesini bozarak, onu toplumdan soyutlayarak, verimliliğini düşürerek, ekonomik sorunlar oluşturarak, aile yapısını zayıflatarak, suç işlemesine, hastalanmasına ve ölümüne zemin hazırlamaktadır. Kullanımla başlayan bu etkiler toplumlara ve bütün dünyaya yayılmış, kullanıcı sayısı arttıkça bulaşıcı hastalık, ölüm ve suç oranları da artmıştır.

Uyuşturucu kullanım talebi de uyuşturucu arzını dolayısıyla uyuşturucu kaçakçılığını başlatmaktadır. Terör ve organize suç örgütlerinin kaçakçılıkta yer almaları, uyuşturucudan elde edilen yüksek miktarda kara paranın cazibesi, ülkelerdeki iç istikrarsızlık ve az gelişmişliğin etkisi, ayrıca yetersiz mücadele gibi faktörlerle

büyüyen uyuşturucu kaçakçılığı hukuki, ekonomik, güvenlik, çevre ve dış müdahale bakımından küresel sorunlara ve uyuşturucu kullanımının sürekliliğine neden olmuştur. Uyuşturucu maddelerin üretim bölgelerindeki fiyatı tüketim bölgelerinde otuz katına kadar ulaşabildiğinden elde edilen yüksek gelir kaçakçılığın büyümesinde en önemli faktör olmuştur. Dolayısıyla daha yüksek gelir için daha fazla kullanıcı hedeflenmiş, kişi ve topluma verilen zararlar önemsenmemiştir. Resmi rakamlara göre 2012 yılı itibari ile yaklaşık 300 milyon kişi uyuşturucu kullanmakta (UNODC, 2014 WDR:Annex 1), 600 milyar dolar tutarında kara para ekonomisi dışında 200 milyar dolar tedavi masrafı (INCB,2013 Report,:1-2) ortaya çıkmaktadır. Tedavi imkânlarının yetersizliğine bağlı olarak artan ölüm ve bulaşıcı hastalıklardan gelişmiş ülkelere nazaran az gelişmiş Afrika ülkeleri daha fazla zarar görmektedir.

Uyuşturucu kullanım ve kaçakçılığının oluşumunda bazı ülkeler, üretici ve yoğun tüketici olmaları nedeniyle belirleyici bir faktör olarak ön plana çıkmıştır. Altın Hilal olarak bilinen İran, Afganistan, Pakistan, Altın Üçgen olarak bilinen Myanmar (Burma, Birmanya), Laos, Tayland ile Meksika ve Kolombiya’da eroinin hammaddesi olan haşhaş, Kolombiya, Peru ve Bolivya’da kokainin hammaddesi olan koka, Fas’ta ise esrarın hammaddesi Hint Keneviri yetiştirildiği, Güneydoğu Asya ülkelerinde de sentetik uyuşturucuların imal edildiği görülmüştür. Yoğun tüketici ülkeler ise Kuzey Amerika, Avrupa ülkeleri ile Avustralya olmuştur.

Hukuki olarak uluslararası/sınır aşan bir suç niteliği olan uluslararası uyuşturucu madde kaçakçılığı suçu, Uluslararası Ceza Hukuku’na göre uluslararası hukuk düzeni ve barışı tehdit etmediğinden uluslararası hukuk suçları (soykırım, savaş suçu, insanlığa karşı suçlar ve saldırganlık suçu) kapsamında değerlendirilmemiştir. Ancak kaçakçılık, uluslararası hukuk suçlarının oluşumuna maddi destek vererek ve suçun işlenişini kolaylaştırarak olumsuz etkisini göstermiştir.

Kullanıcı sayısı ile birlikte uyuşturucu madde çeşidi de artış göstermiştir. Uyuşturucu maddelerle ilgili BM sözleşmelerinde (1961 Tek Sözleşmesi, 1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına karşı Sözleşme) listelenen uyuşturucu madde sayısı 2013 yılı itibari ile %150 artış

göstermiştir (UNODC, 2014 WDR:xii). Sonradan ortaya çıkan uyuşturucu maddeler bu sözleşmelere eklenmemiş ancak her yıl BM tarafından yayımlanmıştır. Sözleşmelerde yer almadığından iç hukuka dâhil edilmeleri ülkelerin kendi inisiyatiflerine bırakılan bu maddelerin hangi kapsamda değerlendirileceği tereddütlere neden olmuştur.

Uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele etmek için Birleşmiş Milletler bünyesinde çeşitli sözleşmeler yapılmıştır. “Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler 1961 Tek Sözleşmesi”, daha önce uyuşturucu ile mücadele etmek için yapılan uluslararası antlaşmaların yerini almıştır. Sentetik uyuşturucularda görülen gelişmeler üzerine bu sözleşmeye ilaveten “1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi” imzalanmıştır. Daha sonra her iki sözleşmede alınan önlemleri güçlendirmek ve yeni önlemler almak amacıyla 1988 yılında “Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)” imzalanmıştır. Her üç sözleşme de; taraf ülkelerin, uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kötüye kullanımını önlemelerini (1. maddeler), kaçakçılık ile mücadelede uluslararası işbirliği yapmalarını (1. maddeler), denetim sağlamalarını (28,15,9. maddeler) ve Birleşmiş Milletler çerçevesinde faaliyet göstermelerini (1. maddeler) sağlamayı amaçlamıştır.

Hukuki etkileri dışında kaçakçılığın ekonomik etkileri de görülmüştür. Teknolojik gelişmeler, iletişim ve internet kullanımının sağladığı avantajlarla sermaye hareketleri daha kolay ve hızlı olarak yapılmaktadır. Organize suç ve terör örgütlerince uyuşturucudan elde edilen kara para da (narko dolar) bu avantajlardan yararlanarak çeşitli yöntemlerle aklanmış ve ekonomik dengelere zarar vermiştir. Bir bakıma, ekonomide iyi para kötü parayı kovar kuralı (Gresham Kanunu) hayata geçmiştir.

Devlet dışı aktörler olan terör* ve organize suç örgütleri ** uyuşturucu kaçakçılığı gelirlerinden beslenerek insani, toplumsal ve küresel güvenliği bozmuş, dış müdahalelere gerekçe oluşturmuşlardır. Bu örgütler, uyuşturucu madde ticaretini, gerek yurt içinde gerekse uluslararası alanda çok çeşitli yöntemler kullanarak yapmışlar, uyuşturucunun üretim, dağıtım ve tüketim safhalarının bir veya birkaçında faaliyet göstermişlerdir. Örneğin PKK terör örgütü her üç safhada yer alırken, Özbekistan İslami Hareketi örgütü sadece %5’ i kontrol edilebilen Afganistan sınırındaki trafiği

yönetmiştir. Organize örgütlerden Kolombiya Kartelleri gemi ile kokain taşımaya önem verirken Meksika Kartelleri deniz yolu dışında ABD-Meksika sınırında yer altından uzun tüneller açarak nakil yapmıştır.

Uyuşturucu kaçakçılığının ülkeler arası dış müdahale boyutuna varan etkileri de olmuştur. Örneğin; küresel güç ABD 'nin Kolombiya'ya müdahale etmesine, Afganistan'da ise müdahale sonrası kalıcı olmasına gerekçe oluşturmuştur. Bu gerekçe ise ABD' nin soğuk savaş sonrası geliştirdiği “ uyuşturucu kaçakçılığı ve organize suçlarla mücadele” konulu ulusal güvenlik anlayışıdır. Ülkesel çıkarları gereği Kolombiya'da karışıklık çıkararak ABD' ye tepki olarak ortaya çıkan Marksist Leninist terör örgütü FARC-EP kendisini finanse etmek için uyuşturucu ticaretine yönelmiş, ABD ise bu durumu kendisine tehdit olarak görerek Kolombiya'ya müdahale etmiştir. Afganistan'a da ikiz kule saldırılarını gerekçe göstererek müdahale eden ABD'ye karşı mücadele eden Taliban örgütü yine uyuşturucudan finanse olmuştur. Geliştirdiği yeni güvenlik algısı gereği uyuşturucuyu bir tehdit olarak gerekçe gösteren ABD Afganistan'da kalıcı olmaya başlamıştır.

Gerek kullanım gerekse kaçakçılık nedeni ile küresel sorunlara neden olan uyuşturucu maddelerle mücadele için Birleşmiş Milletler önderliğinde uyuşturucu ile mücadelede işbirliği teşvik edilmiş ve denetim mekanizmaları oluşturulmuştur. Bu amaçla, uyuşturucu üretim, tüketim ve trafiğinde yer alan ülkeler arasında küresel ve bölgesel işbirlikleri sağlanmış, çeşitli mücadele rejim ve modelleri uygulamaya konulmuştur. Uyuşturucu ile bölgesel düzeyde 15, küresel düzeyde mücadele eden 2 kuruluş (UNODC, DEA) olmak üzere toplam 17 kuruluş*** mevcuttur. Bu kuruluşlar; Birleşmiş Milletler (7 adet), Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi Kuruluşları (6 adet) ile diğer kuruluşlar (4 adet) dir.

*_**

* **Küresel terör örgütleri;** Abu Sayyaf (Filipinler), Tamil Kaplanları (Sri Lanka), PKK (Türkiye), Hizbullah, Özbekistan İslami Hareketi, El Kaide (Ortadoğu), ETA (İspanca), Cezayir Gizli Örgütü, El Şebap (Somali), Kolombiya Ulusal Kurtuluş Ordusu, Kolombiya Birleşik Öz Savunma Güçleri, FARC-EP (Kolombiya) ve Aydınlık Yol (Peru) örgütleridir.

** **Küresel organize suç örgütleri;** Çin-Triad (Hong Kong) ve Green Gangs (Shangay), Japonya-Yakuza, Rus Mafyası, Kolombiya ve Meksika uyuşturucu kartelleri, İtalyan-Cosa Nostra, Brezilya-Sau Paulo, ABD-Los Angeles, NewYork ve Soweto isimli organize suç örgütleridir.

Uyuşturucu tüketiminin görüldüğü ülkeler talebi bitirmek veya azaltmak için çeşitli model ve rejimler uygulamışlardır. Kullanımın yoğun olduğu ABD’ de yasaklayıcı ve tıbbi tedavi modeli uygulanırken, Avrupa Birliği ülkelerinde yasaklayıcı ve liberal modeller uygulanmıştır. Uyuşturucu talebine engel olunamaması nedeniyle uyuşturucunun serbest bırakılmasını isteyen görüşler de (liberal görüş) ortaya çıkmıştır. Serbestlik yanlıları uyuşturucuyu daha çok bir sağlık sorunu, devlete olan maliyet, sigara ve alkol gibi zararlı bir alışkanlık olarak görmüştür. Buna karşıt olarak uyuşturucu kullanımının cezalandırılmasını isteyenler ise basamak teorisini (etkisi hafif uyuşturucudan etkisi daha ağır uyuşturucuya geçiş) kabullenerek cezalandırıcı yaklaşımın caydırıcı ve talebi azaltıcı özelliği olduğunu savunmuşlardır.

Küresel mücadele kuruluşu olduğu için araştırmamıza konu olan iki kuruluştan biri olan UNODC (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi) hemen her ülkede uyuşturucu ile mücadele etmek maksadıyla uyuşturucu talebini azaltma ve tedavi konularında ülkelere destek vermekte, mali destek ve bilgi desteği sağlamaktadır. UNODC gibi küresel bir mücadele kuruluşu olan ve 67 ülkede konuşlanan (DEA Web, 2014) ABD kolluk kuruluşu DEA (ABD Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi) da dünyadaki uyuşturucuların ABD’ ye ulaşmasını engellemek maksadıyla görev yapmaktadır. Her iki kuruluş da ülkelerin kullanacağı rejim ve modele müdahale etmemektedir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın (UNDP) 1994 yılı raporunda uyuşturucu kaçakçılığı insani güvenlik açısından küresel bir tehdit olarak tanımlanmış, uyuşturucu

Birleşmiş Milletler Teşkilatı Kuruluşları;

BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND), Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), BM AIDS ile Mücadele Programı (UNAIDS), Orta ve Yakın Doğu Yasadışı Uyuşturucu Maddeler ve İlgili Konular Alt Komisyonu (OYUTAK) ile Uyuşturucu ile Mücadele Eden Ulusal Birim Başkanları (HONLEA)’dır.

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi Kuruluşları;

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (EMCDDA), Avrupa Polis Teşkilatı (Europol), Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi, Uyuşturucu ve Uyuş. Trafığı ile Mücadele Ortaklık Grubu (POMPIDOU) ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)’tir.

Diğer Kuruluşlar;

BDT Orta Asya Bölgesel Bilgi Koordinasyon Merkezi (CARICC), Uluslararası Kriminal Polis Örgütü (Interpol), ABD Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi (DEA) ve Dünya Gümrük Teşkilatı (WCO)’dır.

kullanımının hızlı bir şekilde dünyaya yayıldığı, silahlanma ve enerji harcamalarına yakın bir mali boyutunun olduğu ve mücadele çabalarının etkisiz olduğu vurgulanmıştır. Ancak iddia edilen konuların somutlaştırılması ve genişletilmesi ihtiyacı görülmüştür. Çünkü uyuşturucu kaçakçılığı küresel bir tehditse sebep sonuç ilişkilerinin ortaya konularak önlem alınması kaçınılmazdır. Bu çalışmada yazılan ve tartışılan konular, söz konusu tehdidin var olup olmadığını sorgulamaya, varsa nasıl oluştuğunu, nasıl sonuçlandığını ve varsa ne gibi önlem alınması gerektiğini ortaya koymaya yöneliktir.

Çalışmanın üç varsayımı bulunmaktadır. İlk varsayım, uyuşturucu kaçakçılığının, uyuşturucu kullanımının küresel bir tehdit olmasında belirleyici olduğudur. İkinci varsayım, terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımının küresel bir tehdit haline gelmesinde şekillendirici bir niteliğinin olduğudur. Üçüncü varsayım ise uyuşturucu ile mücadelede uygulanan rejim ve modellerin, uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımına ilişkin küresel tehditlerinin önlenmesine etki yaptığıdır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. “Uyuşturucu madde ve kaçakçılığının kapsamı” başlığını taşıyan birinci bölümde; uyuşturucu madde ve kaçakçılığının içeriği, dünyadaki uyuşturucu üretim ve tüketim alanları ile kapasitesi, kaçakçılık güzergâhları, uyuşturucu kullanımın sonuçları açıklanmış, küresel uyuşturucu örgütleri hukuki açıdan irdelenmiştir. Uyuşturucu kullanımı ve kaçakçılığının nasıl oluştuğu ve kullanımın nasıl sonuçlandığı konusundaki araştırma sorularına cevap bulmak amacıyla mevcut veriler değerlendirilerek tartışılmış, kullanımın küresel tehdit durumu ile üretim ve tüketimde belirleyici olan ülkelerin durumu ortaya konulmuştur. Bu bölümdeki konular ikinci bölümde incelediğimiz uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımının uluslararası boyutuna da ışık tutmaktadır.

“Uyuşturucu madde kaçakçılığı ve kullanımının uluslararası boyutu” başlığını taşıyan ikinci bölümde; uyuşturucu madde kaçakçılığı ve kullanımının, ülkelerin hukuki yapısı, ekonomik düzeni ve güvenliğine yönelik etkileri ile dış müdahale etkileri, ayrıca uyuşturucu ile mücadele eden uluslararası kuruluşlar incelenmiştir. Uyuşturucu kaçakçılığının nasıl sonuçlandığı konulu araştırma sorusu bakımından uyuşturucunun hukuki, ekonomik, güvenlik ve dış müdahale boyutu değerlendirilmiş, kaçakçılığın

küresel tehdit durumu ile kaçakçılıkla mücadelede uluslararası kuruluşların rolleri tespit edilmiştir. Uyuşturucu sorununun küresel boyutta olduğu anlaşıldığından bu sorunla küresel olarak mücadele eden UNODC ve DEA kuruluşları üçüncü bölümde incelenmiştir.

“Uyuşturucu ile küresel ölçekte mücadele eden BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi ve ABD Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi'nin Stratejileri” başlığını taşıyan üçüncü bölümde; uyuşturucu ile mücadeleye yön veren rejim ve modeller ile küresel düzeyde mücadele eden kuruluşların stratejileri ve yeterlilikleri incelenmiştir. Bu bölüm, ilk iki bölümde ortaya çıkan küresel mücadele ihtiyacına da cevap vermektedir. UNODC ve DEA' nın ayrıntılı incelenme sebebi, bütün dünyayı ilgilendiren uyuşturucu sorunuyla aynı ölçekte mücadele etmeleri ve ortaya küresel bir vizyon koyabilmeleri, diğer kuruluşların ise bölgesel düzeyde kalmalarıdır. Uyuşturucu ile mücadele eden küresel kuruluşların bu tehditle yeterince mücadele edip etmedikleri konulu araştırma sorusu bu bölümde tartışılmıştır.

Birleşmiş Milletler (BM), uyuşturucu kullanımının hızla yayılarak toplumlar için tehdit oluşturduğunu, küresel bir ticaret olduğunu, pek çok insanı istihdam ederek milyarlarca dolarlık yasa dışı bir gelir sağladığını ve mücadele çabalarının yetersiz olduğunu belirterek uyuşturucu kaçakçılığını küresel bir tehdit olarak nitelendirmektedir. Tez' in özgünlüğü ise bu bağlamda, BM' in belirttiği uyuşturucu kaçakçılığı tehdidinin neden ve nasıl küresel bir tehdit olduğunu birden fazla boyutuyla (hukuk, ekonomik, güvenlik ve dış müdahale bakımından) sorgulamasının yanında, uyuşturucu kullanımını da tehdit kapsamında analiz etmesi ve bunlarla mücadele eden küresel kuruluşlar ile yeterli mücadele edip etmediklerini ortaya koymasındır.

Özetle, küresel bir tehdit olarak uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımı ile mücadele etmek kadar sorunun altında yatan faktörlerin tespiti de önemlidir. Bu bakımdan, bir bütün halinde, söz konusu tehditlerin oluşumu ve sonuçlarının belirlenmesinden sonra mücadelede uygulanan rejim ve modeller ile küresel düzeyde mücadele eden kuruluşların (UNODC ve DEA) faaliyetlerinin değerlendirilmesi ve gereken önlemlerin ortaya konulması, uyuşturucu sorunu ile ilgilenen ve mücadele eden kişi ve kuruluşların bu çalışmadan istifade edebilecek olması tezin önemini oluşturmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

UYUŞTURUCU MADDE VE KAÇAKÇILIĞININ KAPSAMI

Yarattığı etki bakımından benzer ancak imal edildiği hammadde, üretim tarzı, fiyatı, erişebilirlik ve kullanım şekilleri yönünden farklı olan uyuşturucu maddeler, “ uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımını küresel bir tehdit olarak kabul edilirse, kaçakçılık ve kullanım tehdidi nasıl oluşmakta ve nasıl sonuçlanmaktadır? ” konulu araştırma sorularımızla ilişkili olduğundan, ilgili kavramların tanım ve tasnifi bu bölümde yapılmaktadır. Bundan başka, uyuşturucu maddeleri, üretim ve tüketim boyutu, kaçakçılık güzergâhları ve uyuşturucu örgütleri kapsamında açıklamakta fayda bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler’ in uyuşturucu kaçakçılığını küresel yasadışı bir ticaret olarak tanımlaması da (UNODC Web, 2014) konunun önemini artırmaktadır.

Ayrıca, uyuşturucu madde ve kaçakçılığının yetkili kurumlarca yapılan tanımı, etkilerine göre tasnifi ve tanıtımı, uyuşturucu imalında kullanılan bitkilerin nerelerde, ne miktarda ekildiği, imal edilen uyuşturucuların hangi güzergâhlardan taşınarak nerelerde tüketildiği, tüketiminin bireysel ve toplumsal etkileri, uyuşturucu kaçakçılığı yapan küresel örgütler ile bu örgütlerin hukuki boyutu incelenmekte, tablo, grafik ve haritalarla desteklenmektedir.

1. UYUŞTURUCU MADDE VE KAÇAKÇILIĞININ TANIMI:

Tanımlardan amaç, uyuşturucu madde ve kaçakçılığının içeriğini ve yasal unsurlarını özellikle Birleşmiş Milletler uyuşturucu sözleşmeleri açısından ortaya koymak ve mukayese etmektir. Bu unsurlar, aynı zamanda ülkelerin yapacakları iç hukuki düzenlemelerde de göz önünde bulundurulduğundan önem taşımaktadır.

1.1. Uyuşturucu maddenin tanımı;

Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri, Türk Ceza Kanunu, diğer ilgili kanunlar ve uyuşturucu ile mücadele eden kurumlarca uyuşturucu maddelerin içerik bakımından açık

bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü ve Dünya Sağlık Örgütüncü (WHO) yapılan tanımlar birbirine yakındır. Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'ne göre; belirli dozda alındığı zaman kişinin sinir sistemi üzerinde etkisi olan, kişinin akli, fiziki ve psikolojik dengesini bozan, alışkanlık ve bağımlılık yapan, fert ve toplum içinde ekonomik ve sosyal çöküntüye sebep olan, kullanımı, bulundurulması ve satışı kanunla yasaklanmış olan narkotik ve psikotrop maddeler uyuşturucu madde olarak tanımlanmaktadır (Güm. Muh., 2003:2). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre ise (WHO); kullanımı sonrası bilişsel, davranışsal ve fiziksel bağımlılığa neden olan, zararlı sonuçlarına rağmen kullanımında ısrar edilen, kullanımı kontrol edilemeyen ve güçlü kullanım isteği duyulan maddelerdir (WHO Web,2014). Kısaca uyuşturucu madde; kişinin sinir sistemini, fiziki ve psikolojik dengesini bozan, alışkanlık ve bağımlılık yapan, kanunla yasaklanmış olan narkotik ve psikotrop maddelerdir. Ayrıca, Birleşmiş Milletler uyuşturucu tanımı konusunda ilgili BM. Sözleşmeleri (Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1961 Tek Sözleşmesi, 1971 Tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi, 1988 Tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Viyana Sözleşmesi) ekinde listelenen maddelere (toplam 234 adet) işaret etmekte, içerik bakımından tanımlamamaktadır.

Doğal uyuşturucu (narkotik) madde; 1961 tarihli Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesinde yer alan haşhaş, koka ve kenevir bitkileri ile bunlardan elde edilen maddelerdir.

Sentetik uyuşturucu (psikotrop) madde; Birleşmiş Milletler' in 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesinde yer alan, tablet veya kapsül şeklinde kullanılan sentetik ilaçlardır (Eraslan, 1975:2-4).

1.2. Uyuşturucu madde kaçakçılığını tanımı;

Uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığı, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)' nun 3'ncü maddesinin 1. ve 2. fıkralarında geniş olarak tanımlanmıştır. Tanım; BM 1961 Tek Sözleşmesi ve 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi hükümlerine aykırı olarak herhangi bir uyuşturucu ve psikotrop maddenin üretimi, imalatı, hazırlanması, arzı, satışa çıkarılması, dağıtımı, satışı, satın alınması, teslimi,

simsarlığı, nakli, ithal veya ihracı, uyuşturucu madde üretmek maksadıyla afyon haşhaşı, koka ağacı veya Hint keneviri yetiştirilmesi, bahsedilen eylemler için mâli kaynak sağlanması, bilerek gerekli teçhizat ve malzemeye sahip olunması, suçun işlenmesine kolaylık sağlanması ve yol gösterilmesi uyuşturucu madde kaçakçılığı olarak tanımlanmaktadır. Daha kısa bir tanımla; kanunların yasakladığı uyuşturuculara konu olan maddelerin satışı, dağıtımı, yetiştirilmesi ve üretilmesini içeren “küresel” yasadışı bir ticarettir (UNODC web, 2014).

Uyuşturucu madde, 1961 ve 1971 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmelerinde geçen maddeler olarak tanımlanmıştır ve listelenen miktar 234 adettir. Ancak bu sayı 2013 yılı itibari ile 582’ye yükselmiştir (UNODC web, 2014). Piyasaya sonradan çıkan 348 yeni uyuşturucu maddenin sözleşmelerde olmayışı ve bunların tanımının açıkça yapılmayışı hukuki bağlayıcılığı zayıflatmaktadır. Bu miktarın nüfus, sanayi ve teknolojiye paralel olarak artış göstereceği ve uyuşturucu madde kapsamına alınıp alınmayacağı konusunda ülkelerde tereddütler oluşacağı değerlendirilmektedir.

2. UYUŞTURUCU MADDELERİN TASNİF VE TANITIMI:

Piyasada etkisi ve imal ediliş yönteminden ziyade ismi bilinen ancak sağlığa zararı kimi çevrelerce alkole benzer tutulan uyuşturucu maddeleri tanımak, içerdiği tehlikeleri anlamak bakımından önem taşımaktadır. Çünkü fiziki ve psikolojik bağımlılık yapan uyuşturucu maddelerin tehdidi bu maddelerin kullanımı ile başlamaktadır. Bu amaçla, piyasada tüketilmekte olan uyuşturucu maddeler ve özellikleri aşağıda belirtilmiştir.

2.1. Merkezi sinir sistemini yavaşlatanlar (depresanlar);

Doğal uyuşturucu türleri, afyon, morfin, eroin, kodein, sentetik uyuşturucu türleri ise barbitürat, trankilizan ve sedatifler’dir.

2.1.1. Afyon;

Doğal bir uyuşturucu maddedir. Merkezi sinir sistemi üzerinde uyuşukluk yaratır ve oldukça tesirlidir. Tıbbi alanda ağrı kesici olarak kullanılır. Tadı acı, kokusu keskindir. Rengi, ilk önce beyazdır fakat havayla temas ettiğinde kahverenginin tonlarına dönüşür.

Haşhaş'ın kozası çizildiğinde akan süt şeklindeki beyaz öz suyundan elde edilir. Kozanın kendisi bir uyuşturucu olmayıp, afyon ve türevlerinin elde edildiği bir kaynaktır. Türevleri, morfin, eroin ve kodeindir. Bir dönüm haşhaş tarlasından 60 kg. kapsül elde edilir. Yasa dışı haşhaş ekimi Altın Üçgen (Myanmar, Laos, Tayland), Altın Hilal (İran, Pakistan, Afganistan) bölgeleri ile Orta ve Güney Amerika'da yapılır (Güm. Muh.2003:2).

2.1.2. Morfin;

Doğal bir uyuşturucu maddedir. Uyuşturucu, ağrı giderici ve uyku verici özelliğe sahiptir. Sinir sistemi üzerinde etkilidir. Toz veya plaka halinde bulunur. Beyaz renkli, kokusuz ve acıdır. Afyonun kimyasal yollardan ayrıştırılmasıyla elde edilir. İlk olarak 1817 yılında Almanya'da imal edilmiştir. Argoda, hayalperest, cevher, Amerikan Kelebeği, matmazel, emma ve maymun gibi isimlerle tanımlanır (Güm. Muh.2003:2).

2.1.3. Eroin;

Doğal bir uyuşturucu maddedir. Eroin, büyüklük duygusu, neşe ve coşku (öfori) sağlar, anksiyete halini azaltır. Algıları değiştirebilir, ancak algıda bozulmalara neden olmaz. Unutkanlığa, öğrenme güçlüğüne neden olur. Çok hızlı psikolojik ve fizyolojik bağımlılık yapar (Yener,2006:11). Morfinden 4-10 kez daha güçlüdür. Enjeksiyon, buruna çekme ve ağızdan alınma suretiyle kullanılır. Baz morfinin asetik anhidrit, sodyum karbonat, hidroklorik asit, alkol ve eterle bileşiminden elde edilir. Beyazdan açık kahverengiye kadar değişik renklerde bulunur. Kokusuz, acı, kristal, toz bir maddedir. Kapsül veya tablet halinde de bulunur. 1897 yılında Almanya'da bulunmuştur. Argoda, cevher, süprüntü, beygir, kar, sır, oğlan olarak isimlendirilir (Güm. Muh.2003:2).

2.1.4. Kodein;

Doğal bir uyuşturucu maddedir. Haşhaş kozası ve afyonda bulunur. Ağrı kesici özelliği vardır ancak etkisi morfine oranla 1/10 seviyesindedir. Beyaz renkli, kokusuz, tadı acıdır. Tıp alanında kullanılan kodein morfinden kimyasal süreçlerle elde edilir. Toz ve tablet halinde bulunur (Güm. Muh.2003:3).

2.1.5. Barbitürat;

Sentetik uyuşturucu maddedir. Merkezi sinir sistemini etkiler, yatıştırıcı, sakinleştirici özellik gösterir. Hekimler tarafından da hastayı sakinleştirmek ve uyumayı kolaylaştırmak için sıkça kullanılmaktadır. Yüksek dozda tüketildiğinde, uyuşukluk, asabiyet, kahkaha, aşırı terleme, reflekslerde yavaşlama meydana gelir. Değişik renk ve boyutlarda kapsül veya tabletler halinde üretilirler. Tıpta 30 kadar çeşidi vardır. İlaç firmalarınca sarı, mavi ve kırmızı kapsüller şeklinde imal edilmektedir (Güm. Muh.2003:7).

2.1.6. Trankilizanlar;

Sentetik uyuşturucu maddedir. Sakinleşmek ve uykulu hale gelmeden endişeleri azaltmak için kullanılır. Reçete ile satılır. Çeşitli renkte kapsüller şeklinde bulunur (Güm. Muh.2003:7).

2.1.7. Sedatifler;

Sentetik uyuşturucu maddedir. Barbitüratlar' ın aksine uyku hali yaratmaz. Çeşitli renkte kapsül ve tabletler şeklinde bulunur (Güm. Muh.2003:8).

2.2. Merkezi sinir sistemini uyaranlar (stimülanlar);

Doğal uyuşturucu çeşitleri, koka bitkisi, kokain, crack, sentetik uyuşturucu olanları ise amfetaminlerdir. Bahsedilen amfetaminler piyasada en yaygın olan ve üretimi gittikçe artan sentetik uyuşturuculardır.

2.2.1. Koka bitkisi;

Uyarıcı özelliğe sahip doğal uyuşturucu maddedir. Tarihte uyarıcı ve açlık duygusunu azaltmak amacıyla tütün lokması şeklinde çiğnenerek kullanılmıştır. Güney Amerika ülkeleri Bolivya, Peru ve Kolombiya'da yoğun olarak üretilmektedir (Güm. Muh.2003:3-10).

2.2.2. Kokain;

Uyarıcı özelliğe sahip tabii uyuşturucu maddedir. Enerji ve neşede artış, hiperaktivite, tehlikeli cinsel davranış, anksiyete ve gerginlik, uyanıklık, yorgunluk, sosyal geri

çekilme, kendini büyük görme, yargılama bozukluğu hallerinden bir veya birkaç tanesi gerçekleşir. Burundan alınarak, enjeksiyonla veya dumanı içe çekerek kullanılır. Fiziksel olarak, bulantı, kusma, titreme, kilo kaybı ve hızlı kalp atışı görülür. Beyaz, kristalize toz şeklindedir. Koka yaprağından üretilen baz kokainin hidroklorik asitle işleme tabi tutulmasıyla imal edilmektedir. Yaklaşık 300 kg koka yaprağından (0,5) kg kokain elde edilir. Argoda, kar, yaprak, altın tozu, gök tozu, beyaz kız, cennet, dinamit, cin olarak bilinir (Güm. Muh.2003:4).

2.2.3. Crack;

Uyarıcı özelliğe sahip tabii uyuşturucu maddedir. Kullanıcıda, hareketlilik, kızgınlık ve sinirlilik görülür. Kilo kaybına, bronşit ve solunum rahatsızlıklarına neden olur. Beyaz veya krem rengindedir. Kokainin, hidroklorik asit ve yemek sodası ile birlikte su içerisinde ısıtılmasıyla elde edilir. Kokainin daha ucuz fakat daha tehlikeli bir türevidir (Güm. Muh.2003:5).

2.2.4. Amfetaminler;

Amfetaminler; amfetamin, extacy (MDMA) ve metamfetamin olarak piyasada bulunmaktadır (UNODC, 2012 WDR:2). Uyarıcı özelliğe sahip sentetik uyuşturucu maddelerdir. Kullanıldıktan sonra kan dolaşımı hızlanır ve bütün duygular hareket geçer. Tıbbi olarak uykusuzluk halinde, iştah kesmede ve uyarıcı özelliğinden dolayı sporcular tarafından doping olarak kullanılmaktadır. Kapsül, tablet, ampül veya beyaz toz şeklinde üretilir. Yasadışı üretimi gizli laboratuvarlarda yapılmaktadır. Amfetaminin piyasada daha çok captagon türü yaygındır. Captagon, değişik renklerde ve hilal şeklinde üretilmektedir. Extacy ise, tablet, toz ve sıvı şeklindedir. Eğlence sektöründe yoğun olarak kullanılmaktadır (Güm. Muh.2003:8).

2.3. Hayal gösterenler (halusinojenler);

Doğal uyuşturucu türleri, esrar ve meskalin, sentetik uyuşturucu olanı ise LSD' dir.

2.3.1. Esrar;

Hayal gösteren tabii uyuşturucu maddedir. Kısa süreli haz etkisi vermesi yanında algı bozukluğu, anksiyete, panik hali, düşünmede zorluk ve kalp hızında artış yaratır.

Kenevir bitkisinin yapraklarından elde edilir. Her iklimde yetişir. Özellikle, Fas, Amerika, Afrika ve Asya'da ekimi yapılmaktadır. Argoda, çalı, yeşillik, aşk otu, ot ve Meryem olarak isimlendirilir. (Güm. Muh.2003:6,10). Esrar maddesi uluslararası sınıflandırmaya göre üç şekilde piyasada bulunabilmektedir. Bunlar, kurutulmuş toz esrar (marihuana-bitkinin tepesindeki çiçek ve yaprağın kurutulması neticesi elde edilen kısım), reçine esrar (hashish ya da resin cannabis–Kenevirin üzerinde oluşan yapışkan kısmın ayrılması neticesi elde edilen madde) ve likit esrar (hashish oil ya da liquid cannabis–konsantre hale getirilmiş toz yada reçine esrar)'dır. Ancak, esrar renk, çeşit ve nitelik olarak çok farklı şekillerde karşımıza çıkabilmektedir (Akgül, 2014:3). Bu üç türün dışında sigara olarak (kubar esrar), yiyecek ve içeceklere karıştırılarak da kullanılmaktadır.

2.3.2. Meskalin;

Hayal gösteren tabii uyuşturucu maddedir. LSD ile aynı etkileri gösterir. Alındıktan 30 dakika sonra etkileri ortaya çıkar ve 12 saat içinde sonlanır. İlgisizlik, öfori, zaman ve yer algılarının değişmesi, yönelim bozukluğu ve uykusuzluk gibi etkileri vardır (Yener,2006:21). Tablet, kapsül veya sıvı halde kullanılmaktadır. Acı bir tadı vardır. Orta ve Güney Amerika'da yetişen bir çeşit kaktüs'ten elde edilir. Laboratuvarlarda da sentetik olarak üretilmektedir. (Güm. Muh.2003:7).

2.3.3. LSD;

Hayal gösteren sentetik uyuşturucu maddedir. Kokain'den 100 kat daha fazla etki yapar. Beynin süratli çalışmasını sağlar, kullanıcı kendini rüya âleminde hisseder, umarsızlık ve donukluk oluşur. Toz halinde, iğne başı büyüklüğünde, kesme şeker, etiket, posta pulu, kâğıt ve fotoğraf gibi maddelere emdirilmiş halde bulundurulur, genellikle ağızdan alınır (Güm. Muh., 2003:10).

Doğal uyuşturucular, haşhaş, koka ve kenevir bitkilerinden çeşitli kimyasal işlemler sonucunda oluşmakta, sentetik uyuşturucular ise doğal uyuşturucuların aksine çeşitli kimyasal işlemlerle üretilmektedir. Genel olarak beyaz tabletler şeklindedir ve üzerlerinde çeşitli renkte tabakalar vardır. Tabii uyuşturucular kadar etkili ve tehlikeli olup kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Ancak bu sınıflandırmaya tabi olmayıp

günümüzde yaygın olarak kullanılan, sakinleştirici özelliğe sahip doğal ya da sentetik uyuşturucu maddeler de bulunmaktadır. Tiner, gazyağı, tutkal ve kerosen bu maddelerden bazılarıdır (Güm. Muh., 2003:2).

Sınıflandırması yapılan uyuşturucu maddeler Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri ile de uyumludur. Bu sözleşmelerde 234 uyuşturucu madde ve uyuşturucu ilaç kontrol altına alınmıştır. Ancak, Aralık 2013 tarihi itibarı ile sözleşmelerce kontrol altına alınamayan ve piyasalarda kullanılmakta olan 348 adet yeni uyuşturucu madde türü vardır. Bu maddeler, hükümetler ve laboratuvarlarca BM'ye bildirilmekte, BM ise yıllık raporlarında “ New Psychoactive Substances (NPS) ” başlığı altında bu maddeleri yıllık raporlar halinde yayımlamaktadır (UNODC web, 2014). Hükümetler gerekli görürse bu maddeleri kendi ülkelerinde uyuşturucu madde kapsamına almaktadır. Örneğin; Türkiye’de piyasaya arz edilen 5 çeşit uyuşturucu madde, Bakanlar Kurulu kararıyla Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun hükümlerine (2313 sayılı) tabi tutulmuş ve karar 2011 yılında 27845 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Bahsedilen uyuşturuculardan en yaygın kullanılanları, eroin, kokain, esrar ve sentetik (captagon ve extacy) uyuşturuculardır. Uyuşturucudan finanse olan terör örgütleri yüksek fiyatı nedeni ile daha çok eroin ve kokain ticaretine, yaygın kullanımı nedeni ile de esrar ticaretine yönelerek yüksek gelir elde etmekte, kaçakçılığı artırmakta ve kara para trafiğinde söz sahibi olmaktadır. Ayrıca, cesaret verme ve sakinleştirici özellikleri nedeni ile silahlı eylemlerinde uyuşturucuyu sıkça kullanarak pek çok ölüm ve katliamlara yol açmaktadırlar.

3. DÜNYADAKİ EKİM VE ÜRETİM ALANLARI İLE KAPASİTESİ:

Ekim alanlarından, haşhaş, koka ve kenevir bitkilerinin yetiştirildiği bölgeler, üretim alanlarından ise yasadışı sentetik ve doğal uyuşturucu madde laboratuvarlarının bulunduğu ve bütün uyuşturucuların imalatında kullanılan kimyasal (öncül) maddelerin üretildiği bölgeler kastedilmektedir. Bu alanlarla mücadele etmek, uyuşturucu sorununu başlamadan bitirmekle eşdeğerdir. Ekim alanlarındaki mücadele sadece kolluk güçleri ile yapılacak mücadele değildir. Hükümetlerin ekime müsait alanlara uygulayacağı politikalar da mücadelede önemli bir yer tutmaktadır.

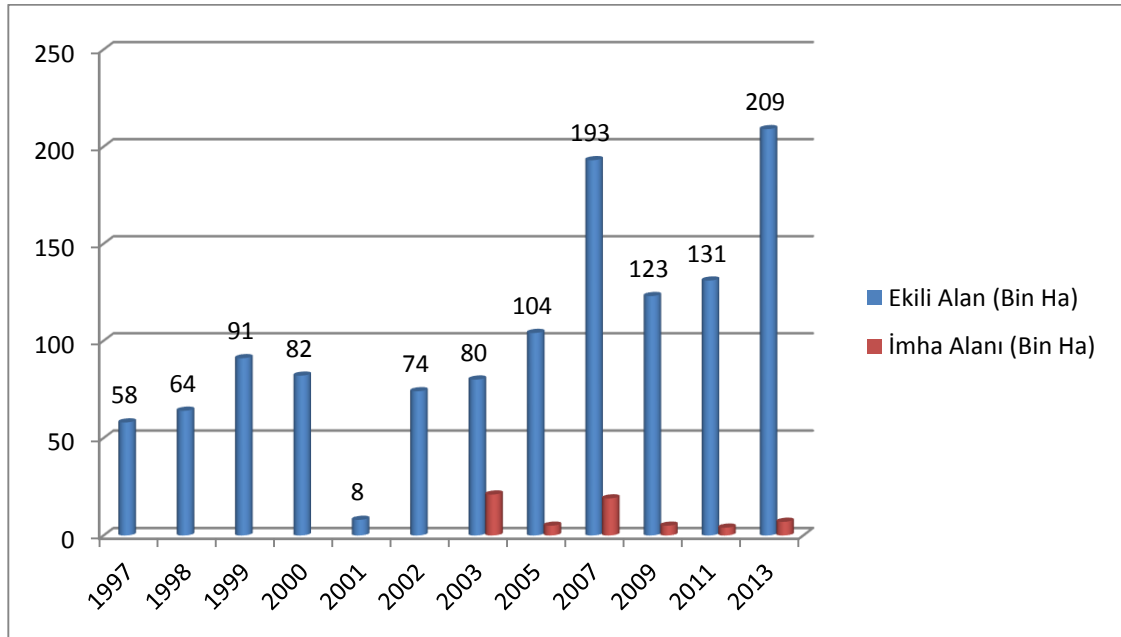
3.1. Haşhaş;

3.1.1. Haşhaş ekim alanları ve üretim durumu;

Yasal ve yasadışı olarak ekimi yapılmaktadır. Yasal ekimler genellikle Hindistan, Japonya, Çin, Okyanusya, Fransa, İspanya, Macaristan ve Türkiye’de, yasadışı ekimler ise Altın Üçgen olarak bilinen Myanmar, Laos, Tayland ile Altın Hilal olarak bilinen İran, Afganistan ve Pakistan’da, ayrıca Kolombiya ve Meksika’da yapılmaktadır. Birleşmiş Milletler’in 2013 yılı verilerine göre dünya haşhaş ekimi 297 bin hektarlık alanda yapılmaktadır. Bu ekimin 209 bin hektarı (%70) Afganistan’da, 58 bin hektarı (%20) Myanmar’da, (12) bin hektarı (%4) ise Meksika ve Kolombiya’dadır. 1999 yılında ekili saha 216 bin hektar olup artış oranı %36’dır. 2003 yılındaki 5.764 ton olan haşhaş üretimi 2013 yılında 6.883 tona yükselmiştir. Artış oranı %19 dur (UNODC, 2014 WDR: Annex D).

Afganistan’ın dünyanın en büyük afyon (haşhaş) üreticisi olmasının temelinde SSCB’ nin 1979’da Afganistan’ı işgali yatmaktadır. SSCB’ye karşı savaşan gruplar ihtiyaç duydukları silah ve mühimmatı temin etmek için gerekli parayı haşhaş üretimi yaparak bulmuşlardır. Sovyet işgali döneminde Afganistan’daki zirai faaliyetler bitme noktasına gelse de haşhaş üretimi artmıştır. İran’da haşhaş ekiminin yasaklanması Afganistan’daki üretimin artmasına yol açmıştır. ABD, 1994 yılında haşhaş üretimi ile mücadele etmediği gerekçesi ile Afgan Hükümetine ambargo koyduysa da bu etkili olmamıştır. Çünkü Kâbil yönetimi ülkede otorite sağlayamamış, kontrol Taliban örgütünde kalmıştır. Taliban ise önce haşhaş üretimini yasakladıysa da sonradan serbest bırakmış hatta teşvik etmiştir (Yazıcı, 2010-233). SSCB’ den sonra ABD, 11 Eylül 2001 tarihinde İkiz Kulelere yapılan saldırıları gerekçe göstererek Afganistan’ı işgal etmiştir. Bu dönemde Afganistan’daki haşhaş üretimi yok denecek seviyededir. Ancak 2001 yılından sonraki üretim, işgal öncesi döneme göre sürekli miktarda artarak devam etmiştir (Grafik-1). SSCB işgaline karşı ABD destekli olarak mücadele veren o dönemdeki adı Afgan Mücahitleri olan Taliban, 2001’den sonra ABD işgaline karşı mücadele etse de üretilen haşhaş miktarı dikkat çekici şekilde artmıştır. Uyuşturucu ticareti ile güçlenen Taliban, Pakistan gibi komşu ülkelerde terör faaliyeti icra ederek ikili ilişkilerde bozulmaya sebep olmuştur.

Grafik-1: Afganistan'daki haşhaş ekim miktarları (Hektar) (1997-2013)

Kaynak; 2014 WDR

3.1.2. Haşhaş imha alanları;

İmha edilen haşhaş ekili alanlar, 2003 yılında 55.162 hektar iken, 2013 yılında 20.297 hektara düşmüştür. İmha oranındaki azalma %63 oranındadır (UNODC, 2014 WDR: Annex I). Haşhaş ekim alanlarında artış olurken, imha edilen alanlarda düşüş görülmesi, bu bölgelerdeki üretimle aslında mücadele edilmediğine, dolayısıyla haşhaş türevi olan eroin, afyon, morfin ve kodein' in daha fazla piyasaya arz edildiğine işaret etmektedir.

3.1.3 Eroin imalâtı;

Haşhaş türevleri içerisinde en yaygın olarak eroin kullanılmaktadır. 2008 yılında piyasaya arz edilen yaklaşık 460 ton eroinin 91 tonu yakalanmış, 369 tonu tüketilmiştir (Tablo-1). Bu miktarın 380 tonu Afganistan (%82), 50 tonu, Myanmar ve Laos (%11), 30 tonu (%7) Meksika ve Kolombiya haşhaşından üretilmektedir (UNODC, 2010 WDR:42-44). Rakamlar, üretilen eroinin yetiştirilen haşhaş bitkisine oranla paralel olduğunu göstermektedir. Eroine olan talep ne kadar artarsa ekim alanı ve imal edilen eroin de o kadar artmaktadır. Bu durum, uyuşturucu ile mücadelede talep azaltımının, üretimi önlemek kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Tablo-1: Üretilen ve ele geçirilen eroin miktarı (2008)

İmalat Bölgeleri	Üretim Miktarı (Ton)	Ele Geçirilen Miktar (Ton)	Tüketilen Miktar (Ton)
Afganistan	380	84	296
Myanmar-Laos	50	7	43
Meksika-Kolombiya	30	--	30
Toplam	460	91	369

Kaynak: UNODC: 2010 Dünya Uyuşturucu Raporu (WDR)

3.1.4. Eroinin ele geçirme durumu;

2011-2012 yıllarında en çok Ortadoğu, Güneydoğu Avrupa ile Doğu ve Güneydoğu Asya'da eroin ele geçirilmiştir (UNODC, 2014 WDR:X). 2009-2010 yılları ile mukayese edildiğinde, ele geçirilen eroin miktarında azalma görülmektedir. Bu bölgelerden Doğu ve Güneydoğu Asya üretim, Ortadoğu geçiş, Güneydoğu Avrupa ise tüketim bölgesidir. Rakamsal olarak üretilen eroinin %80'i tüketiciye ulaşmış ancak %20'si yakalanabilmiştir. Bu noktada, istihbarat zafiyeti, kolluk ve gümrük kapılarındaki yetersizlik, bölgede terör örgütlerinin faaliyet göstermesi, ikili veya bölgesel işbirliği zayıflıkları ile bölgelerin ekonomik güçsüzlüğünün kaçakçılığı artırdığı görülmektedir.

Uyuşturucu maddelere karşı mücadele ettiği bilinen ABD' nin, Afganistan'daki haşhaş üretimini teknik imkânlarla tespit ederek havadan ilaçlama ile kolayca imha etmesi veya askeri güçle üretime engel olması doğal bir beklentidir. Ancak, ortaya çıkan tablo, mücadelenin aksine üretime göz yumulduğunu göstermektedir. Bunun sebeplerinin; Afganistan'daki haşhaştan elde edilen eroinin ABD'den ziyade Avrupa ve Asya ülkelerinde kullanılması, CIA' nın örtülü faaliyetlerini (gizli operasyonlar, terör örgütü kullanımı vb.) eroin ile finanse etmesi, ABD' nin Orta Asya bölgesinde kalıcı olması için kendisine tehdit olarak gösterebileceği uyuşturucudan finanse olan Taliban örgütünün varlığına ihtiyaç duyması ve uyuşturucunun istikrarsız hale getirdiği Avrupa ülkeleri ile Rusya'nın ABD' nin daha çok işine yarayacağı düşüncesidir. Organize suç ve uyuşturucuyla mücadele temelinde yeni bir güvenlik algısı geliştiren ABD, kendisine karşı mücadele eden Taliban Örgütü'nü terör faaliyeti dışında uyuşturucu kaçakçılığı yapan bir örgüt olarak da tanımladığından Afganistan'da hem terör hem de uyuşturucu ile mücadele ediyor görüntüsü de yaratmakta ve bu ülkede kalıcı olmaktadır.

3.2. Koka bitkisi;

3.2.1. Koka ekim alanları ve üretim durumu;

Kokainin hammaddesi olan koka bitkisi Latin Amerika ülkelerinde yetiştirilmektedir. Ağırlıklı olarak Peru, Kolombiya ve Bolivya'da, az da olsa Ekvador, Venezuela ve Brezilya'da ekilmektedir. 2002-2012 dönemindeki yasadışı koka bitkisi ekim alanı, 134 ve 182 bin hektar arasında dalgalı bir seyir izlemekte, ancak 2007 yılından sonra ekim alanlarında devamlılık gösteren bir azalma görülmektedir. 2005-2012 döneminde elde edilen kurutulmuş koka yaprağı miktarı, 125 ve 161 bin ton arasında yine dalgalı bir seyir izlemekte ve kayda değer değişim görülmemektedir(UNODC,2014WDRAnnex I).

Bu verilerde dikkat çeken nokta şudur: Koka bitkisi ekim alanında 2007 yılından itibaren devamlı bir azalma görülmektedir. Ancak 2005-2012 yılları arasında ekilen alan ile bu alanlardan elde edilen koka yaprağı miktarı karşılaştırıldığında, hektar başına elde edilen yaprak miktarı sürekli artmaktadır. Aslında, koka yetiştiricileri az alanda daha çok ürün almışlardır ve üretimi düşürmeyip daha da artırmışlardır. Üretim bölgelerinin, aşağıda anlatacağımız Marksist Leninist görüşe sahip terör örgütlerinin faaliyet alanı içerisinde olması, uyuşturucu bitkisi ekimi ile terör örgütlerinin birbirlerini tamamlayan iki parça olduğunu da göstermektedir. Afganistan'daki Taliban ve Sri Lanka'daki Tamil Kaplanları örgütlerinin haşhaş ekim alanlarında aktif olması gibi.

3.2.2. Koka imha alanları;

2005-2012 döneminde imha edilen ekim alanları ise 46 bin hektar ile 112 bin hektar arasında değişmektedir. Ekim alanlarının imhasında ilk 4 yılda artma, son 4 yılda ise azalma görülmektedir. Ekilen alanlardaki imha oranı yaklaşık %50 oranındadır (UNODC, 2014 WDR: Annex I). İmha edilen alanlardaki azalmanın ekili alanlardaki azalmadan kaynaklandığı anlaşılrsa da üretimin artması gerçeğin farklı olduğunu göstermektedir. Çünkü koka ekicilerinin imha çalışmalarına karşı taktik geliştirerek, dikkat çeken geniş alanlar yerine daha çok ürünün alındığı dar alanlarda ekimi seçtikleri, bu yüzden rakamsal olarak daha az alanın imha edildiği değerlendirilmektedir.

3.2.3. Kokain imalâtı;

Güney Amerika'da And Dağları Bölgesinde Kolombiya, Peru ve Bolivya'da yetişen koka bitkisinden elde edilen kokain, dünyanın her bölgesine ağırlıklı olarak deniz yolu ile sevk edilmektedir. 2008 yılında bu bölgede 865 ton kokain üretilmiştir (UNODC, 2010 WDR). Üretilen kokainler, üretildiği ülkelerden ziyade en fazla Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerinde tüketilmektedir (Tablo-2). Eroin gibi kokainin arzı da talebe bağlı olarak artmaktadır.

Rakamsal olarak üretilen kokainin %55'i tüketiciye ulaşmış ancak %42' si yakalanabilmiştir. Bu noktada eroinde olduğu gibi, istihbarat zafiyeti, kolluk ve gümrük kapılarındaki yetersizlik, bölgede terör örgütlerinin faaliyet göstermesi, ikili veya bölgesel işbirliği zayıflıkları ile bölgelerin ekonomik güçsüzlüğünün kaçakçılığı artırdığı görülmektedir.

Tablo-2: Üretilen, tüketilen ve ele geçen kokain miktarı (2008)

Ülke/Bölge Adı	Üretim Miktarı (Ton)	Tüketim Miktarı (Ton)	Ele Geçen Miktar (Ton)
Kuzey Amerika		196	90
Avrupa		124	70
Orta ve Güney Amerika	Kolombiya-450 Peru-303 Bolivya-112	95	50
Afrika		26	
Asya		14	
Güney ve G.doğu Asya		13	
Okyanusya		12	
Toplam	865	480	363

Kaynak: UNODC, 2010 WDR

3.2.4. Kokainin ele geçirme durumu;

Ele geçirme oranı, üretim bölgesi olan Orta ve Güney Amerika ile tüketim bölgesi olan Kuzey Amerika, Batı ve Orta Avrupa'da artmaktadır (UNODC, 2014 WDR: Annex I).

Kokain, eroinden farklı olarak kaçakçılık güzergâhlarından ziyade üretim ve tüketim bölgelerinde yakalanmaktadır. Bunun sebebi, kokainin eroin gibi karayolu ile değil daha çok deniz yolu sevk edilmesidir. Konteynırlar bu konuda büyük rol oynamakta ve özel yöntemlerle konteynırlara gizlenen kokainin yakalanması güçleşmektedir. Ayrıca, konteynırlara uygulanan gümrük mevzuatlarının karışıklığı ve zorluğu nedeniyle aranamayan veya el konulamayan konteynırlar da, kokainin yakalanmasını güçleştiren diğer bir faktördür. Birleşmiş Milletler' in aşağıda açıklayacağımız konteynır kontrol programı uygulamasına verdiği önem buradan kaynaklanmaktadır. Program henüz başlangıç aşamasındadır ancak tam olarak uygulamaya geçmesi halinde yakalama miktarlarında artış olacağı da değerlendirilmektedir.

3.3. Kenevir Bitkisi;

3.3.1. Kenevir ekim alanları ve üretim durumu;

Esrarın hammaddesi olan kenevir bitkisi hemen her iklimde ve her ülkede yetişebilmektedir (Tablo-3). Ekim alanlarının büyüklüğüne göre dikkat çekici ülkeler, Fas, Afganistan, Meksika, Lübnan, Ukrayna, Azerbaycan ve Brezilya'dır. 2012 yılında 66 bin hektar kenevir ekilmiştir. Ekim alanlarında 2010 ve 2011 yılına göre artış görülmektedir (UNODC, 2014 WDR: Annex I).

Tablo-3: Üretilen esrar miktarı, 2008

Bölgesi	Reçine (Ton)	Kubar/Ot (Ton)	Bölgesi	Reçine	Kubar/Ot
Afganistan	2500		Kolombiya		4000
Fas **	877		Meksika		21500
Hollanda		545	Paraguay		16500
ABD		5300	Bolivya		1830
Kanada		2450	Toplam	3. 377	52.125

Kaynak: UNODC, 2010 WDR

Kenevir bitkisi, haşhaş ya da koka bitkisinin aksine herkes tarafından her arazide ve iklimde, hatta kapalı seralar ve evlerde dahi yetiştirilebilmektedir. Bu nedenle, üretim miktarının verilen rakamlardan daha yüksek olduğu değerlendirilmektedir. Kenevirden

elde edilen esrarın fiyatının ucuzluğu, kolay temin edilebilmesi, az zarar verdiği ve bağımlılık yapmadığı düşüncesinin talebi, buna bağlı olarak da üretimi artırdığı da bir gerçektir. Üretim artışından terör örgütleri de yüksek gelir elde etmektedir. Çünkü ekim alanları haşhaş ve koka gibi sapa, sahipsiz ve terör örgütlerinin kontrolünde olan arazilerdir. Örgütler, bu ekimleri kontrol altında tutarak belirli bir pay almaktadır. Örneğin, son yıllarda Diyarbakır-Lice ve Bingöl-Genç ilçesi arasında ele geçen kenevirlerin bulunduğu yüzlerce hektar arazinin PKK terör örgütü tarafından kontrol edildiği herkes tarafından bilinen bir gerçektir.

3.3.2. Kenevir imha alanları;

2012 yılında ekili olan 66 bin hektar alandan 15 bin hektarı imha edilmiş, 51 bin hektarı ise hasat edilmiştir. 2010-2011 yıllarına göre imha edilen alanlarda azalış vardır (UNODC, 2014 WDR: Annex I). Tespit edilemediği için imha edilemeyen küçük ekim alanlarını rakama ilave ettiğimiz zaman ekim alanlarının daha geniş, imha edilen alanların ise daha az olduğu ortaya çıkacaktır.

3.3.3 Esrar imalatı;

Hasat edilen alanlardan 2012 yılında 52 bin ton esrar elde edilmiştir. Elde edilen esrar miktarı 2010 ve 2011 yıllarına göre artış göstermiştir. Kenevir ekimi ve esrar üretiminde Fas dikkat çekmektedir. 2012 yılındaki 66 bin hektar alanın 52 bin hektarı (%78) ve elde edilen 52 bin ton esrarın 38 bin tonu (%73) bu ülkeye aittir (UNODC, 2014 WDR: Annex I). Bazı Avrupa ülkelerinde esrar kullanımının yaptırımını diğer uyuşturuculara göre daha hafif bazılarında ise suç değildir. Erişimi kolay, fiyatı ucuzdur. Bu da esrar kullanıcı sayısı ve üretimin artmasını beraberinde getirmektedir. Esrar alışkanlığı eroin, kokain ve sentetik uyuşturuculara başlamak için bir basamak teşkil ettiğinden üretiminin artması aslında daha büyük tehlikelerin başlamasına sebep olmaktadır.

3.3.4. Kenevirin ele geçirme durumu;

2011-2012 yıllarında yakalanan esrar maddesi Kuzey ve Güney Amerika, Orta Asya ve Afrika'da yoğunlaşmaktadır. 2008 yılında üretilen 52.125 ton esrardan ABD, Kanada, Meksika, Afrika ve Güney Amerika ülkelerinde toplam 6.587 ton yakalanmıştır. Yakalama oranı piyasaya arz edilen miktara göre %13' tür. (UNODC, 2010 WDR: 184-

188, 2014 WDR:40). Yakalama oranlarının az olmasında kolluk güçlerinin esrara ciddi yaklaşmaması, kullanımının bazı ülkelerde normal karşılanması ve tehlikesiz olarak görülmesi sayılabilir. Avrupa ülkelerinde yakalanan miktarın olmaması bunu doğrulamaktadır.

3.4. Amfetaminler;

3.4.1. Sentetik uyuşturucu üretimi;

Kolay temin edilebilen ve çeşitliliği fazla olan amfetamin ve extacy %99 oranında gizli laboratuvarlarda üretilmektedir. Laboratuvarlar, Avrupa, Kuzey Amerika, Güney Afrika, Doğu-Güneydoğu Asya ve Okyanusya kıtalarında olmak üzere 31 ülkede ve çeşitli kapasitedir. Her bölgede farklı biçim ve çeşitlerde üretilmekte ancak ne miktarda sentetik uyuşturucu üretildiği bilinmemektedir. Güney Amerika ve Afrika'da tespit edilen laboratuvar yoktur. İlk üretimler, Guatemala, İran, Brezilya, Arjantin ve Sri Lanka'da ortaya çıkmıştır. 2012 yılı itibari ile Güneybatı, Güney ve Güneydoğu Asya önemli üretim bölgeleridir. Sentetik uyuşturucuların üretildiği yasadışı laboratuvar sayısı 1999'da 7.019 iken, 2004'de 17.853'e çıkmış, 2008'de 8.295'e inmiştir (Tablo-4). Diğer yıllarda bu sayılar dalgalı bir seyir izlemektedir. Ancak her laboratuvarın kapasitesi ve ürettiği madde farklıdır. (UNODC, 2010 WDR:23, 204).

1990'lı yıllardan sonra sentetik uyuşturucu üretiminin artmasında, uygun fiyatı, kolay erişirliği, fizyolojik ve psikolojik etkisinin uzun süreli olması ve eğlence sektöründe yaygın olarak kullanılması etkili olmuştur. En önemli neden ise piyasaya yeni çıkan sentetiklerin ilgili ülke tarafından uyuşturucu kapsamına alınması için geçen sürenin uzunluğudur. Bu süre içinde uyuşturucu sayılmayan sentetiklere alışkanlıklar da artmaktadır. Örneğin, 2009 yılında Türkiye'de piyasaya çıkan bonzai maddesi 3 Şubat 2011 tarih ve 27845 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak suç kapsamına alınmıştır. Birleşmiş Milletler de hızla artan sentetik uyuşturucuları sözleşmelere dâhil etmeyip liste halinde her yıl yayımlamaktadır. Çünkü sentetik piyasası çok hızlı gelişmektedir.

Tablo-4: Ürettiği sentetik uyuşturuculara göre yakalanan laboratuvar miktarı (2008)

Uyuşturucu Maddenin Türü	Yakalanan Miktarı(Adet)
Extacy	53
Amfetamin	44
Metamfetamin	8295
Karışık Amfetamin	15
Diğer	1
Toplam	8408

Kaynak: UNODC, 2010 WDR

3.4.2. Ele geçirilen sentetik uyuşturucu miktarları;

2008 yılında ele geçirilen sentetik uyuşturucuların bölgelere dağılımı ve miktarları şu şekildedir (Tablo-5):

Tablo-5: Yakalanan sentetik uyuşturucuların bölgelere dağılımı ve miktarı (2008)

Uyuşturucunun Adı	Yakalandığı Bölge	Yakalanan Miktar (Ton)
Amfetamin	Ortadoğu, Orta-Batı Avrupa	24.266
Extacy	Afrika dışındaki her bölgede	3.861
Metamfetamin	Avrupa, Doğu, G.doğu Asya	19.334
Bilinmeyen	Afrika	3.829
Toplam		51.290

Kaynak: UNODC, 2010 WDR

Gizli laboratuvarlarda üretilen sentetiklerin ne kadar üretildiği bilinmediğinden yakalanan miktarların üretime oranı tespit edilememiştir. Ancak esrardan sonra en çok kullanılan uyuşturucu türüdür ve kullanımı yaygınlaşmaktadır. İmal edilen sentetikleri yakalamak yerine laboratuvarları ele geçirmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

3.5. Öncül kimyasal maddeler;

3.5.1. Öncül kimyasal maddelerin üretimi;

Öncül kimyasal madde doğal ve sentetik uyuşturucu yapımında kullanılan kimyasal maddelerdir. Bu maddelerden asetik anhidrit eroin, potasyum permanganat kokain, psedoephedrine ve efedrin ise sentetik uyuşturucu yapımında kullanılmaktadır. Bu maddelerin yasal ticareti 1988 Viyana Sözleşmesi'ne göre yapılmakta ve düzenli olarak

rapor edilmektedir. Kontrol altındaki kimyasal maddeler, ABD, Brezilya, Kolombiya, Fransa, İngiltere, İtalya, Almanya, Rusya, Çin, Hindistan, İran ve Güneydoğu Asya ülkelerince üretilmektedir. Gizli laboratuarlara ise dünyanın değişik yerlerinde rastlanabilmekte ve yerleri bilinmemektedir. Ancak Kuzey Amerika’da imha edilen laboratuvar sayısı artmaktadır. Yasadışı kimyasal maddelerin kontrolü sıklaştıkça fiyatı da artmaktadır. Örneğin, 1 kg Asit anhidrit’ in yasadışı piyasalardaki 1 kg. fiyatı 1,5 USD iken, bu rakam Afganistan’da 2002 yılında 8 dolar, 2011 yılında 430 dolar olmuştur (UNODC. 2014 WDR:85). Öncül kimyasal maddelerle mücadele en az ekim alanları ile mücadele etmek kadar önemlidir. Çünkü uyuşturucu maddelerin hammaddesi olduğundan üretim, saflık ve fiyatının belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

3.5.2 Öncül kimyasal maddelerin ele geçirilme durumu;

Sentetik uyuşturucularda kullanılan kimyasal maddeler 1990 yılından itibaren ele geçmeye başlamış ve 2014 yılına kadar artan bir seyir izlemiştir. Bunu, eroin ve kokain yapımında kullanılan kimyasal maddeler (Asetik anhidrit ve Potasyum permanganat) izlemiştir. Yakalamalar, sırasıyla Kuzey ve Güney Amerika, Asya, Avrupa, Okyanusya ve Afrika’da küçük ülkelerde görülmektedir. 2002-2012 yılları arasında 96 ülkede 146 yakalama olayı gerçekleştirilmiştir (UNODC, 2014 WDR:68). 1990 yılı aynı zamanda sentetik uyuşturucuların piyasada görülmeye başladığı tarihtir. Sentetik uyuşturucu laboratuvarlarının ele geçirildiği bölgeler ile kimyasal maddelerin ele geçirildiği bölgeler birbiri ile örtüşmektedir. Bu durum, kimyasalların ele geçirildiği bölgelerin laboratuvarların olduğu bölgeye giden güzergâhlar olduğunu göstermektedir. Yapılan operasyonlar yıl başına 15 adettir ve oldukça düşüktür, bu da yetersiz mücadeleden kaynaklanmaktadır. Uyuşturucu üreten ülkeler (Afganistan, Kolombiya, Meksika, Peru, Bolivya, Laos, Tayland, Myanmar) incelendiğinde bu ülkelerin az gelişmiş olduğu, tüketen ülkelerin (Avrupa ülkeleri, ABD ve Avustralya) ise gelişmiş ülkeler olduğu dikkat çekmektedir.

Rakamsal verilerde de görüldüğü gibi uyuşturucu imalinde kullanılan haşhaş, koka, kenevir bitkilerinin ekim alanında artış, imha alanları ve yakalama oranlarında azalış görülmektedir. Sentetik uyuşturucular da benzerdir. Üretilen uyuşturucular piyasalara kaçakçılık vasıtası ile dağılacığından kaçakçılığın da artacağı muhakkaktır.

4. KAÇAKÇILIK GÜZERGÂHLARI VE TÜKETİM ALANLARI:

Uyuşturucu maddelerin ekim ve üretimi ile mücadele kadar bu maddelerin tüketim alanları ve güzergâhlarında (Ek-1,2,3) yapılan mücadele de çok önemli bir yer tutmaktadır. Uyuşturucuları nakil halinde yakalamak büyük miktarların ele geçirilmesi, kolaylık ve caydırıcılık bakımından oldukça etkilidir. Çünkü tüketim alanlarında uyuşturucular bölgelere dağıtıldığından miktar azalmakta, hedef kişi sayısı artmakta, bu da mücadeleyi zorlaştırmaktadır.

4.1. Eroin güzergâhı ve tüketim alanları;

Yeterince kontrol edilemeyen haşhaş ve afyon üretimi eroin imalatını da artırmaktadır. Üretim sahaları, terör ve organize suç örgütlerinin yoğun olarak faaliyet gösterdiği, güvenlik güçlerince kontrol edilemeyen, dağlık ve ormanlık alanlardır. Bu alanlar; Altın Üçgen olarak bilinen Myanmar (Burma, Birmanya), Laos, Tayland ile Altın Hilal olarak bilinen İran, Afganistan ve Pakistan, ayrıca Kolombiya ve Meksika'dadır. Bu bölgeler ile Orta Asya'daki Fergana Vadisinde yasadışı eroin imalathaneleri kolayca faaliyet gösterebilmektedir. Vücuda yaptığı etki bakımından eroine olan talep ve talebe bağlı üretim devamlı artmaktadır. Dolayısıyla yüksek kâr oranı, organize suç örgütleri ile terör örgütlerinin ilgisini artırmakta ve kaçakçılığı cazip hale getirmektedir. 2008 yılında dünyada üretilen (460) ton eroinin (369) tonu tüketilmiş, 71 tonu ele geçirilmiştir. Afganistan'ın üretimdeki payı %82 dir (UNODC, 2010 WDR:42).

Piyasada bulunan eroini kullanan nüfusun dağılım oranı ve ekonomik boyutu coğrafi bölgelere göre farklılık göstermektedir. Ticaretinin dünyadaki yıllık ekonomik boyutu 65 milyar dolardır (Tablo-6). Afganistan, Myanmar, Laos, Meksika ve Kolombiya ile Fergana Vadisi'nde üretilen eroinler çeşitli kara, hava ve deniz rotaları ile dünya piyasalarına sevk edilmektedir (UNODC web, 2014). Bu güzergâhları gösteren harita (Ek-1)'dedir. Eroin rotalarının geçtiği ülkeler ve bölgeler Tablo-7'dedir.

Tablo-6: Eroin kullanımının bölgelere göre dağılımı ve ekonomik boyutu (2008)

Coğrafi Bölgeler	Kullanan Kişi Sayısı (Milyon)	Nüfusa Göre Dağılım (%)	Ekonomik Boyut (Milyar Dolar)
Avrupa ülkeleri	1.885	26	17
Rusya Federasyonu	1.656	21	14
Çin	2.373	13	8.5
Afrika	1.412	7	4,5
Pakistan	692	6	3,8
ABD-Kanada	1.620	6	3,8
Hindistan	1.545	5	3.2
İran	922	5	3.2
Güney ve Güneydoğu Asya	2.640	5	3.2
Diğer	688	6	3.8
Toplam	15.433	0.4	65

Kaynak: UNODC: 2010 Dünya Uyuşturucu Raporu (WDR)

Tablo-7: Eroinin dünya piyasalarına dağılım güzergâhları (2008):

Üretilen Bölge	Sevk Edildiği Güzergâh	Son Varış Yeri
Afganistan	Balkan Rotası: İran-Türkiye-G.doğu Avrupa (Bulgaristan-Romanya-Ukrayna-Rusya) (Türkiye rotası Van/Hakkari-İstanbul-Edirne güzergahı)	G.doğu Avr. Rusya
	Kuzey Rotası: Tacikistan-Özbekistan-Türkmenistan-Rusya-Doğu Avrupa	Rusya,Doğu ve B. Avrupa
	Kuzey Balkan Rotası: *İran-Azerbaycan-Gürcistan-Karadeniz(Ukrayna-Moldova)-Bulgaristan/Romanya, *İran-Azerbaycan-Türkiye-Bulgaristan (İran'a Pakistan üzerinden de girebilmektedir)	G.doğu Avr. Batı Avrupa
	Doğu Akdeniz Rotası: Pakistan-Hint Oky.-Kızıldeniz/Akdeniz-O.doğu-Afrika-Orta ve Batı Avr.	Orta-Batı Avr.
	Hindistan-Hint Oky.-Afrika-ABD, Kanada ve/veya B. ve Orta Avrupa	ABD-Kand-Avr
	Pakistan-Hindistan-Hint Okyanusu-Güneydoğu Asya	G.doğu Asya
	Myanmar-Laos	Myanmar/Laos-Çin
Myanmar/Laos-Güneydoğu Asya ülkeleri		G.doğu Asya
Myanmar/Laos-Hindistan-Hint Oky.-Afrika-ABD/Kanada, Avr.		ABD/Kanada, Avrupa
Meksika-Kolombiya	Meksika- ABD (Arizona, Teksas, New Mexico)-Kanada	ABD, Kanada
	Kolombiya-Pasifik Okyanusu-Venezuela-ABD-Karayipler	ABD,Karayipler

Kaynak: UNODC: 2010 WDR ve 2012 ABD Uyuş. Kont. Strateji Raporu

Kaçakçılar sevk güzergâhlarını rastgele tercih etmemektedirler. Genellikle, ilgili ülkenin sınır hattı ve gümrük kapılarını kontrol etme kapasitesi, kolluk güçlerinin görevine olan bağlılığı, maddi zafiyetleri, hukuki yaptırımları, iklim ve coğrafi sebepler, alternatif ulaşım durumu, halkın sosyal, ekonomik ve dini durumu rotaların belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Örneğin; Kuzey Rotası'nın Afganistan'la 2.600 km. sınırı bulunmakta ve sadece 137 Km. lik Özbekistan sınırı titizlikle kontrol edilebilmektedir (UNODC, 2010 WDR:49). Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Kazakistan arasında bulunan Fergana Vadisi kaçakçılara oldukça avantaj sağlamakta, hatta pek çok eroin imalat laboratuvarını barındırabilmektedir (Demirci, 2012:55).

Tabloyu incelediğimizde eroinin sadece üretildiği ve tüketildiği ülkeleri değil aynı zamanda nakil güzergâhındaki pek çok ülkeyi etkilediği de görülmektedir. Üretim bölgesi ve geçiş güzergâhlarında faaliyet gösteren pek çok terör örgütü ile organize uyuşturucu örgütleri bu kaçakçılıktan finanse olmaktadır. Ayrıca çıkış noktasından varış noktasına kadar olan rotalar üzerinde bulunan ülkeler ekonomik, hukuki ve güvenlik bakımından olumsuz olarak etkilenmektedir.

Eroin'in kg. başına toptan piyasa fiyatını incelediğimizde (USD), Afganistan'da üretilen eroinin kg'ı bu ülkede 2400 dolar iken Türkiye'de 11.000, Avrupa'da 44.300 dolar'dır. Kolombiya'da üretilen eroinin kg'ı ise bu ülkede 10.000 dolar iken ABD'de 57.000, Kanada'da 119.000 dolar'dır (UNODC, 2010 WDR:150). Mesafenin uzunluğuna bağlı yakalanma riski ve yaptırımın ağırlığı eroin'in fiyatını artırmakta, ancak yüksek kâr oranı kaçakçılığı cazip hale getirmektedir.

4.2. Kokain güzergâhı ve tüketim alanları;

Kokainin ekonomik boyutu 88 milyar dolardır ve 65 milyar dolarlık eroin piyasasından % 35 daha fazladır. 865 tonluk üretimi ise 460 tonluk eroin üretiminden % 88 daha fazladır. Üretilen bölgelerde ve piyasa değerleri (Tablo-8)'dedir. Fiyatının pahalı olması organize suç örgütleri arasındaki çatışmaları artırmakta, sevk esnasında çok çeşitli yöntemlerin denenmesine sebep olmaktadır. Meksika-ABD sınırında birçok imkâna sahip 550 metrelik bir tünelin ele geçirilmesi ve ABD'ye yapılan bazı sevkler de

denizaltıların kullanılması buna örnektir. Kokainin bölgelere göre tüketim miktarı, kullanıcı sayısı, ele geçirilen miktar ve fiyat durumu Tablo-9’da görüldüğü gibidir. Avrupa ülkelerinde kokain kullanımı 2008 yılından itibaren azalmaya başlamıştır. Bunda, yakalamadaki etkinlik, fiyatının pahalı olması, eroin ve esrarın Avrupa’da daha çok talep edilmesi rol oynamaktadır.

Tablo-8: Kokainin ekonomik boyutu (2008)

Kullanıldığı Bölge	Kullanım Değeri (Milyar Dolar)
ABD	35
Avrupa	33.8
Kanada	2.4
Meksika	0.3
Diğer	16.5
Toplam	88

Kaynak: UNODC: 2010 WDR

Tablo-9: Kokainin tüketim miktarı, kullanıcı sayısı, ele geçen miktarı (2008)

Bölge Adı	Tük. Mik. (Ton)	Kullanıcı (Milyon)	Ele geçen (Ton)
K.Amerika	196	6.2	90
Avrupa	124	4.1	70
G,O.Amerika	95	2.7	50
Afrika	26	1.3	
Asya	14	0.7	
G-GD.Asya	13	0.5	
Okyanusya	12	0.4	
Toplam	480	15.9	363

Kaynak: UNODC, 2010 WDR

Kokain’ in Güney Amerika’dan Kuzey Amerika, Avrupa ve Afrika’ya sevki ağırlıklı olarak Pasifik ve Atlas Okyanuslarından deniz yolu ile yapılmaktadır. Üretim yapan ülkelerden Meksika’ya ulaştırılan kokain Meksika-ABD sınırından karayolu ile de Kuzey Amerika’ya sevk edilmektedir. Avrupa’ya gönderilen kokain Peru ve Bolivya, ABD ve Kanada’ya gönderilen kokain ise Kolombiya kaynaklıdır. Üretim bölgesi ve sevk güzergâhlarında birçok uyuşturucu ticareti yapan organize suç örgütü mevcuttur ve çatışmalarda binlerce insan hayatını kaybetmektedir. Kolombiya’da faaliyet gösteren

FARC-EP (Kolombiya Devrimci Silahlı güçleri-Halk Ordusu) isimli Marksist-Leninist terör örgütü de bu ticareten kendisini finanse etmektedir. Sevk güzergâhları Tablo-10 ve Ek-2'dedir ancak bu güzergâhlar değişebilmektedir (UNODC web, 2014).

Tablo-10: Kokainin dünya piyasasına dağılım güzergâhları

S.No	Sevk Edildiği Güzergâh	Son Varış Yeri
1	And Dağları Bölgesi-Pasifik Okyanusu- Meksika-ABD-Kanada	ABD-Kanada
2	And Dağları Bölgesi-Venezuela-ABD	ABD
3	And Dağları Bölgesi-Venezuela- Karayipler-ABD	ABD
4	And Dağları Bölgesi-Venezuela- Karayipler-Avrupa	Avrupa
5	And Dağları Bölgesi-Venezuela- Batı Afrika	Batı Afrika
6	And Dağları Bölgesi-Venezuela-Brezilya-Batı Afrika	Batı Afrika
7	And Dağları Bölgesi-Venezuela-Brezilya-Güney Afrika	Güney Afrika
8	And Dağları Bölgesi-Güney Afrika-Batı Afrika-Avrupa	Avrupa
9	And Dağları Bölgesi-Güney Afrika-Avrupa	Avrupa

Kaynak: UNODC, 2010 WDR, ** And Dağları (Andean Bölgesi); Kolombiya, Peru ve Bolivya'dır.

Kokain'in kg. başına toptan piyasa fiyatını incelediğimizde (USD), Peru, Bolivya ve Kolombiya'da üretilen eroinin kg'ı bu ülkelerde ortalama 2000 dolar iken ABD'de 27.000, Avrupa ülkelerinde 60.000, Rusya'da 148.000, Suudi Arabistan'da 171.000 dolara kadar yükselmektedir (UNODC, 2010 WDR:170). Kokain'in fiyatı da eroinde olduğu gibi yakalanma riski ve yaptırımın ağırlığına bağlı olarak artmakta, ancak yüksek kâr oranı kaçakçılığı cazip hale getirmektedir.

4.3. Esrar güzergâhı ve tüketim alanları;

Esrarın elde edildiği kenevir bitkisi dünyanın her bölgesinde kolayca yetiştirilmekle birlikte daha ziyade, Kuzey Afrika (Fas), Orta ve Güney Amerika (Meksika, Kolombiya, Paraguay), Afganistan ve Kuzey Amerika'da görülmektedir. Kullanıcılar kenevir bitkisini, kubar (ot, sigara), sıvı (hashis oil, likit), reçine (hashish, resin) ve toz (marihuana) şeklinde kullanmaktadırlar (Akgül, 2014:53). Esrarın fiyatı eroin ve kokaine göre oldukça düşüktür ve daha kolay temin edilebilmektedir. Halk arasında daha az zararlı ve bağımlılık yapmadığı söylentisi de vardır. Bu sebeple, esrar kullanımı

fazla rağbet görmektedir. Bölgelere göre 15-64 yaş arası kullanıcı sayısı Tablo-11’de gösterilmiştir. Esrarın gram fiyatı ülkeler arasında perakende olarak 12-25 dolar, toptan olarak 1-15 dolar arasında değişmektedir. Bir yıllık piyasa tutarının 16 milyar dolar olduğu değerlendirilmektedir. Esrar’ın fiyatı eroin ve kokaine göre daha düşük olduğundan ve her ülkede yetişebildiğinden ticareti uluslararası nitelikten ziyade bölgesel düzeyde kalmaktadır. Bu sebeple, tespit edilmiş uluslararası bir güzergâh yoktur. Kullanım yaygınlığı nedeni ile tedavi olanların sayısı da artmaktadır.

Tablo-11: Kıtalara göre esrar kullanıcı sayısı, 2008

Bölgesi	Kullanıcı Sayısı (Milyon)	Nüfusa Oranı (%)
Afrika	40.235	7.3
Amerika	39.120	6.5
Asya	48.045	1.8
Avrupa	29.680	5.4
Okyanusya	2.775	12
Toplam	159.855	3.6

Kaynak: UNODC, 2010 WDR

Esrar, her bölgede yetişebildiği için üretim ve tüketimi de yakın bölgelerde olmaktadır. Esrar’ın kg. başına toptan piyasa fiyatını incelediğimizde (USD), Afrika ülkelerinde 500-1000 dolar, Latin Amerika ülkelerinde 2.000-5.000 dolar, Avrupa ülkelerinde 5.000-10.000 dolar, diğer bölgelerde ise 5.000-15.000 dolar arasında değişmektedir (UNODC, 2010 WDR:191). Esrar’ın fiyatı da eroin ve kokainde olduğu gibi yakalanma riski ve yaptırımına göre artmaktadır. Ancak daha kolay temin edildiğinden ve yaptırımı daha az olduğundan eroin ve kokain’e nazaran fiyatı ve kâr oranı az olmaktadır. Fakat bu durum kaçakçılığının artmasına engel olmamaktadır.

4.4. Amfetamin güzergâhı ve tüketim alanları;

Kullanımı ve teminin kolay olması nedeniyle dünyanın hemen her ülkesinde kullanılmaktadırlar. Küçük miktarlı kullanımlarda yeni pazarlar ortaya çıkmaktadır. Son zamanlarda internet üzerinden alım ve satımı daha yaygınlık kazanmakta, alıcı, satıcı ve web sitesini kuranların tespiti mümkün olmamaktadır. 2008 yılında dünya genelinde 15-

64 yaş grubundaki 51.6 milyon kişi (%1.2) söz konusu maddeleri kullanırken 2012 yılında bu sayı 53.2 milyon kişiye ulaşmıştır (Tablo-12). Maddelerin sevk rotaları genellikle gizli bulunan laboratuvarlar üzerindedir. Sentetik uyuşturucuların 2008 yılındaki piyasa tutarı yaklaşık 3 milyar dolardır (UNODC, 2010 WDR).

Tablo-12: Kıtalara göre sentetik uyuşturucu kullanan kişi sayısı (Milyon) (2008)

Bölge	Amfetamin		Extacy	
	Sayı	% si	Sayı	% si
Afrika	3.4	0.6	1.14	0.25
Amerika	5.4	0.9	3.16	0.5
Asya	21.2	0.8	9	0.35
Avrupa	2.85	0.5	4	0.3
Okyanusya	0.55	2.4	0.9	3.8
Toplam	33.4	0.75	18.2	0.4

Kaynak: UNODC, 2010 WDR

Tablolarda görüldüğü gibi fiyatı pahalı olan eroin, kokain ile sentetik uyuşturucuların Avrupa ülkeleri, ABD ve Okyanusya ülkeleri gibi gelişmiş bölgelerde, fiyatı daha ucuz olan esrarın ise az gelişmiş Afrika ülkelerince kullanıldığı görülmektedir. Üretilen uyuşturucuların dağıtıldığı güzergâhlardaki ülkeler de yine az gelişmiş ülkelerdir.

Üreten ve yoğun tüketen ülkeleri yukarıdaki bilgilere göre sosyo-ekonomik gelişmişlik, terör örgütleri, iç istikrarsızlık, siyasi rejim biçimi ve din faktörü bakımından analiz ettiğimizde; üreten ülkelerin ortak özellikleri, sosyo-ekonomik bakımdan az gelişmişlik, terör örgütü faaliyetlerinin oluşu (Taliban-Afganistan, FARC-EP, Ulusal Kurtuluş Ordusu-Kolombiya, Aydınlık Yol-Peru) ve iç istikrarsızlıktır (terör örgütü ve uyuşturucu kartelleri). Farklı özellikleri ise değişik dini inanışa mensup nüfusun (Afganistan, Fas-Müslüman, Meksika, Kolombiya, Peru, Bolivya-Hıristiyan ve Tayland, Laos, Myanmar-Budist) ve farklı siyasi rejim biçimlerinin (Kolombiya, Meksika, Bolivya, Laos, Afganistan, Myanmar-halk yönetimine dayalı, Peru, Fas, Tayland-Monarşizm) bulunmasıdır. Yoğun tüketen ülkelerin ortak özelliği, sosyo-ekonomik gelişmişlik, terör örgütü faaliyetlerinin olmayışı, iç istikrar ve Hıristiyan nüfusun (ABD, Avustralya, Avrupa ülkeleri) çoğunlukta oluşudur. Farklı özellikleri ise farklı siyasi rejim (Avrupa ülkeleri ve ABD-halk yönetimine dayalı ve monarşizm,

Avustralya-monarşizm) biçimleridir. Her iki kategorideki ülkelerin benzer özelliği ise farklı siyasi rejim sistemleridir. Burada istisnai durum yoğun tüketen ABD' nin işgali altında bulundurduğu Afganistan'daki haşhaş üretimine engel olmayarak göz yumması, diğer bir deyişle üretimde söz sahibi olmasıdır.

Uyuşturucu maddenin gerek ekim ve üretim, gerekse kaçakçılık ve tüketiminde, her kıta, coğrafi konum ve ekonomik gelişmişlik seviyesine göre bir veya birkaç role sahiptir. Birleşmiş Milletler Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu'nun (INCB) 2013 yılı Yıllık Raporunda (Ek-4) kıtalar bu bakımdan değerlendirilmektedir (INCB 2013 Report:Chapter 3). Raporda, kıtaların rolü dışında, askeri darbe ya da iç karışıklıkların uyuşturucu faaliyetlerini artırdığı, fakir ülkelerdeki çiftçilerin yüksek getirisi nedeni ile gönüllü olarak uyuşturucu bitkisi yetiştirdiği, uyuşturucu çetelerinin otorite ve ekonomisi zayıf ülkelerde şiddet olaylarını artırarak ayrı bir otorite durumuna geldiği görülmektedir.

5. UYUŞTURUCU KULLANIMININ ETKİLERİ:

Uyuşturucu kullanım ve kaçakçılığının ikinci bölümde de anlatacağımız hukuki, ekonomik, güvenlik, terör ve dış müdahale konusundaki küresel etkileri öncelikle birey, toplum ve çevreye olan etkilerle başlamaktadır. Aşağıda kısaca anlattığımız konular aynı zamanda uyuşturucunun günlük hayatımızdaki somut negatif etkileridir.

5.1 Uyuşturucu kullanımının bireysel etkileri;

Merak, arkadaş etkisi, aile etkisi, kişisel sorunlar, eğlence, tuzağa düşürülme ve diğer sebeplerle başlayan uyuşturucu kullanımı toplumsal ve küresel uyuşturucu sorununun aslında ilk kademesini teşkil etmektedir. Kullanım sonucu kişilerin geldiği durum toplumların da geleceğini oluşturmaktadır. Kullanım etkilerini şu şekilde sıralayabiliriz;

a. Bireyin, kendisiyle, gerçeklerle ve dünyayla uyum sorununa bağlı olarak sıkıntı, bunalım, yaşam isteğinde azalma, uygunsuz öfke ve saldırganlık, davranışlarda dengesizlik, toplumdan kendini soyutlama hali vardır.

- b. Toplumdan yavaş yavaş kendini soyutlar. Ailesi, çevresi, çalışma ortamı ve arkadaşlarıyla ilişkileri azalır ve bağları kopar.
- c. Okul, iş gibi sorumlulukları geri plana atar ve öğrenimini sürdürmede zorlanır.
- d. Sağlık sorunu oluşur ve buna bağlı olarak üretkenlik kaybolur. HIV, Hepatit B ve Hepatit C hastalıkları yaygındır.
- e. Saldırgan davranış ve şiddet eğilimlerini bastıramaz, denetleyemez, engelleyemez ve erteleyemez, şiddet içeren suçlar işler.
- f. Cinsel yaşamlarda sapmalar mevcuttur.
- g. Doğru karar veremez ve düşünemezler.
- h. Buldukları yer ve çevresindeki insanlara güvenlerini kaybeder.
- ı. Ekonomik sorunlar oluşur.
- İ. Uyuşturucuya bağlı doğrudan ölümler olduğu gibi, dolaylı olarak trafik kazaları, şiddet ve bulaşıcı hastalıklarla da olmaktadır.
- j. İletişim ve etkileşim sorunları vardır. Tecrit edilmenin verdiği sıkıntı ile çevresi ile olan iletişimi kesilir. Bağımlı sadece kendi dünyasında ya da kendisi gibi bağımlı olanların dünyasında yaşamaya başlar. Uyuşturucunun şiddet ve saldırgan etkileri kötü maksatlarla da kullanılmıştır. Balcıoğlu'nun da belirttiği gibi savaşıma hırsı ve dayanma gücünü artırmada, militan yetiştirme maksadıyla beyin yıkamada, casusluk faaliyetlerinde kullanılmış ve kullanılmaktadır (Yıldırım, 2008:43-51). İletişim, teknoloji ve ulaşım kolaylığı ile nüfus artışına bağlı artan talep nedeniyle uyuşturucu madde kullanımı yaygınlaşmaktadır. Sentetik uyuşturucuların, kolay üretimi, ucuz fiyatı, etkisi, kolay temini ve mücadeledeki yetersizliği nedeniyle doğal uyuşturuculara nazaran tehdidini artıracığı tahmin edilmektedir. Örneğin; son zamanlarda ülkemizde piyasa çıkan bonzai maddesi sentetik bir uyuşturucu olup, yukarıda saydığımız özelliklere sahip olduğundan oldukça yaygındır ve sık sık ölümlere neden olmaktadır.

5.2. Uyuşturucu kullanımının toplumsal etkileri;

Bireydeki kullanım alışkanlığı beraberinde uyuşturucu kaynaklı ölüm ve hastalıkları meydana getirmekte, suç oranlarını artırarak toplumsal etki yaratmaktadır (INCB, 2013 Report:1-4). Birleşmiş Milletler' in 2012 verilerine göre uyuşturucu kullanan kişi sayısı, oluşan HIV oranı, tedavi ve ölüm oranları ile suç oranları Tablo-13-19'da gösterilmiştir (UNODC, 2010, 2014 WDR:)

Tablo-13 Uyuşturucu madde kullanan kişi miktarı (15-64 yaş grubu), (Bin)

Bölgesi	Esrar			Afyon/Eröin		
	2008	2011	2012	2008	2011	2012
Afrika	40.235	43.930	44.560	1.805	3.740	3.770
Amerika	39.120	49.060	51.820	2.365	14.620	16.060
Asya	48.045	54.070	54.610	9.510	22.210	21.780
Avrupa	29.680	30.920	24.000	3.555	7.050	7.010
Okyanusya	2.750	2.630	2.650	125	770	780
Toplam	159.830	180.620	177.600	17.360	48.390	49.400

Kaynak: UNODC, 2010, 2013 ve 2014 WDR.

Tablo-14 Uyuşturucu madde kullanan kişi miktarı (15-64 yaş grubu), (Bin)

Bölgesi	Kokain			Sentetik uyuş. (ATS/Extacy)		
	2008	2011	2012	2008	2011	2012
Afrika	1.845	2.540	2.590	4.515	6.190	6.280
Amerika	8.900	8.240	9.260	8.485	9.120	9.580
Asya	1.350	1.310	1.330	30.205	29.700	30.270
Avrupa	4.770	4.600	3.670	6.810	6.880	5.800
Okyanusya	360	370	380	1.425	1.220	1.230
Toplam	17.225	17.060	17.200	51.440	53.110	53.200

Kaynak: UNODC, 2010, 2013 ve 2014 WDR.

Tablo-15, Uyuşturucu madde kullanan kişi miktarının nüfusa oranı (15-64 yaş grubu), (%)

Kıtası	2008	2011	2012
Afrika	8.3	9.6	9.6
Amerika	9.2	12.6	13.7
Asya	3.5	3.85	3.75
Avrupa	7.9	8.8	7.2
Avustralya	18.9	20.5	20.5

Kaynak: UNODC, 2010, 2013 ve 2014 WDR.

2008 yılında uyuşturucu madde kullanan kişi sayısı toplamı : 245.855.000

2011 yılında uyuşturucu madde kullanan kişi sayısı toplamı : 299.180.000

2012 yılında uyuşturucu madde kullanan kişi sayısı toplamı : 297.400.000

2008 yılında 245.855.000 olan kullanıcı sayısı, 2012 yılında 297.400.000 kişiye yükselmiştir. Artış oranı %21' dir. Amerika ve Okyanusya Kıtalarında kullanım oranı bütün uyuşturucular için yüksektir. Avrupa ise tehlikeli etkileri olan eroin, kokain ve sentetik uyuşturucular bakımından Afrika'dan daha yüksektir. Afrika'nın yüksek görülmesinin nedeni esrar kullanımının yaygınlığıdır. Uyuşturucudan beklenen en kötü etkileri esrar dışındaki maddelerin yaptığı düşünüldüğünde, hastalık, ölüm ve suç oranlarının da artacağı düşünülebilir.

Tablo-16, HIV olan kişi sayısı (15-64 yaş grubu),

Bölgesi	Kişi sayısı ve % Oranları			
	2011	2011%	2012	2012 %
Afrika	117.000	11.8	123.000	12.1
Amerika	369.000	10.8	267.000	8.6
Asya	637.000	11.2	556.000	12
Avrupa	492.000	13	719.000	19
Okyanusya	1.300	1	10.000	1
Toplam	1.617.000	12.9	1.667.000	13.1

Kaynak: UNODC, 2013 ve 2014 WDR.

HIV' li hastaların yarısından fazlasının aynı zamanda Hepatit-C hastası olduğu bilinmektedir. HIV' in artış sebebi enjektör ile uyuşturucu kullanımı ve bu kullanımın getirdiği cinsel yolla bulaşan hastalıklardır.

Tablo-17, Uyuşturucu kullanan kişilerin tedavi oranları (15-64 yaş grubu)

Bölgesi	Esrar %		Afyon-Eroin %		Kokain %		Sentetik %		Diğer %	
	2003	2012	2003	2012	2003	2012	2003	2012	2003	2012
Afrika	61	62	17	12	7	2	7	5	13	15
Amerika	32	38	6	12	45	39	15	7	-	4
Asya	12	10	64	59	-	1	8	22	--	8
Avrupa	13	19	60	54	6	6	9	9	13	13
Okyanusya	29	46	33	36	-	1	23	15	--	2

Kaynak: UNODC, 2014 WDR.

Esrar, eroin ve kokain kullanıcılarının tedavi oranlarında artış, sentetik uyuşturucu kullananların tedavisinde ise azalma görülmektedir. Bunun sebebi, ilk üç uyuşturucunun etkilerinin ciddiye alınması, sentetiklerin ise alınmamasıdır.

Tablo-18, Uyuşturucu kullanımından ölen kişi miktarı (15-64 yaş grubu)

Bölgesi	2010	2011	2012
Afrika	27.000	36.400	36.800
Amerika	51.500	52.550	49.500
Asya	79.300	4.750	4.900
Avrupa	19.900	104.100	78.600
Okyanusya	3.000	1.950	16.200
Toplam	180.700	210.540	183.100

Kaynak: UNODC, 2012, 2013 ve 2014 WDR.

Ölümlerde 2011 yılındaki artış dikkat çekmektedir. Afrika’da sürekli bir artış vardır. 2012’deki ölümlerin az olmasında, sağlık hizmetleri seviyesi ve tedavideki artışlar ile bazı ülkelerin raporlarını göndermemelerinin etkisi vardır. Uyuşturucu kullanımı, kişinin ölüm oranını artırmakta, tedavi ve bakım masraflarını da yükseltmektedir. Önleme, müdahale, tedavi ve rehabilitasyon çalışmaları için harcanacak 1 dolar’a karşılık devlet 10 dolar tasarruf etmektedir. 2010 yılında yapılan tedavi harcamaları 200 milyar dolardır. Bağımlıların ancak 1/6’ sı tedavi imkânına sahiptir. Afrika’da kullanıcıların %18’i, Kuzey Amerika’da ise %33 ‘ü tedavi olabilmektedir. Kullanıma bağlı sağlık sorunları; aşırı dozda kullanım, yan etkiler, psikotik travmalar ve aynı enjektörün kullanımından kaynaklanan HIV, Hepatit-C gibi bulaşıcı hastalıklardır (INCB,2013 Report,:1-2).

Tablo-19, Uyuşturucu kaynaklı suç türleri ve oranları.

SUÇ TÜRÜ	2003	2012
Uyuş. Kullanımı (145 Ülke)	1	1,2
Uyuş. Kaçakçılığı (47 Ülke)	1	1,1
Soygun (63 ülke)	1	0,95
Tecavüz (61 ülke)	1	0,95
Cinayet (126 ülke)	1	0,9
Hırsızlık (51 ülke)	1	0,7
Mot araç hırsızlığı (67 ülke)	1	0,6

Kaynak: UNODC, 2014 WDR.

Baz alınan ülke sayısına göre, uyuşturucu kullanım ve kaçakçılık suçlarında artış görülmektedir. Diğer suçlarda on yıllık sürede hırsızlık hariç, dikkate değer bir azalış görülmemektedir. Ancak örnekleme daha fazla ülke eklendiğinde oranların artacağı değerlendirilmektedir. Günümüzde işlenen suçlarla ilgili olarak İstanbul-Bayrampaşa Cezaevinde bulunan 381 hükümlü ve tutuklu ile yapılan bir anket çalışmasında; şahıslardan 223 kişinin (%58.5)'inin uyuşturucu suçundan mahkum olduğu, %38 'inin ise cezaevine girmeden uyuşturucu madde kullandığı, sonucun Amerika Birleşik Devletleri Adalet İstatistikleri Bürosu'nca da (U.S.Bureau of Justice Statistics) belirtildiği gibi Amerika'daki bütün devlet hapisanelerini kapsayan çalışmasında elde edilen sonuçlarla uyumlu olduğu tespit edilmiştir (Akcan, Samancı, Balcıoğlu,2000:10). Bu sonuç, uyuşturucu kullanımı ile suç işleme arasında doğrudan bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu ilişki ise üç alanda kendini göstermektedir. Bunlar, bağımlıların yarısının uyuşturucu etkisi altında veya uyuşturucu temini için suç işlemeleri, uyuşturucu satıcıları arasındaki çatışmalar ve uyuşturucu ile mücadele ağırlık veren kolluk güçlerinin diğer suçlarla yeterince ilgilenememesidir (INCB Report, 2013:4).

Tablolara göre olumsuz gelişmeler, uyuşturucu kullanıcı sayıları, HIV'li hasta ve suç oranlarında görülen artıştır. Olumlu gelişmeler ise tedavi olanların artmasıdır. Tedavi miktarlarındaki olumlu gelişmede sağlık hizmet ve tesislerinin artışının önemli rolünün olduğu değerlendirilmektedir. Uluslararası ve ulusal düzeyde birtakım hukuki düzenleme ve polisiye tedbirler alınsa da gelinen noktada uyuşturucunun toplumda sebep olacağı yıkımların sürebileceği düşünülmektedir. Bu sorunun çözümleri arasında ise ebeveynlerin rolü büyüktür.

5.3. Uyuşturucu kullanımının çevresel etkileri:

Yasadışı uyuşturucu madde üretim ve imhası çevre kirliliğine neden olmaktadır. İmha sırasında bazı maddeler atık sulara, yer üstü ve yer altı sularına karışmakta, bu da sebze ve meyvelerin dokusuna ve suda yaşayan canlılara zarar vermektedir. Dolayısıyla, vahşi yaşam ve insanlar düşük dozda uyuşturucu ve kullanılan kimyasallara maruz kalmakta, birey ve toplum sağlığını korumakla sorumlu olan devlet çeşitli maliyetlerle

karşılaşmaktadır. Özellikle Bolivya, Kolombiya ve Peru’da yasadışı koka bitkisi ve haşhaş üretimi, ormanların yok olmasına neden olmuştur. Kenevir, koka bitkisi ve haşhaşın yasadışı üretiminin yıkıcı etkileri arasında, ormanların yok olması, bozulması, parçalanması ve tarım arazilerinin yok olması sayılabilir. Orman tahribinin yanı sıra üretim sırasında kullanılan kimyasallar da biyolojik çeşitliliğe zarar verebilir. Kısaca, insanların yaşam alanlarındaki yasadışı uyuşturucu madde üretimi, insanların yaşam kalitesini düşürmektedir (INCB Report, 2013:2). Kimi çevrelerce sadece sağlık bir sağlık sorunu ve suç unsuru olarak görülen uyuşturucunun etkisinin sadece bireyle sınırlı kalmayıp toplum ve çevreye de yansıdığı görülmektedir. Ayrıca, uyuşturucu kullanımındaki artışlarla üçüncü maddede belirtilen ekim alanlarını mukayese ettiğimizde aralarında doğrusal orantı görülmektedir. Yani talep arttığından üretim de artmaktadır.

6. KÜRESEL UYUŞTURUCU ÖRGÜTLERİ VE HUKUKİ BOYUTU:

Günümüzde suçlar, niteliğine, elde edilecek çıkarın büyüklüğüne, ulusal veya uluslararası olup olmamasına, kurallar ve hiyerarşi gerektirip gerektirmemesine, ideolojik varlığına göre organize olan, olmayan gruplar ya da bireyler tarafından işlenmektedir. Uyuşturucu madde kaçakçılığı suçları da, bahsettiğimiz özellikler nedeni ile genellikle organize örgütler (narko terör örgütleri ya da diğer organize uyuşturucu örgütleri) tarafından gerçekleştirilmektedir. Şahısların ya da organize olmayan örgütlerin yaptıkları uyuşturucu ticareti etkili olamamakta ve daha çabuk çökertilmektedir. Aşağıda, uyuşturucu suçu ve organize uyuşturucu örgütlerinin kapsamı incelenmektedir.

Organize suç örgütünün çeşitli kaynaklarca yapılmış farklı tanımları vardır. Uluslararası Organize Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve Ek Protokolüne (UNTOC) göre; doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve bu sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış grup anlamına gelmektedir (UNTOC). Uluslararası Polis Teşkilatı Interpol de bu tanımları kabul etmektedir (İnterpol web, 2014).

Yenisey'e göre organize suç örgütü; terör dışı, çıkar amaçlı, kısa ya da uzun dönemli bir araya gelen, örgüt içi işbölümü olan, hiyerarşik yapının gözlendiği, bölgesel, ulusal ve uluslararası ilişkilerin gözlemlenebildiği profesyonel çalışan ve araç olarak şiddet kullanan bir örgüt yapılanmasıdır (Parlak, Argun; 2014:26).

Atasoy 'a göre organize suç; devlet mekanizması içerisinde demokrasinin bütün kurumları ile işlerlik kazanmasını engelleyen, zor kullanma, baskı ve tehdit yoluyla şahsi özgürlükleri sınırlayan, toplumda sosyal, ekonomik ve siyasi zaaf oluşturan, kriminolojik olduğu kadar sosyolojik nitelik taşıyan bir suç türüdür (Parlak, Argun; 2014:20).

Organize suçlar; küresel toplumu ilgilendiren birçok suç ile ilişkili olmakla birlikte, özellikle uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, göçmen ve insan kaçakçılığı suçlarında yaygın olarak görülmektedir. Organize suç gruplarının çok büyük bir kısmı temel suçlu faaliyeti olarak uyuşturucu işi yapmaktadır. (Parlak, Argun;2014:44).

Uyuşturucu madde kaçakçılığında elde edilen gelirin yüksek olması, kaçakçılığın gizlilik gerektirmesi, belirli bir hiyerarşi ve kurallara sahip olması, küresel anlamda koordinasyon ve işbirliği gerektirmesi suç faillerinin organize olmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla, organize olan bir uyuşturucu örgütünün faaliyeti tanımlarda söz edilen unsurları içermektedir. Uyuşturucu madde kaçakçılığı, organize olmayan bir örgütle yapılamaz.

2000 tarihli Sınır aşan Örgütlü Suçlara karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine göre sınır aşan suç; suçun birden fazla devlette işlenmesi, suçun bir devlette işlenmesi ancak hazırlama, planlama, kontrol ve idaresinin önemli bir kısmının başka bir devlette gerçekleşmesi, suçun bir devlette işlenip birden fazla devlette faaliyet gösteren suç grubunun suça karışması veya bir devlette işlenen suçun başka devlette de etkilerinin olması şeklinde tanımlanmaktadır (Sınır aşan örg.suç.BM.söz, 2000:md 3)

Uluslararası/Ulus üstü suç deyimi, sadece devletlerarasında olan suçları değil aynı zamanda bir devlette kontrol edilerek ve planlanarak başka bir devlette uygulanmasını da kapsamaktadır (UNODC web, 2014).

Bu tanımlara göre, birden fazla devlette faaliyet gösteren organize suç örgütleri, uluslararası/sınır aşan organize suç örgütü olarak anlaşılmaktadır. Dolayısıyla uyuşturucu örgütleri, organize olarak ve çoğunlukla uluslararası çapta faaliyet gösterirler ve aşağıdaki özelliklere sahiptirler:

a. İdeolojinin olması ya da olmaması,	e. Kısıtlı üyelik,
b. Yapı/organize hiyerarşi,	f. İlegal girişimler,
c. Süreklilik,	g. Şiddet,
d. Yasal işlere girme ve rüşvettir.	

Organize örgütlerin organize olmayanlara göre farklılıkları; yasal ekonomik alanda faaliyet göstermeleri, sabit hiyerarşik yapıya sahip olmaları, anormal yüksek oranda diğer suç örgütleriyle bağ kurmaları ve sistematik şiddet ve rüşvet uygulamalarıdır (Parlak, Argun;2014:25).

Avrupa Konseyi Uzmanlar Grubu ise 1997 yılında organize suçtaki temel kriterleri; üç ya da daha fazla kişinin varlığı, uzun ya da belirsiz bir zaman süreci, ciddi suçları işlemekte tutuklanmak ya da hüküm giymek, menfaat ve/veya güç sağlama amacı şeklinde belirlemişlerdir.

Organize örgütlerce asırlardır sürdürülen ve değiştirilmeyen kurallar ise; Hill'in de belirttiği gibi üstlerine karşı itaatsizlik yapmamak ve dert açmamak, çeteyi ele vermemek ve arkadaşlarına ihanet etmemek, çete arkadaşları ile kavga etmemek ve ahengi bozmamak, çetenin parasını zimmetine geçirmemek, çete üyesi bir kadına dokunmamaktır (Parlak, Argun; 2014:30).

Bu tanımları uluslararası hukuk suçları ile aynı tutmamak gerekir. Çünkü uluslararası hukuk suçları, soykırım suçu, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve saldırı savaşı (saldırganlık) suçu olarak dört grup suçu kapsamaktadır. Uluslararası hukuk suçları” ya

da “uluslararası hukuka karşı suçlar” kavramı ile doğrudan uluslararası hukuka göre cezai sorumluluğu gerektiren fiiller kastedilmektedir. Uluslararası suç (sınır aşan suç) ise doğrudan uluslararası hukuka göre cezai sorumluluk öngörülmemekte, uluslararası sözleşmelerle devletlere bu fiillerin cezalandırılabilirliğini sağlama yükümlülüğü getirilmektedir. Uluslararası suçlara örnek olarak hava ulaşımına karşı suçlar, deniz ulaşımına karşı suçlar, uyuşturucu madde suçlarının belli bazı şekilleri, terör suçları, paralarda sahtecilik, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, işkence, fuhuş amaçlı insan ticareti gibi suçlar gösterilebilir (Aksu, Turhan; 2014:1-2). Buradan da anlaşılacağı üzere, uluslararası uyuşturucu madde kaçakçılığı suçu, uluslararası suçlar/sınır aşan organize suçlar kapsamına girmekte ve uluslararası sözleşmeler gereği ilgili devletin yasalarına göre cezalandırılmaktadır. Birden fazla devlette faaliyet gösteren ve bu ülkelerin ekonomik, güvenlik, terör ve toplum gibi faktörleri etkileyen uluslararası uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan suç örgütlerini de tehdidi ortaya koymak açısından ele almak gerekmektedir. Küresel anlamda faaliyet gösteren organize uyuşturucu suç örgütleri Shaw’ın da belirttiği gibi;

- a. Çin-Triad (Hong Kong) ve Green Gangs (Shangay),
- b. Japonya-Yakuza,
- c. SSCB sonrası Rus Mafyası,
- d. Kolombiya ve Meksika uyuşturucu kartelleri,
- e. İtalyan-Cosa Nostra,
- f. Brezilya-Sau Paulo,
- g. ABD-Los Angeles, NewYork ve Soweto isimli organize suç örgütleri olmakla birlikte Çin, Kolombiya, Meksika, Rusya ve Japon kökenli örgütler özellikleri itibari ile ön plana çıkmaktadırlar (Parlak, Argun; 2014-37). Meksika ve Kolombiya’daki karteller uyuşturucu madde ağırlıklı, Çin, Rus ve Japon mafyaları ise uyuşturucu ve diğer suçları kapsayacak şekilde faaliyet göstermektedir (UNODC, UNCICP: 360). Terör faaliyeti dışında faaliyet gösteren bu örgütler uyuşturucu kullanıcı sayısı ve gelirlerini artırarak siyaset, bürokrasi, ekonomik alan ve toplumda etkili olarak devlet düzenini bozmakta, mafioz toplum yapısı (mafyalanmış toplum) meydana getirmektedirler. Aynı zamanda uyuşturucu kaçakçılığının doğası gereği diğer ülkelerdeki organize uyuşturucu örgütleri ile suç ortaklığı yaparak uyuşturucu kaçakçılığının sınır aşan organize bir suç olmasını

sağlamakta, narko terör örgütlerine de uyuşturucu gelirlerinden pay vermektedirler. Bu nitelikleri itibari ile uyuşturucu kullanım ve kaçakçılığının küresel tehdit boyutuna ulaşmasına neden olmaktadır.

Bu bölümden de anlaşılacağı üzere, uyuşturucu üretim ve tüketimi bütün dünyada ve sürekli artmaya devam etmektedir. Nüfus, sanayi, ulaşım, iletişim ve teknolojiadaki gelişmeler, yüksek gelir, iç istikrarsızlık ve ekonomik zorluklar artışa katkı sağlayan faktörlerdir. Nüfusa göre kullanım oranının 2006'da %4.9, 2008'de %5.3, 2012'de %6.4 (UNODC, 2010, 2012, 2014 WDR) olması, kullanımın nüfus artışı ile paralel seyretmediğini yani beklenenden daha fazla kişinin uyuşturucuya başladığını göstermektedir. Uyuşturucu kullanımı, öncelikle bireylerin psikolojik ve fizyolojik yapısını bozarak verimliliğini düşürmekte, suç işlenişini kolaylaştırmakta ve topluma zararlı hale getirmektedir. Bu etki bireylerden oluşan topluma doğrudan yansiyarak toplumsal yapıyı da benzer duruma sokmakta ve yozlaştırmaktadır. Ayrıca kullanıma olan talep üretim ve kaçakçılığı artırarak bunların oluşturacağı etkileri tetiklemektedir. Bu şekilde tehdit oluşturan uyuşturucu kullanımının etkileri, bütün toplumlarda hastalık, ölüm ve suç oranlarında artışa sebep olmaktadır. Rakamlar, gelecekte daha fazla uyuşturucu kaynaklı ölüm, hastalık ve suç artışının olacağına işaret etmektedir. Dolayısıyla, uyuşturucu kullanımı bütün insanlığı ilgilendirdiğinden, sürekli ve somut olduğundan doğrudan küresel bir tehdit haline gelmiştir. Kaçakçılık ise, küresel düzeyde ve sürekli olup, yüksek miktarda kara para yaratarak, terör örgütlerini finanse ederek, yetersiz mücadele yapılarak, talebin devamlılığını sağlayarak, çevresel sorunlara sebep olarak, bazı ülkesel özelliklerle (gelişmişlik, istikrar, dini inanç) küresel tehdit oluşturmaktadır. Bulgular, küresel tehdidi bütün insanlığı ilgilendiren, somut ve sürekliliği olan bir tehdit olarak tanımlayan Birleşmiş Milletler tanımı ile de (UNDP,1994 Report:34) örtüşmekte, dolayısıyla, uyuşturucu kullanımının küresel bir tehdit olup olmadığı, kaçakçılık ve kullanım tehditlerinin nasıl oluştuğu, kullanımın nasıl sonuçlandığı konulu sorularımıza cevap teşkil etmektedir. Uyuşturucu kaynaklı küresel tehdidin savaş, kıtlık gibi küresel tehditlerin yanında fazla dikkat çekmemesinin nedeni, uyuşturucu faaliyetlerinin gizli yapılması, sebep olduğu ölüm ve hastalıkların belli bir yer ve zamanda toplu olmayıp dağınık olmasıdır.

Üreten ve tüketen ülkeleri sosyo-ekonomik gelişmişlik, terör örgütleri, iç istikrar, siyasal rejim ve din faktörü bakımından analiz ettiğimizde; üreten ülkelerin ortak özelliği, sosyo-ekonomik bakımdan az gelişmişlik, terör örgütü faaliyetlerinin oluşu (Taliban, FARC, Aydınlik Yol, Ulusal Kurtuluş Ordusu) ve iç istikrarsızlıktır. Farklı özellikleri ise değişik dini inanışa mensup (Müslüman, Hıristiyan ve Budist) nüfusun bulunması ve farklı siyasal rejim biçimlerine (halk yönetimine dayalı olan ve olmayan) sahip olmalarıdır. Tüketen ülkelerin ortak özelliği, sosyo-ekonomik gelişmişlik, terör örgütü faaliyetlerinin olmayışı, iç istikrar ve Hıristiyan nüfusun (ABD, Avustralya, Avrupa ülkeleri) çoğunlukta oluşudur. Farklı özellikleri ise farklı siyasal rejim (halk yönetimine dayalı olan ve olmayan) biçimleridir. Her iki kategorideki ülkelerin ortak özelliği değişik siyasal rejim biçimleridir. Kısaca, uyuşturucu kullanım ve kaçakçılığının, ülkelerin sosyo-ekonomik seviyesi, terör örgütü faaliyetleri ve iç istikrarsızlığı ile ilişkili iken, siyasal rejimleri ile ilişkili olmadığı, din faktörü ile daha çok yoğun tüketen ülkelerin ilişkili olduğu görülmektedir. Bu özellikler, ülkelerin uyuşturucu arz ve talebinin belirlenmesi ve sürdürülmesinde etkili olurken, alınacak önlemlerde de göz önünde bulundurulması gereken faktörlerdir.

Uyuşturucu kullanımı, sosyo-ekonomik bakımdan gelişmiş, terör örgütlerinin olmayıp iç istikrarın olduğu Hıristiyan inanca mensup ülkelerde daha yoğun görülmektedir. Dolayısıyla bu faktörler uyuşturucu kullanımını/talebini, talep de kaçakçılığı/arzu artırmaktadır. Talep olmadığı zaman kaçakçılığın olması imkânsızdır. Bu bakımdan, uyuşturucu kullanımı, uyuşturucu kaçakçılığını belirleyen bir faktördür. Uyuşturucu kaçakçılığı ise uyuşturucu kullanımı ve buna bağlı tehditleri (ölüm, bulaşıcı hastalık, suç artışı) belirleyen bir faktör olmayıp kullanımın devamlılığını sağlayan bir faktördür. Örneğin, Avrupa ülkelerindeki uyuşturucu kullanımının nüfusa oranı 2012 yılında %7.2 iken kaçakçılıkta transit ülke durumunda olan Türkiye'deki uyuşturucu kullanımının nüfusa oranı % 0.76 dır (Kom.Pol Web, 2015). Kaçakçılık belirleyici faktör olsaydı, uyuşturucu kaçakçılığına sahne olan Türkiye'deki kullanım oranı Avrupa ülkelerinden daha fazla olurdu. Ayrıca, Tablo-7 ve 10'daki kaçakçılık güzergâhları ile Ek-1,2 ve 3'deki güzergâh haritalarını incelediğimizde, uyuşturucunun varış aynı zamanda kullanım noktası olan bölgeler, kendisine ulaşan kaçakçılık güzergâhlarını dolayısıyla kaçakçılığı belirlemektedir.

Sınır aşan/Uluslararası organize uyuşturucu örgütleri de uyuşturucu gelirin daha çok görüldüğü tüketim ülkelerinde faaliyet göstermek suretiyle mafioz toplum yapısı (mafyalanmış toplum) oluşturmakta, güvenlik ve otoriteyi zaafa uğratmaktadır. Bunun yanında kaçakçılık güzergâhları iki veya üç kıta ile birçok ülkeyi kapsayarak o ülkelerin ekonomik ve güvenlik alanlarında sorunlar oluşturmakta, terör örgütlerini beslemektedir. Bu bölüm, uyuşturucunun hastalık, ölüm ve suç artışı dışında sebep olduğu ve ikinci bölümde incelediğimiz uluslararası hukuk, ekonomik, güvenlik ve dış müdahale konularına da ışık tutmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI VE KULLANIMININ ULUSLARARASI BOYUTU

Uyuşturucu kullanımı, birinci bölümde bahsettiğimiz gibi hastalık, ölüm ve suç oranlarına katkı sağlayarak doğrudan küresel bir tehdide neden olmaktadır. Bu bölümde ise uyuşturucu kaçakçılığının, hukuk düzenine ağır yükler getirerek, ekonomik düzen ve güvenliği bozarak, terör ve dış müdahaleye zemin hazırlayarak sebep olduğu dolaylı küresel tehdit özelliği ve bunlarla mücadele eden uluslararası kuruluşlar incelenecektir. Konu başlıklarından çıkan sonuçlar aynı zamanda araştırma sorularımıza da cevap teşkil edecektir.

1. ULUSLARARASI HUKUK BOYUTU:

Uyuşturucuya olan talebin artması, elde edilen yüksek gelir, terörist grupların uyuşturucu ticaretinde rol oynaması, ulaşım, teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmeler ve mücadeledeki zorluklar uyuşturucu maddelerin küresel boyut kazanmasına neden olmaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı geldiği nokta itibari ile terör, ekonomik, güvenlik ve toplumsal alanlarda sorunların artmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla, uluslararası sözleşme, hukuki düzenleme, işbirliği ve mücadele yöntemleri ile konunun çözülme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Düzenlemeler, mücadelenin yasal sınırlar içinde yapılmasını, yasal olmayan boyutlara taşmasını önleme amacı da taşımaktadır.

1.1. Uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımının uluslararası sözleşmelerdeki yeri;

Devletler; siyasal ve sosyal haklar, özgürlükler, yasama, yürütme ve yargı erkleri, kamusal düzen ve otoritelerini tesis için kendi anayasalarını ve buna bağlı diğer mevzuatlarını düzenlemektedirler. Ancak konu, bir devletin diğer devletlerle ilişki kurmasına gelince, kendi mevzuatları buna elvermemektedir. Diğer bir deyişle, başka devletlerle ilişkilerini düzenleme ve çatışmaları önleme maksadıyla uluslararası

düzenlemeler gerekmektedir. Bu düzenlemeler, uluslararası hukukun asli kaynakları olan sözleşme ve uluslararası teamüller ile hukukun genel prensipleri çerçevesinde yapılmaktadır. Bu bağlamda, küresel çapta yapılması gereken uyuşturucu madde kaçakçılığına karşı işbirliği ve mücadele çok taraflı uluslararası sözleşmeler ile sağlanmaktadır. Bu sözleşmeler, uluslararası hukukun asli kaynakları arasında olduğundan, taraf ülkeler birbirlerine ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na karşı yükümlülük altına girmiştir. Bu sorumluluk, aynı zamanda devletlerin uyuşturucu ile mücadele konusunda anayasa dâhil kendi iç hukuk düzenlemelerini bu sözleşmelere göre yapmaları zorunluluğu getirmiştir. Nitekim 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90'ncı maddesi; "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır." hükmü ile uluslararası sözleşmelerin bağlayıcılığına vurgu yapmıştır.

1912 yılından bugüne kadar uyuşturucu madde ile uluslararası mücadele konusunda 7 sözleşme, 3 antlaşma ve 3 protokol imzalanmıştır. Günümüzde, 3 sözleşme ve 1 protokol ile geçerliliğini sürdürmektedir (Tablo-20). 1961 Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi ile 4 sözleşme, 3 antlaşma ve 2 protokol yürürlükten kaldırılmıştır (BM.Uy.Mad.Tek.Söz,1961:17). Geçerliliği devam eden sözleşme ve protokoller Tablo-13'te gösterilmiş, devamında, bu sözleşmelerle kurulan ve yetkilendirilen Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND) ve Uyuşturucu Maddeler Milletlerarası Kontrol Kurulu (INCB) ile sözleşmeye taraf ülkelerin yükümlülükleri kısaca incelenmiştir. Buradaki amaç, taraf ülkelerin uyuşturucu ile mücadeledeki görev ve sorumlulukları ile Komisyon ve Kurul' un üye ülkeler üzerinde sahip olduğu yetkileri belirtmek, uyuşturucu sorununun gerektiğinde BM. Genel Kurul' una gelebileceğini göstermektir. Konunun, BM Genel Kurul' una gelmesi, uyuşturucu sorununun küresel bir sorun ve tehdit olduğunu da göstermektedir.

Tablo-20: BM. Uyuş.maddelerle mücadele ve işbirliği sözleşmeleri,

Sözleşmenin Adı	Hazırlanma Tarihi	Yürürlük Tarihi	İmzalandığı Yer	Kat.ülke sayısı	Türkiye'nin katılımı
Birleşmiş Milletler Uyuşturucu maddeler hakkında 1961 Tek Sözleşmesi	24.01.1961 25.03.1961	30.03.1961	NewYork	184	27.12.1966
Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesinin Tadiline İlişkin 1972 tarihli Protokol	25.03.1972	08.08.1975	NewYork	184	26.04.2001
1971 tarihli Psicotrop Maddeler Sözleşmesi	21.02.1971	16.08.1976	Viyana	183	07.03.1981
Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)	20.12.1988	11.11.1990	Viyana	189	22.11.1995

Kaynak: UNODC,WEB,

1.1.1. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Hakkında 1961 Tek Sözleşmesi (1972 tarihli protokol ile Değiştirilmiş Tek Sözleşmesi) (Demirel, 2012) ;

Sözleşmede, uyuşturucu bağımlılığını fertler için bir afet olduğu ve insanlık için ekonomik ve sosyal bir tehlike teşkil ettiği, bu afeti önlemek ve onunla savaşmak hususunda Birleşmiş Milletler Teşkilatının yetkili olduğu, bu mücadelenin başarılı olabilmesi için milletlerarası bir işbirliği gerektiği dile getirilmiştir. Sözleşmeye taraf olan devletler, Birleşmiş Milletlerin uyuşturucu maddelerle ilgili olarak kontrol yetkisini tanımışlardır.

1.1.1.1. Uyuşturucu Maddeler Komisyonu;

BM' nin uyuşturucu politikasında en etkin rol oynayan kuruluşudur. 1946 yılında kurulmuştur ve 53 üyeden oluşmaktadır. Bu üyeler kıtalara göre dağılmıştır. Komisyon, BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) önderliğinde küresel aksiyon planı ve uyuşturucunun dünyadaki geldiği noktayı analiz ederek uyuşturucuyla mücadele ve uluslararası kontrol sistemini güçlendirici teklifler hazırlamaktadır. Kurum, sözleşmeden doğan görevlerini yerine getirmek amacıyla alacağı karar ve tavsiyelerde üye olmayan devletlerin dikkatini çekmektedir.

1.1.1.2. Uyuşturucu Maddeler Milletlerarası Kontrol Kurulu;

Kurul, BM Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından seçilen 13 üyeden oluşmaktadır. Hükümetlerle işbirliği içinde ve sözleşme şartlarına uygun olarak uyuşturucu maddelerin ekimi, üretimi, imali ve kullanımını tıbbî ve bilimsel ihtiyaçlara yetecek düzeyde sınırlamak ve uyuşturucu maddelerin yasadışı ekimi, üretimi, imali ve kaçakçılığı ile kullanımını önlemek için çaba sarf etmektedir. Taraf ülkelerden birinin sözleşme hükümlerini ciddi bir şekilde ihlal ettiğine kanaat getirirse, ilgili hükümete istişareler başlatılmasını önerir ya da ondan açıklamalarda bulunmasını ister. Gerekli olabilecek düzeltici tedbirleri almasını isteyebilir. Ayrıca, ilgili hükümetin tatmin edici açıklamalarda bulunmadığını, alınması istenen düzeltici önlemleri almadığını veya uluslararası düzeyde ciddi bir durumun varlığını müşahede ederse, üye devletlerin, komisyon'un ve konsey'in dikkatini çekebilir. Ekonomik ve Sosyal Konsey de, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun dikkatini çekebilir.

1.1.1.3. Sözleşmeye taraf devletlerin yükümlülüğü;

Taraf devletler, sözleşme hükümlerinin kendi ülkeleri dâhilinde uygulanmasından sorumludurlar. Bu maksatla uyuşturucu maddelerin istihsalı, imalin, ihracı, ithali, dağıtım, ticareti, kullanılması, elde bulundurulması ve sırf tıbbi ve bilimsel amaçlarla sınırlandırılmasını temin için gerekli olabilecek idari ve yasal tedbirleri alacaklardır. Uyuşturucuyla mücadelede taraf devletlerin birbirleriyle işbirliği yapmaları da sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükleri arasındadır. Üye devletler, komisyonun görevini ifa edebilmesi için isteyeceği bilgileri Genel Sekretere vereceklerdir. Özellikle her bir devlet sözleşmenin kendi ülkesinde uygulanmasına yönelik yıllık rapor sunacaktır.

1.1.2. 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi (Demirel, 2012) ;

Sentetik uyuşturucu maddelerin, narkotik adı verilen doğal uyuşturucu maddelerden ayırt edilebilmesi için bu tür maddelere psikotrop maddeler adı verilmiştir. Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi'ne, uyuşturucu maddelere benzer etki yapan sentetik (psikotrop) uyuşturucu maddelerin dâhil edilmemesi uyuşturucuyla mücadelede bir eksiklik olarak görülmüş, bu boşluğu doldurmak için Ekonomik ve Sosyal Konsey bünyesinde yapılan çalışmalar ile bu sözleşme hazırlanmıştır.

1.1.2.1 Uyuşturucu Maddeler Komisyonu;

Komisyon, tıbbi ve bilimsel sorunlarda değerlendirmesi kesin olan Dünya Sağlık Örgütü'nün bildirimini göz önünde bulundurarak ve ilgili gördüğü ekonomik, sosyal, yasal yönetimsel ve diğer faktörleri hatırd tutarak, preparasyonun (içinde bir ya da birkaç psikotrop madde bulunan bir eriyik veya karışım ya da dozaj şeklinde bir ya da birkaç psikotrop madde) kontrol tedbirlerinin herhangi birinde veya tümünden muaflığını sona erdirmeye karar verebilir.

1.1.2.2. Uyuşturucu Maddeler Milletlerarası Kontrol Kurulu;

Kurul, gözlem ve tavsiyeler ile beraber elindeki istatistiksel bilgileri inceler ve gerektiğinde, hükümetler tarafından verilen veya hükümetler tarafından istenen açıklamaların bir değerlendirilmesini kapsayan yıllık rapor hazırlar. Raporlar, komisyon aracılığıyla Ekonomik ve Sosyal Konsey'e sunulur. Kurul'un raporları üye devletlere iletilir ve bilahare Genel Sekreter tarafından yayınlanır. Kurul, sözleşme hükümlerini uygulamaması nedeniyle sözleşmenin amaçlarının ciddi bir şekilde tehlikeye düştüğü kanaatine sahip olursa, söz konusu ülke veya bölge hükümetlerinden gerekli açıklama ve tedbirleri almasını isteme hakkına sahiptir.

1.1.2.3. Sözleşmeye taraf devletlerin yükümlülüğü;

Üye devletler, komisyonun görevlerini yapabilmesi ve kendi topraklarına sözleşmenin uygulanmasını sağlamak maksadıyla gerekli bilgileri kapsayan yıllık raporu Genel Sekreter'e sunacaklardır. Üyeler, psikotrop maddelerin kötüye kullanılmasını önleyerek ilgili kişilerin, erken teşhis, tedavi, eğitim ve toplumla yeniden kaynaşmalarını sağlayacak bütün tedbirleri alacak, bu amaca yönelik çabalarında eşgüdüm sağlayacaklardır.

1.1.3. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyan Konvansiyonu) (Demirel, 2012);

Bu sözleşme, uluslararası boyutu bulunan uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığı ile devletlerin daha etkin şekilde mücadele etmelerini sağlamayı ve aralarında var olan işbirliğini daha da artırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, uyuşturucu ve psikotrop madde imalinde kullanılan kimyasal maddelerin kontrol altına alınması, uyuşturucu madde

kaçakçılığı ile mücadele etmek maksadıyla kara para aklanmasının önlenmesi ve kontrollü teslimat uygulaması kararlarını da alarak, uluslararası operasyonel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, adli yardımlaşma, bilgi alışverişinde bulunma ve iletişimin artırılmasını da hedeflemiştir.

1.1.3.1. Uyuşturucu Maddeler Komisyonu;

Komisyon; sözleşmenin uygulanmasını izleyecek, üyelere alınan bilgilere dayanarak telkin ve genel tavsiyelerde bulunabilecek, kurulun görevleriyle ilgili olabilecek herhangi bir konuyu kurulun dikkatine getirebilecek, kurulun kendisine havale ettiği tüm sorunlarla ilgili olarak uygun gördüğü işlemi yapabilecek, ayrıca sözleşme ekinde bulunan uyuşturucu maddeler listesinde değişiklik yapabilecektir.

1.1.3.2. Uyuşturucu Maddeler Milletlerarası Kontrol Kurulu;

Kurul, kendisine verilen bilgilerin incelenmesi sonucunda, kendi yetki alanına giren konularda bu sözleşmenin amaçlarının yerine getirilmediği izlenimini edinirse, ilgili üye veya üyelere konuya ilişkin olarak bilgi isteyebilecektir. İlgili üye devletin düzeltici önlemler almadığını tespit ederse, konuyu üye devletlerin, konseyin ve komisyonun dikkatine sunacaktır.

1.1.3.3. Sözleşmeye taraf devletlerin yükümlülüğü;

Üye ülkeler, istenilen bilgileri her yıl kurul'a verecektir. Uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçak üretimi veya imalatı amacıyla bulunan malzeme ve teçhizat ticareti, afyon haşhaşı, koka ağacı ve Hint keneviri bitkisi gibi uyuşturucu veya psikotrop maddeler içeren bitkilerin ülkesindeki yasadışı üretiminin önlenmesi ve kaçak olarak yetiştirilenlerin imha edilmesi için gerekli önlemleri alacak ve işbirliği yapacaklardır. Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde, kendi hukuk sistemlerinin temel hükümlerine uygun olarak, yasa yapmak ve idari önlem almak dâhil gereken önlemleri alacaklardır.

Her üç sözleşmeyi mukayese ettiğimizde, üye devletler, Uyuşturucu Maddeler Komisyonu ve Uyuşturucu Maddeler Milletlerarası Kontrol Kurulu'nun görev ve yetkileri bakımından farklılık olmadığı, sözleşmenin teşkil amacıyla farklılık olduğu görülmektedir.

1961 Tek Sözleşmesi ekli cetvellerde kaydedilmiş olan ve doğal yollardan temin edilen uyuşturucu maddelerin (narkotik maddeler) kontrolü, mücadelesi, işbirliği, koordinesi ve raporlama esaslarını tespit ederken, 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi aynı hükümlerin doğal uyuşturucular dışında sentetik uyuşturuculara da uygulanmasına hükmetmektedir. 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Viyana Sözleşmesi ise; her iki sözleşmede ayrı ayrı yer alan uyuşturucu ve psikotrop maddeleri bir araya getirmektedir. Bunun yanında, mücadelenin daha etkili ve pratik olması amacıyla, her iki sözleşmeyi de kuvvetlendirmekte ve ilave sorumluluklar getirmektedir. Örneğin; uyuşturucu ve psikotrop maddelerin imalinde kullanılan kimyasal maddelerin kontrol altına alınmasını, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadelede kara para aklanmasının önlenmesini, kontrollü teslimat uygulamasının olanaklı kılınmasını, mücadelede etkinliği arttırmak için uluslararası alanda operasyonel faaliyetlerin gerçekleştirilmesini, adli yardımlaşma, bilgi alış-verişi ve iletişimin arttırılması ile deniz yoluyla yapılan kaçakçılığı önleme maksatlı işbirliği yapılmasını amaçlamaktadır.

Dikkat çeken bir nokta ise uyuşturucu madde kaçakçılığının uluslararası bir suç olduğunun sadece 1988 tarihli sözleşme ile belirtilmesidir. Bunun yanında sözleşmeyi ihlal eden ülkelere bir yaptırım uygulanmamaktadır. Ancak sözleşme içeriğinde ciddi ihlalin olması, düzeltici önlemlerin alınmaması ve tatmin edici açıklamaların yapılmaması halinde BM. Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından Genel Kurul'un dikkatinin çekileceği belirtilmektedir. Her üç sözleşmede de yer alan ve BM' nin kontrol birimi olan Uyuşturucu Maddeler Milletlerarası Kontrol Kurulu (INCB)' nun görevleri arasında; ülkelere rapor almak, önerilerde bulunmak, tedbir alınmasını istemek, gerektiğinde sorunu BM Uyuşturucu Komisyon veya Konseyin getirmektir. 2013 yılı raporu incelendiğinde, kurul'un, taraf devletlerin verdiği istatistikî raporlara göre değerlendirme, analiz ve öneriler yaptığı ancak uyarılan, komisyon veya konseye götürülen ülke bulunmadığı, birçok ülkeden raporların alınmadığı, kurul tarafından yapılması gereken kontrollerin de verilen raporlara göre yapıldığı anlaşılmaktadır. Sözleşmelerin kapsamı ülkeler konusunda kurula yetki vermektedir. Ancak kurul' un, mücadelede pasif tutumu olan ülkeleri yerinde denetlemediği, gerektiğinde komisyon veya konseye göndermediği için, zorlayıcı ve caydırıcı olamadığı değerlendirilmektedir.

1.2. Uyuşturucu maddelerin uluslararası ceza hukukuna göre konumu;

1988 tarihli uyuşturucu ve psikotrop maddeler kaçakçılığına karşı BM Sözleşmesine göre uyuşturucu madde kaçakçılığı uluslararası bir suç olarak kabul edilmekte, uluslararası bir hukuk suçu olarak kabul edilmemektedir. Çünkü uluslararası hukuk suçu, uluslararası ceza hukukuna göre, ilgili bireyin cezalandırılmasını gerektiren uluslararası kuralların ihlalidir ve bu suç uluslararası hukuk düzeni ve barışı tehdit etmektedir. Bu nedenle, uluslararası ceza hukukuna göre uluslararası ceza mahkemelerince cezalandırılmaktadır (Aksu, Turhan; 2014:1-2).

Uluslararası Hukuk Komisyonu'na göre uluslararası hukuk suçları 1996 yılında, insanlığın güvenliği ve barışına karşı saldırı suçu, soykırım, insanlığa karşı suçlar ve savaş suçları olarak tanımlanmıştır. Yani, Uluslararası Ceza Hukuku'na göre uyuşturucu madde kaçakçılığı uluslararası hukuk düzeni ve barışı tehdit etmediğinden uluslararası bir hukuk suçu olmayıp, uluslararası bir suç yani sınır aşan suç sayılmaktadır (Değirmenci, 2013:246).

Sınır aşan suçlar, uluslararası sözleşmelerle, sözleşmeye taraf olan ülkeye kendi iç hukukuna göre cezalandırma yetkisi verilmiş suçlardır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği sınır aşan suçları 1994 yılında, icrası, önlenmesi, doğrudan veya dolaylı etkileri birden fazla ülke ile ilgili suçlar olarak tanımlamış ve 18 maddelik suç çeşidi belirlemiştir. Uyuşturucu madde kaçakçılığı bu suçların içerisinde bulunmaktadır yani sınır aşan suç niteliği kazanmaktadır (Değirmenci, 2013:244).

Yukarıdaki bilgilere göre uyuşturucu madde kaçakçılığının, Uluslararası Ceza Hukuku, Uluslararası Hukuk Komisyonu ve Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi hükümlerine göre amaç ve kapsam bakımından uluslararası hukuk suçu olmayıp uluslararası bir suç yani sınır aşan suç olduğu anlaşılmaktadır.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Uluslararası Suçlar Bölümü, soykırım suçları, insanlığa karşı suçlar, göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretini uluslararası hukuk suçu olarak düzenlemekte, uyuşturucu madde kaçakçılığını bu kapsama almamaktadır.

1.3. Uyuşturucu maddelerin ülkeler hukukundaki yeri;

Çok taraflı sözleşmeler uluslararası hukukun asli kaynakları olarak taraf ülkeleri bağlamaktadır. Dolayısıyla lkeler, kendi hukuk sistemlerinin temel hükümlerine uygun olarak sözleşme esaslarına göre kanun yapmak ve idari tedbirleri almakla ykmldrlere. Uygulamalar, sözleşme esasları dâhilinde ülkeler arasında farklılık gösterebilmektedir.

Bütün ülkelerin mevzuatı, uyuşturucu maddelerin hukuka aykırı bir biçimde imal edilmelerini, bulundurulmalarını, elden ele dolaşmalarını cezalandırmak konusunda ittifak halindedirler. ngrlen cezalar hapis, para cezası ve msaderedir. Bunların yanında fer' cezalara da yer verilmektedir: Bunlar uyuşturucu madde ticaretinden elde edilen haksız kazancın ve bu maddelerin imalinde kullanılan malzemenin müsaderesi, yabancılardan sınır dışı edilmeleri, meslek ve sanatın icrasından yasaklanmasıdır. Bazı mevzuatlar, pasaport verilmemesi, şoför ehliyetnamesinin geri alınması gibi müeyyideleri de öngörür. Bazı ülkelerde bu müeyyideler birer fer' ceza olarak değil de idar tedbir olarak uygulanmaktadır. Birçok mevzuat uyuşturucu madde ticaret ile meşgul olmak üzere cemiyet teşkilini müstakil suç olarak cezalandırdığı gibi, ülkeleri dışında bu suçları işleyen suçlularını iade edeceklerini de belirtmektedir (Sahir, Erman:2011-1086). Uyuşturucu maddelerin yaygın olarak kullanıldığı Avrupa lkelerinde hukuki durum şu şekildedir;

1.3.1. İsveç Hukuku'ndaki yeri ;

İsveç'te uyuşturucu madde kullananların cezalandırılması öngörülmüştür. Bu durum, uyuşturucu kullanımında İsveç toplumunun hoşgörülü olmadığının açık bir göstergesidir. Özellikle çocukları uyuşturucu madde kullanımından korumak için önlemler alınmaktadır. Uyuşturucu maddelerin kullanımına karşı önlem olarak kişinin vücudunda uyuşturucu bulunup bulunmadığını anlamak üzere polis ve cezaevi yetkililerince idrar testi uygulanmaktadır (Tuncer, 2011:43).

1.3.2. Danimarka Hukuku'ndaki yeri;

Danimarka'da ilk olarak 1955 tarihinde Uyuşturucu Maddeler Kanunu yürürlüğe girmiştir. Daha sonra 1960'lı yıllarda uyuşturucu madde temini suçlarında değişikliğe gidilmiş ve ülkede artış gösteren uyuşturucu kullanımının engellenmesine çalışılmıştır. 2004 yılında yeni bir değişiklik daha yapılarak uyuşturucu temin etmenin ve bulundurmanın cezası arttırılmıştır. İlk kez uyuşturucu madde bulundurma suçu işlendiği takdirde para cezası ya da uyarı cezası yeterli görülmektedir(Tuncer, 2011:44).

1.3.3. Almanya Hukuku'ndaki yeri;

1994 tarihli Uyuşturucu Maddeler Kanunu ile uyuşturucu madde kullananların tedavi edilmesi ve uyuşturucu madde ticareti yapanlara karşı daha etkin mücadele sağlanması amaçlanmıştır. Alman Hukuku'nda kişinin uyuşturucu madde kullanması suç değildir ve ceza verilmemektedir. Buna karşın, kişinin izinsiz olarak uyuşturucu madde bulundurması suçtur ve cezası beş yıla kadar hapis cezası veya para cezasıdır. Kişinin uyuşturucu madde kullanılması hususunda genel ya da özel bir ortam sağlaması ya da bir kişinin uyuşturucu kullanılmasına imkân tanınması suçtur (Tuncer, 2011:45).

1.3.4. Hollanda Hukuku'ndaki yeri;

Hollanda'nın uyuşturucu madde konusundaki politikası uyuşturucu kullanımının vermiş olduğu zararın azaltılmasına yöneliktir. Uyuşturucu kullanan kişi hasta olarak değerlendirilmekte ve tedaviye muhtaç olduğu ileri sürülmektedir. Hollanda, marihuana (esrar) kullanan kişilerin yargılamasında tedavi yöntemini kullanan ilk ülkelerden biridir. Uygulamada uyuşturucu madde kullanımı suç olmaktan çıkarılmıştır. Bu tür fiillere müdahale sadece tehlikeli veya bağımlılığı olan kişilerin tedavi merkezlerine gönderilmesi şeklinde olmaktadır (Tuncer, 2011:46).

1.3.5. Fransa Hukuku'ndaki yeri;

Uyuşturucu madde ticareti suçları 1994 tarihli Fransa Ceza Kanunu'nda düzenlenmiştir. Kullanmak için uyuşturucu madde satın alınması ya da satılması suçları ile uyuşturucu madde ticaretine yönelik alım satım ayrı maddelerde düzenlenmiş ve kullanmak için uyuşturucu madde satışına veya satın alınmasına daha az ceza öngörülmüştür. Bunun yanı sıra, uyuşturucu maddelerin imali suçunda, ihracı ve ithali suçlarına nazaran daha ağır ceza getirilmiştir (Tuncer, 2011:47).

1.3.6. İtalya Hukuku'ndaki yeri;

Dinçkol'un da belirttiği gibi yürürlükteki mevzuatın kaynağı, 22 Aralık 1975 tarih ve 685 sayılı yasadır. Yumuşak esrar ve sert uyuşturucu maddeler arasında bir ayırım vardır. Uyuşturucu madde kullanmak suç değildir. Organize olarak yasadışı üretim yapmak, örgüt lideri, organizatörü veya finansörü olma durumunda cezalar önemli oranda artırılmaktadır (Özmen, 2009:34).

1.3.7. İngiltere Hukuku'ndaki yeri;

Sözür'in de belirttiği gibi İngiltere'deki mevzuatın kaynakları, 1971, 1973 ve 1977 tarihlidir. Uyuşturucu maddeler iki sınıfa ayrılmıştır. Bunlar; esrar, barbitürat ve sentetik türü uyuşturucular ile daha tehlikeli olan eroin, kokain ve LSD türü uyuşturuculardır. Kullanım bakımından, sadece afyon ve türevlerini kullanmak hapis ve/veya ağır para cezası ile cezalandırılmaktadır. Diğer uyuşturucu maddelerin kullanımı suç sayılmamıştır. Kullanmak amacı ile uyuşturucu bulundurmaktan, esrar, barbitürat ve sentetik türü uyuşturucu bulundurmaktan para ile, tehlikeli uyuşturucu bulundurmaktan ise hapisle cezalandırılmaktadır (Özmen, 2009:35).

1.3.8. ABD Hukuku'ndaki yeri;

Yücel'e göre, ABD en büyük uyuşturucu pazarı, aynı zamanda uyuşturucu ile mücadelede öncü ülke konumundadır. Uyuşturucu ile mücadele teşkilatı DEA (Drug Enforcement Administration) dır. ABD, dünya uyuşturucu üretim dağıtım bölgelerinde DEA'nın ajanları vasıtasıyla yerel hükümetlerle işbirliği yaparak yasadışı üretim bölgelerini yok etmek için büyük bir savaş vermektedir (Özmen, 2009:37). ABD' de uyuşturucu bulundurmaktan, dağıtmaktan ve halka açık yerlerde kullanmaktan suçtur. Eyaletler ve federal hükümetin, yasa dışı uyuşturucu bulundurma ve özellikle dağıtımına karşı daha sert bir uygulamaya yönelmesinden beri, son yıllarda davaların büyük bir bölümü uyuşturucu suçlarıyla ilgili olmuştur. 1994 yılında, 12 uyuşturucu mahkemesi varken, bugün bu sayı 1,200'den fazladır. Uyuşturucu mahkemeleri, mahkeme sisteminin gözetimi ile uyuşturucu tedavisinin imkânlarını birleştirmektedir. Yoğun uyuşturucu tedavisi ve vaka yönetiminden başka, başarılı katılımcı adalet sisteminden bazı ödüller alır. Cezası hafifletilebilir, suçlamalar kaldırılabilir veya gözetim süresi daha erken sonlandırılır (Fox, Huddleston; 2003:12-13).

1.3.9. Türkiye Hukuku'ndaki yeri;

Uyuşturucu ve uyarıcı madde ile ilgili cezai müeyyideler TCK' nın 188-192' nci maddelerinde düzenlenmiştir. Uyuşturucu maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden, satan, satışa arz eden, başkalarına veren, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişiler ağır cezalara çarptırılmaktadır. Uyuşturucu madde eroin, kokain, morfin, baz morfin olması ve örgüt halinde işlenmesi durumunda ceza ağırlaştırılmaktadır. Uyuşturucu yapımında kullanılan maddeleri ülkeye izinsiz sokanlar, uyuşturucu kullananlar, kolaylaştıranlar, kullanımını özendirilenler de cezalandırılmakta ayrıca tedavi ve denetimli serbestlik tedbirine hükümlenmektedir.

Haşhaş ekimi ve haşhaşın işlenmesi hususlarını Toprak Mahsulleri Ofisi belirlemektedir. Her yıl haşhaş ekiminin yapılacağı yerler Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenmekte ve Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır. Bu kararlar haşhaş ekimi yapacak olan kişilerin izin belgesi alması zorunludur. Esrar maddesi imal etmek amacıyla kenevir ekimi de yasaklanmıştır. Bu hükme göre, 2313 sayılı Kanun'un 23. maddesinde izinsiz kenevir ekimi suç olarak düzenlenmiştir ve izinsiz kenevir ekimi cezalandırılmıştır. Kenevir ekimi, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın iznine tabi tutulmuştur.

Görüldüğü gibi ülkeler uyuşturucu kullanımını hukuk sistemlerinde farklı şekillerde düzenlemektedirler. Bu düzenlemelerde, ülkelerin uyuşturucuya karşı uyguladıkları rejim ve modeller etkilidir. Serbestlik yanlısı (liberal) politika uygulayan ülkeler kullanımı suç olmaktan çıkartmış, karşıt ülkeler ise cezalandırma yöntemini seçmişlerdir. Ancak liberal politika uygulayan Avrupa ülkeleri ile ülkelerde beklenen iyileşmenin görülmediği, cezalandırma yöntemini uygulayan ülkelerde ise kullanımın azaldığı (Pınarcı, 2014:221) görülmüştür. Sert cezaların uygulandığı İran ve Çin'de kullanımın az olması bunu doğrulamaktadır.

Birleşmiş Milletler Viyana Konvansiyonu'nun 4'ncü maddesi; "Uluslararası Uyuşturucu Maddeler Kontrol Organı" nın piyasada yeni görülen bu maddeleri, kamu sağlığını tehdit edecek ya da sosyal sorunlar yaratacak ciddi boyutlara ulaşması halinde

BM. Ekonomik ve Sosyal Konseye bağı “Uyuşturucu Maddeler Komisyonu” na bildirmesini, komisyon üyelerinin ise 2/3 çoğunluğunun kabul etmesi durumunda söz konusu uyuşturucu maddeleri ilgili tablolara kaydederek uyuşturucu madde kapsamına alması gerektiğini ifade etmektedir. Ancak, uygulamada 348 yeni maddenin sözleşme kapsamına alınmayıp bildirimle yetinildiği görülmektedir. Bunun sebebinin; piyasaya arz edilen uyuşturucu madde sayı ve çeşitlerinin sözleşmelere dâhil edilerek sürekli sözleşme değişikliği yapılmak istenmemesi ya da maddelerin uyuşturucu niteliği taşıyıp taşımadığı konusunda taraf ülkeler ile Uyuşturucu Madde Kontrol Organı arasında fikir ayrılığı olduğu değerlendirilmektedir. Sözleşme kapsamına dâhil olmayan uyuşturucu maddelerin bu yüzden uluslararası bir nitelik kazanamayacağı ve ülkelerin kendi hukuki tasarruflarına göre değerlendirileceği aşikârdır.

Sözleşmeleri tüm devletlerin onayladığı düşünülürken, ülkelerin uyuşturucu ile mücadele konusunda Birleşmiş Milletler çatısı altında hukuki bir ilişki içerisine girdikleri görülmektedir. Ancak sözleşme hükümleri tek başına kaçakçılıkla mücadelede yeterli değildir. Uygulanabilirliğinde diplomatik ilişkilerin seviyesi, ülkelerin siyasi gücü ve bölgesel antlaşmalar da etkilidir. Örneğin; ABD ile İran sözleşmelere taraf olan ülkelerdir ve aralarında işbirliği yapmaları gerekmektedir ancak her iki ülke arasında diplomatik ilişki olmadığından, 67 ülkede aktif olan DEA isimli kuruluş İran’da faaliyet gösterememekte dolayısıyla en önemli güzergâhta etkili olamamaktadır. Benzer durum, Kuzey Balkan Rotası üzerinde bulunan Azerbaycan ve Gürcistan için de geçerlidir. Bu ülkelerden Türkiye veya bir Avrupa ülkesine gidecek olan uyuşturucuya yönelik operasyonlar bu ülkelerdeki uzun prosedürler gereği çoğu zaman derhal, doğrudan ve gönüllü olarak yapılamamaktadır. Çünkü Azerbaycan ve Gürcistan kaçakçılığın ortaya çıkarılması ile uluslararası toplumda kaçakçılığa göz yumuyor imajına sahip olmak istememekte ya da sınır güvenliği rüşvetle kolayca aşılabilmektedir. DEA’ nın devreye girmesi ile işlemler tersine dönebilmektedir.

Avrupa Birliği ülkeleri, Afgan Eroini’nin kendi ülkelerine ulaşmaması için CADAP Programı ile Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan, Tacikistan, Kazakistan, SCADP Programı ile Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan, BUMADP Programı ile Beyaz Rusya, Moldova, Ukrayna’ya finans ve eğitim desteği sağlamaktadır. Ayrıca enerji işbirliği anlaşmaları da mevcuttur (Özalp, 2014:29). Dolayısıyla, her iki konudaki bölgesel

işbirliği anlaşmaları ilişkileri güçlendirdiğinden uyuşturucu ile mücadele de doğal olarak doğrudan ve gönüllü olmaktadır. Uyuşturucu ile mücadelede bölgesel ve uluslararası çapta eden kuruluşların faaliyetleri ülkelerin birbirleri ile işbirliği ve ilişkilerinin artmasında pozitif etki yapmaktadır. Bu etkinin, ülkelerin başka alanlarda da işbirliği yapmasına fırsat hazırladığı değerlendirilmektedir.

Uyuşturucu kullanım ve kaçakçılığı, etkili olduğu ülkelerin yargı ve ceza infaz sistemlerine ağır maddi yükler getirmekte, yargı sistemini zorlamaktadır. Ülkemizden örnek verecek olursak, 2015 yılı itibari ile Türkiye'deki cezaevlerinde yatan 160.495 mahkûmdan 28.909' u (%18) uyuşturucu suçundan hükümlü veya tutukludur. Bu oran hırsızlıktan sonra ikinci sırayı almaktadır (CTE Web, 2015). Uyuşturucu üretim ve tüketiminde daha agresif olan Kolombiya, Meksika, Afganistan, ABD ve Avrupa ülkelerini düşündüğümüzde bu oranların daha da yükseleceği tahmin edilmektedir. Uyuşturucu suçundan mahkûm olanlar başka suçluları da cezaevinde bu suça teşvik ederek suçlu sayısını artırmaktadır. Ayrıca suç dosyalarının çokluğu yargı davalarını uzattığından suçlular kolayca tahliye olmakta ve suça devam etmektedirler. Her iki durum da uyuşturucu suçlularının güvenliği bozmasına neden olmaktadır.

Uyuşturucu kaçakçılığı tek başına uluslararası hukuk suçu olmayıp uluslararası /sınır aşan suç olarak kabul edilse de, savaş, soykırım, saldırganlık ve insanlığa karşı işlenen uluslararası hukuk suçlarının oluşumuna maddi destek vererek ya da suçun işlenişini kolaylaştırarak dolaylı bir küresel katkı sağlamaktadır. Taraf ülkeler arasında işbirliği sağlamayı ve sorumluluk yüklemeyi amaç edinen sözleşmelerin yaptırım içermemesi ve üretimdeki artış hızına ulaşamaması tehditle mücadelede yetersiz kalmasına ve tehdit oluşmasına sebep olmaktadır.

2. ULUSLARARASI EKONOMİK BOYUTU:

Birleşmiş Milletler' in 2010 yılı uyuşturucu yıllık raporuna göre 2008 yılındaki uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yıllık ekonomik boyutu; eroin 65, kokain 88, esrar 16, amfetaminler 3 milyar dolar olmak üzere toplam 172 milyar dolardır. Kullanıcı sayısı 246 milyon kişidir (UNODC,2010 WDR:35). Ancak bu rakam piyasaya arz edilen uyuşturucudur, ulaşım maliyeti ile değer 500 milyar dolar olduğu değerlendirilmektedir. 2012 yılında ise kullanıcı sayısı 298 milyon kişiye ulaşmıştır,

kullanıcı sayısındaki artış oranı %21 olduğuna göre, ekonomik boyutun da 600 milyar dolara ulaştığı tahmin edilmektedir. Asıl mesele, bu miktardaki yasadışı paranın hangi yöntemle yasallaştırılarak (aklanarak) piyasalara arz edileceği ve ekonomiye etkilerinin ne derece olacağıdır.

Uyuşturucu madde kaçakçılığının organize suç örgütü olmadan yapılamayacağını belirtmiştik. Suç eylemleri, birden fazla devleti ilgilendiriyorsa, örgüt sınır aşan organize suç örgütü niteliğine kavuşur. Beşe'ye göre, bu örgütler, günümüzde küresel bir tehdit olmakla birlikte, karmaşık yapıları ve devlet birimlerine sızma özellikleriyle de lokal olarak yasal sektörlerin ekonomik gelişmelerine büyük bir engel ve tehdit teşkil etmektedir. Finckenauer'in de belirttiği gibi örgüt, illegal mal ve hizmetleri sağlamak için aynı zamanda süregelen ekonomik bir operasyonu da sürdürmektedir. Zaten organize suç örgütlerini diğer suç çetelerinden ayıran en önemli özelliklerden birisi de yasal ekonomik alanda faaliyet göstermeleridir (Parlak, Argun, 2014:26). Dolayısıyla yasadışı uyuşturucu ticareti dünya çapında bir suç ekonomisi oluşturarak küresel tehdide zemin hazırlamaktadır.

Soğuk savaşın bitmesi, 1989-1990 dönemindeki demokratik devrimler, sermaye dolaşımının serbestleşmesi, elektronik bankacılık, internet kullanımının yaygınlaşması ve gelişmesi, gri alanlar (bankaların kredi değerlendirme sürecinde başvurularını reddetmediği ancak kabul etmesi için de yeterli bilgi elde edemediği şahıslara ait havuz) ve offshore finansal bölgeler (kaynağına bakmaksızın sermaye sahiplerine avantajlı bir vergi ve yasal rejim sunan, egemenliklerini ticaret konusu yapan mikro ülkeler) organize suçların küreselleşme sürecini ve uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirin piyasalarda dolaşımını hızlandırmıştır. Bu tarihlerden sonra yasadışı uyuşturucu ticaretinden elde edilen para "Narko Dolar" terimi olarak literatüre yerleşmiştir (Bankacılar Dergisi Sayı 74, 2010:69).

Atasoy' a göre söz konusu örgütler, uyuşturucu ticaretinden elde ettikleri büyük çaplı parayı yasal yollardan kullanma sürecini ve yeni güvenlik kavramının diğer bir tehdit unsuru olan "kara para aklama" konusunu oluşturmaktadır. Yasadışı faaliyetler sonucunda elde edilen mal ve değerler olarak tanımlanan kara paranın sınır ötesi harekete tabi tutulmak suretiyle aklandığı görülmektedir (Parlak, Argun, 2014:37).

Kara paranın (Money Laundering) aklanmasına yönelik olarak; 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi (Viyana Sözleşmesi), 2000 tarihli Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi ve Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force-FATF) ile uluslararası alanda mücadele edilmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığından elde edilen kara paranın engellenmesi mücadelede önemli rol oynadığından, sözleşme ve FATF gibi çalışma grupları ile desteklendiğinden konu hukuki boyutlara taşınmıştır. Sözleşme hukuku gereği, ülkeler kara para ile mücadeleyi kendi iç hukuklarına yansıtmişlerdir. Bir bakıma, kara paranın ekonomiye verdiği zararlar azaltılacak ve mücadelede daha etkin olunacaktır. Kara para aklama ile mücadele uyuşturucu kaçakçılığının küresel çapta başladığı 1973 yıllarından sonra ABD ve Avrupa'da ortaya çıkmıştır. Amaç, uyuşturucu örgütlerinin finans kaynaklarına darbe vurarak mücadelede etkinlik sağlamak, büyümesi ve gelişmesini önlemektir. Suç örgütlerinin kara para aklama yöntemleri ve kara paranın ekonomiye verdiği zararları şu şekilde açıklayabiliriz:

2.1. Kara paranın aklama yöntemleri;

Kara para aklamının genel amacı, kanuni olmayan faaliyetlerden elde edilen gelirlerin kanuni olarak elde edilmiş gibi mali sisteme sokulması, bir başka deyişle bu gelirlerin kanun dışı faaliyetlerden elde edildiğinin gizlenmesidir. Aklama yöntemleri ülkeden ülkeye ve finansal araçların çeşitliliğine bağlı olarak değişir. Ayrıca günümüzde kanun dışı gelir elde edenler artık paralarını kendileri aklamamakta, profesyonelleşen muhasebeci, banker, hukukçu, mali danışman gibi kişiler kullanmaktadırlar. Aklama yöntemlerini kısaca şu şekilde açıklayabiliriz (Yılmaz,2006: 11-28):

- a. Kara paradan oluşan fonların, bulunduğu ülkeden denetimin az olduğu ülkelere fiziksel olarak götürülmesiyle,
- b. Zorunlu bildirim tabi meblağların küçük miktarlara bölündükten sonra, farklı bankalara veya aynı bankanın farklı şubelerine çok sayıda kişi aracılığıyla yatırılmasıyla,
- c. Kara paranın transferini sağlamak için paravan şirketler kullanarak,
- d. Kara para sahibi olan kişinin elindeki parayı bildirim yükümlülüğü altındaki miktarlara bölerek bankalara yatırmasıyla,

- e. Kara paraya kaynaklık eden vergi cenneti ülkeler kullanılarak,
- f. Offshore bankacılık sistemine yatırılan kara paranın, ödenmeyen başka bir kredi borcuna teminat olarak gösterilmesiyle,
- g. Eldeki kara paranın döviz büroları vasıtasıyla çek veya değişik banknotlara dönüştürülmesiyle,
- h. Fazla miktarda nakit ve bozuk para ile çalışan işyerleri kullanılarak kara paranın mali sisteme sokulmasıyla,
- ı. Kumarhaneler kullanılarak,
- i. Kara paranın sahte veya şişirilmiş faturalar dayanak gösterilerek bir başka ülkeye transfer edilmesiyle,
- j. Yer altı bankacılığı, paralel bankacılık, kayıt dışı bankacılık olarak da bilinen alternatif havale sistemlerinin kullanılmasıyla,
- k. Finansal kuruluşların yönetimlerinin ele geçirilmesiyle,
- l. Avukat, danışman ve muhasebeci gibi meslek sahiplerinin müşterileri adına kara paraları yönetmeleriyle,
- m. Otomobil, uçak, tekne ve gayrimenkul gibi lüks mal ticareti yapılmasıyla,
- n. Değerli taşlar, madenler ve sanat eserlerinin değişim aracı olarak kullanılmasıyla,
- o. İnternet bankacılığı ve manipülasyon yöntemlerinin kullanılmasıyla yapılmaktadır.

2.2. Kara paranın ekonomiye zararları:

- a. Finansal piyasalarda istikrarsızlık ve dalgalanmalara yol açar, suç örgütlerine daha fazla güç kazandırır.
- b. Günümüzde kara para ekonomisinin 1 trilyon dolar ile 3 trilyon dolar arasında olduğu ve bir yılda aklanan para miktarının 500 milyar doların altına düşmediği, bunun tüm dünya GSMH' nin %2' si ile %5' i arasında bir büyüklüğe eşit olduğu tahmin edilmektedir. Kontrol altına alınamadığı takdirde, finansal sistem kriminal hale gelir, yeni doğan piyasalardaki gelişme çabaları baltalanır, özellikle küçük ekonomilerin istikrarı bozulur. Bu oranları uyuşturucu madde piyasasına uyguladığımızda, ortalama 2 trilyon dolar kara para tutarının 600 milyar dolarının uyuşturucudan ibaret olduğu

görülür. Uyuşturucu örgütlerinin diğer organize örgütlere kıyasla daha sistemli çalıştığı ve elde ettikleri gelirleri aklama konusunda yeterli bağlantı ve işbirliğine sahip olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, gelecekteki faaliyetlerini daha rahat sürdürmek ve dikkat çekmemek bakımından 600 milyar doların tamamına yakınına aklayacakları tahmin edilmektedir.

c. Kara para sıcak paranın tüm özelliklerini taşıdığından para aklama, gelir ve kaynak dağılımını olumsuz etkiler.

d. Kara para aklayıcılarının refah düzeyi artarken, kanunlara saygılı ve dürüst vatandaşlar zarar görür.

e. Kara para ekonomisi, uyuşturucu ve kumar gibi bireylerin toplumdan ve üretimden soyutlanmasına neden olurken, suç ekonomisi oluşturmak için kullanılan insan gücü, hammadde ve diğer üretim araçlarını ekonomiden çekerek kaynak kaybına sebep olur.

f. Spekülatif ve oynak mahiyetteki kanun dışı fonlar, uluslararası ve yurt içi piyasalarda istikrarsız seyrettiğinden fiyatlar, faiz oranları, döviz kurlarında dolayısıyla ekonomide dalgalanmalara sebep olmaktadır.

g. Aklama amaçlı yatırımlar gayrimenkul sektöründe fiyatların yükselmesine sebep olur.

h. Aklama, finansal kesimin emin bir şekilde çalışmasını önleyici, piyasalarda güveni ve etkinliği bozucu etkilere sahiptir.

ı. Kara para kanuni olarak faaliyet gösteren firmaları da piyasa dışına iterek sıkıntıya sokmaktadır. Bu da yasal firmaların kanun dışı faaliyetlere girmesine veya vergi kaçırmasına sebep olmaktadır.

i. Rekabet yapısı da bozulduğundan piyasalara olan güven azalmaktadır.

j. Kara para olarak gelen yabancı fonlar, yerli para biriminin aşırı değerlenmesine sebep olmakta, bu da yerli malların pahalalanmasına ve rekabet gücünün azalmasına sebep olmaktadır.

k. Aynı fonlar üretimde artış olmadan sadece ülkedeki para miktarını artırmakta, bu artışa paralel olarak enflasyon ve makro ekonomik politikalar etkilenmektedir.

l. Kara para aklamayı kolaylaştıran ülkelerin ülke riske artmakta ve kredi değerlilikleri azalmaktadır. Bu nedenle bu ülkelere yapılacak bağış, yardım ve yatırım ve krediler azalmaktadır.

m. Kara paranın aklanmasının önlenmesine yönelik tedbirler yasal olarak çalışan kişi ve firmalar üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta ve yeni yükümlülükler getirmektedir (Yılmaz, 2006:29-32).

Kara paranın bu olumsuz tablosuna karşın, olumlu yanları olduğunu savunan görüşler de vardır. Bu görüşler, ülkenin gelişimi için gerekli olan paranın kaynağını sorgulamanın gereksiz olduğu, kara para ile mücadele için çıkartılan kanunların ekonomik kalkınmayı olumsuz etkilediği, kara para ile mücadele ettiği iddia edilen ABD ve Avrupa ülkelerinin dahi kara paraların finans sistemine girmesine izin verdiği, kara para ile mücadele edilecekse kalkınma sorunu çözüldükten sonra edilmesi gerektiği şeklindedir (Yılmaz, 2006:5-6).

ABD'ye göre halen dünyada 65 ülke kara para aklamaktadır (ABD Uyuş.Kont.Strtj.Rp, 2012 Cilt 2). Kara para aklanması başlangıçta ülkelerin iç sorunu gibi görünse de, ülke ekonomileri birbirleri ile entegre olduğundan etkileri diğer ülke ekonomilerine de yansımaktadır. Buradan, uyuşturucu ağırlıklı kara para ekonomisinin küresel ekonomiye olumsuz etki yaptığı, bozulan ekonomilerin de BM' nin kabul ettiği küresel tehditlerden olan ekonomik fırsat eşitsizliğine sebep olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla uyuşturucu kaçakçılığı ekonomik anlamda dolaylı bir küresel tehdittir.

3. ULUSLARARASI GÜVENLİK BOYUTU:

Güvenlik, uluslararası alanda, devletlerin saldırılardan korunması ya da tehditlerden uzak olma durumunu, toplumsal anlamda ise hukuki düzenin aksamadan yürüdüğü ve kişilerin korkusuzca yaşayabildiği durumu ifade etmektedir. Güvenlik kavramı, zaman, mekân ve kültürel unsurlara göre değişirken, güvenlik sorununu ortaya çıkaran tehditler de bu unsurlara göre değişiklik göstermektedir. Küreselleşme ile birlikte, güvenlik ilişkilerinde ulusal güvenlik çerçevesi aşılmış ve çok taraflı, karşılıklı ve işbirliği anlaşmaları ile yapılandırılmıştır. Buna bağlı olarak küreselleşme ulus devlet rejimi ve toprak bütünlüğünün korunması anlamına gelen geleneksel güvenlik anlayışı yerine uluslararası alanda barış ve istikrar için idari, ekonomik ve politik otoritelerin ortak kullanımını ifade eden “güvenlik yönetimi“ hâkim olmuştur. Soğuk savaşın bitimi

yani 1990'lara kadar güvenlik kavramı diğer anlayışlar dışlanarak genellikle devletin bekası anlayışı içinde ele alınmaktayken, bu yıllardan sonra daha karmaşık yorumlarla ele alınmıştır. Güvenliğin devlet bekasının sağlanması dışında, siyasi, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları olan bir olgu olduğu görüşleri ortaya çıkmış, sınır aşırı göçler, terör, silahların yaygınlaşması, ulus aşan suçlar, çatışmanın önlenmesi, çatışmanın idaresi, insan hakları, ekonomi, çevre, “uyuşturucu trafiği” ve salgın hastalık gibi konulara da öncelik verilmiştir. Güvenlik politikaları da, devletler, uluslararası örgütler, hükümet dışı kuruluşlar (NGO) ve özel askeri şirketler gibi aktörler arasında oluşturulmuş ve uygulanmaya başlanmıştır (Tangör, 2008:16-29).

İnsan topluluklarının varlığını tehdit eden her konu güvenlik kapsamı içine girmiştir. Yapılan bir çalışmada Avrupa Güvenlik alanına güvenlik tehdidi oluşturan 12 yeni kavram belirlenmiştir. Bu kavramlar, uluslararası ve bölgesel güvenliğin temin etmekle görevli kuruluşlarca da sıralanmıştır. Bu kuruluşlar; BM (Birleşmiş Milletler), NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) , Avrupa Birliği (AB) ve AGİT (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı)’dır.Kavramları önem derecesine göre sıraladığımızda (Tangör, 2008:46);

- a. Etnik çatışma,
- b. Göçle ilgili baskılar,
- c. Spesifik çevresel tehdit,
- d. Uyuşturucu ticareti,
- e. Ekonominin kriminalleşmesi,
- f. Makro ekonomik istikrarsızlık,
- g. Devlete karşı terörizm,
- h. Devlet/savunma yapılarına karşı siber savaş,
- ı. Tecimsel yapılara karşı siber savaş,
- i. Genel çevresel tehdit,
- j. Nükleer saldırı ,
- k. Biyolojik/kimyasal saldırı olarak ortaya çıkmaktadır.

Tehditleri sıralayan kuruluşlar ulus üstü, uluslararası ve bölgesel güvenlik kuruluşlarıdır ve uyuşturucu ticaretini “ ulus aşan bir tehdit “ olarak nitelendirilmişlerdir. Ulus aşan

bir tehdit olan uyuşturucu kaçakçılığı güvenlik tehdidini nasıl gerçekleştirmektedir? Öncelikle insani güvenlik etkilenmekte, buna bağlı olarak ulusal güvenlik, sonra da küresel güvenlik etkilenmektedir (Aksu, 2012:71).

3.1. İnsani güvenliğe yönelik tehditler;

Bireyin yaşam kalitesine bir tehdidin varlığı durumunda bireyi korumayı amaçlayan insani güvenlik yaklaşımı askeri olmayan tehditleri içermektedir Bu tehditler arasında uyuşturucu kaçakçılığı da mevcuttur. İnsani güvenlik, ulusal güvenlik kavramının tamamlayıcısı olarak Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nin 1994 yılında hazırladığı raporda ekonomik, gıda, sağlık, çevre, kişi, toplum ve siyasi güvenliğe yönelik tehditler başlıkları altında incelenmektedir (Aksu, Turhan; 2012:76). Bu tehditleri şu şekilde özetleyebiliriz:

3.1.1. Ekonomik güvenliğe yönelik tehditler;

- a. Kamu tarafından finanse edilen iş güvenlik ağlarının yokluğu, güvencesiz istihdam, üretken ve iyi kazançlı istihdam eksikliği (Aksu,Turhan; 2012:76),
- b. Doğal kaynakların arzına bağlılığın yarattığı hassasiyetler,
- c. Dünya ticaretinin, özellikle de mali piyasaların genel istikrarsızlığından kaynaklanan tehditler,
- d. Korumacılık ve ekonomik milliyetçiliğin güçlenmesi,
- e. Savunmaya dayalı siyasal güvenlik harcamaları,
- f. Piyasa mekanizmalarının birey ve grupların refahı üzerindeki etkilerden (Mesjasz, 2008:134) oluşmaktadır.

Kara para aklanması, kayıt dışı ekonominin ve bunların getirdiği negatif etkiler, kamu tarafından finanse edilen iş güvenlik ağlarının yokluğu, güvencesiz istihdam, üretkenlik ve iyi kazançlı istihdam eksikliği, piyasa mekanizmalarının birey ve grupların refahı üzerinde yarattığı tehditlerin somutlaşmış halidir. Aslında ülkemizde uyuşturucunun ekonomik tehdidini özetleyen ve herkesin de bildiği güzel bir deyiş vardır “Bir kilo toz, bir otobüs, bir Toros”. Deyiş, uyuşturucu ticaretinin getirdiği haksız kazancı, kara para aklamayı, haksız rekabeti ve kayıt dışı ekonomiyi kısaca anlatması bakımından önemlidir.

3.1.2. Gıda güvenliğine yönelik tehditler; dünyada tarım alanlarının azalması ve nüfus artışına paralel olarak gıda fiyatları yükselmekte, eşitsiz gelir dağılımı oluşmakta ve bazı ülkelerde açlık sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu olumsuz etkiler terör, suç örgütleri, iç çatışmaları ve uyuşturucu dâhil çeşitli kaçakçılık olaylarını tetiklemektedir. Bu güvensiz ortam da yiyecek, içecek ve temiz su kaynaklarına ulaşım sorunlarına yol açarak gıda güvenliğini tehdit etmektedir (Aksu, Turhan; 2012: 76).

3.1.3. Sağlık güvenliğine yönelik tehditler; uyuşturucu kullanımı nedeni ile meydana gelen ölüm, AIDS vakaları ile tedavi olmak isteyenlerin oranları artmaktadır. Tedavi amacı ile harcanan para ise 2010 yılı itibari ile 200 milyar dolardır. Uyuşturucu kullanımı, kaçakçılığı, üretimi, imhası, güvensiz ortam ve sağlık sorunları oluşturmakta, ölümlere yol açmakta, imhası esnasında çevre kirliliği yaratmakta, tedavi için harcanan yüksek miktarlara para diğer sağlık hizmetlerinin bütçesinde eksilmelere neden olmaktadır. Yarattığı bu etkiler bakımından uyuşturucu maddeler, çeşitli bulaşıcı hastalık, ölüm, kanser, temiz su eksikliği, hava kirliliği ve yetersiz sağlık hizmetlerine yol açarak sağlık güvenliğini tehdit etmektedir (Aksu, Turhan; 2012: 76).

3.1.4. Çevresel güvenliğe yönelik tehditler; temiz su kaynaklarının azalması, tarıma uygun topraklarda azalma, çevre kirliliği, çevrenin tahrip edilmesi ve kaynaklarının azaltılması, ormanların azalması, çölleşme, hava kirliliği ve doğal afetler gibi tehlikelerdir. Birleşmiş Milletler Raporları da uyuşturucunun üretim ve imhası sırasında su kaynakları, tarım arazileri ve ormanlara zarar verdiğini kabul etmektedir (Aksu, Turhan; 2012: 76).

3.1.5. Kişisel güvenliğe yönelik tehditler, uyuşturucu kullanımı, tecavüz, soygun, hırsızlık ve cinayet suçlarını artırmakta, bunların dışında intihar ve ailevi sorunlara da yol açmaktadır. Bireysel güvenliğin sağlanamadığı toplumlarda toplumsal güvenliğinin bozulması kaçınılmazdır. Toplum güvenliği de zincirleme olarak ulusal güvenliği olumsuz yönde etkilemektedir (Aksu, Turhan; 2012: 76).

3.1.6. Toplum güvenliğine yönelik tehditler; uyuşturucu kullanımı nedeni ile bireyin suça yönelmesi ve toplumu oluşturan aile yapısının bozulması doğal olarak toplumda, ailelerin parçalanması, üretkenliğin azalması, suç oranlarının artması, geleneksel dillerin

ve kültürlerin yok olması, etnik ayrımcılık, çekişme, soykırım ve etnik temizliğe sebep olmaktadır. Bu unsurlarla bozulan toplumsal güvenlik ulusal güvenliği tehdit etmektedir (Aksu, Turhan; 2012: 76).

3.1.7. Siyasi güvenliğe tehditler; demokratik ve siyasi sistemlerdeki değişim ve iç siyasi istikrarsızlık, çöken devletler, terörizm, siber terör ve insan hakları ihlalleri, etnik ve dini izolasyon, ırkçılık ve fanatik milliyetçilik akımları ile ülke içi şiddet, uyuşturucu kullanım ve kaçakçılığının oluşturduğu güvensiz ortam sonucunda meydana gelen tehditlerdir (Aksu, Turhan; 2012: 76).

3.2. Ulusal güvenliğe yönelik tehditler;

Uyuşturucu ticareti organize suç olmadan yapılamayacağı için sınır aşan organize suç örgütleri ve uyuşturucu ticareti ile finanse olan narko terör örgütleri ulusal güvenlik tehdidini oluşturmaktadır. Her iki örgütün de yapısı ve uyuşturucu ticaretindeki taktikleri birbirine benzemektedir. Bu örgütler insani güvenliği tehdit ederken, derin yapılarca güvenlik kaygısı oluşturmada ve bu yapıların finansını temin etmede maşa olarak da kullanılabilir (Cengiz, 2013-77). Bunun dışında mafioz (mafya ile özdeşleşmiş sosyal yapılar) toplum yapısının oluşmasına katkı yaparak çetelerin devlet otoritesi üzerinde etkili olmasını sağlamakta ve ulusal güvenliği olumsuz olarak etkilemektedir (Yener,2006:184). Terör örgütleri ve terörün alt unsurları olan insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, uyuşturucu ticareti ve kara paraıyla uğraşan suç örgütleri yukarıda saydığımız insani güvenlik sorunu dışında aşağıdaki güvenlik sorunlarına da sebep olmaktadır (Öztürk, 2009:97-98).

a. Devlet ve otoriteler tarafından tesis edilen ve korunan insanların fizyolojik ihtiyaçlarından sonra en önemli ihtiyacı olan güvenlik ortamını bozmaktadır. Düzeni tesis eden otorite de zaman zaman toplumu oluşturan bireylerin ihtiyaçlarını bütünüyle karşılamada yetersiz kalabilmektedir. Bu da, otoriteye ve kurulu düzene karşı tavır alınmasına kadar varan, farklı seviyede tepkiye dayalı sonuçlar doğurmaktadır.

b. Terör faaliyetleri ile istikrarsızlaşan bölgede göçler başlamakta ve buna bağlı problemler oluşmaktadır.

- c. Turizm ve tarım faaliyetleri zarar gördüğünden bu sektöre bağlı yatırım ve istihdamlar olumsuz olarak etkilenmektedir.
- d. Uyuşturucu geliri ile finanse olan terör örgütleri kendi ülkelerinin istikrarını bozarken, bu istikrarsızlık çevre ülkelere de yansımaktadır. Örneğin, Afganistan'da Taliban örgütü bu sayede genişlemekte ve Pakistan'da da eylemler yapmakta, PKK da Kuzey Irak'tan gelerek Türkiye'de eylem yapabilmektedir. Bu durum sınır güvenliği ve ülkeler arası güvenliği tehdit ettiğinden uluslararası ilişkiler bozulabilmektedir (Yazıcı,2010:234) .
- e. Ülkelerdeki pek çok sektörün bağımlı olduğu enerji kaynaklarının ortaya çıkartılması ve dağıtımını günümüzde tek bir ülke ile sınırlı kalmamakta, bölgesel ve uluslararası bir nitelik taşımaktadır. Sektördeki bu arz ve talep enerji trafiğini ve buna bağlı güvenliği ön plana çıkarmaktadır. Çıkarları gereği bir bölgedeki enerji yatırımlarına karşı çıkan ülkeler bu sektörün güvenliğini tehlikeye düşürmek ve verimliliğini azaltmak için terör örgütlerini taşeron olarak kullanmaktadır. PKK ve El Kaide terör örgütlerinin bazı enerji nakil hatlarına düzenledikleri saldırı ve sabotajların örgütten ziyade başka ülkelerin çıkarlarına fayda sağladığı aşikârdır.
- f Terör örgütleri uyuşturucuya karşı mücadele eden güvenlik birimlerine karşı da mücadele ederek ulusal güvenliği etkilemektedirler. Örneğin, Türkiye'de PKK, yaptığı eylemler ile güvenlik güçlerinin hareket kabiliyetini kısıtlamakta, yol kontrolü yapan, arazide uyuşturucu madde arayan güvenlik güçlerine saldırarak etkinliğini azaltmaya çalışmaktadır.
- g. Günümüzde terör örgütleri bir ülke tarafından başka bir ülkeye dış politika silahı olarak kullanılmakta ve diplomatik yollardan elde edemedikleri çıkarlarını terör örgütleri veya özel güvenlik şirketlerini kullanarak elde etmek yoluna gitmektedirler. Bu tür yöntemler, bireysel, toplumsal, bölgesel ve uluslararası ilişkileri zincirleme olarak olumsuz olarak etkilemekte hatta geleceğe yönelik ilave güvenlik sorunlarının oluşmasına sebep olmaktadır. Suriye ve Libya'da kullanılan bu tür gruplar her türlü güvenlik sorunu oluşturduğu gibi, bu sorunun ne zaman ve nasıl biteceğini de belirsizleştirmektedir.

3.3. Küresel güvenliğe yönelik tehditler;

Soğuk Savaş döneminde (1945-1990) Sovyetler Birliği ve ABD liderliğinde iki kutuplu bir halde bulunan dünya, Sovyetler Birliği'nin 1990 yılında çöküşü ile birlikte liderliğini ABD'nin yaptığı tek kutuplu bir hale dönüşmüş ve devlet dışı aktörler ortaya çıkmıştır. Bu dönüşüme bağlı olarak, ulus-devlet yapısı zayıflamaya, karşılıklı bağımlılıklar artmaya, yeni otorite alanları kurulmaya ve küreselleşme gelişmeye başlamıştır. Yeni otorite alanlarının kurulması ile birlikte organize suç örgütleri, terör örgütleri ve uluslararası örgüt, şirket ve sivil toplum kuruluşları da benimsenmiştir (Tangör, 2008:24-28).

Burada dikkat çeken husus, yeni otorite alanları ile birlikte terör örgütleri, suç örgütleri ve uluslararası kuruluşların/şirketlerin ön plana çıkartılmasıdır. Çünkü yeni otorite alanları, küresel değişim amaçlarını kendi devlet kimliğini kullanarak değil bu odakları kullanarak yapmak istemektedir. Küresel değişimden kastedilen ise küresel güçlerin arzuladıkları küresel hedefleridir. Bu hedefler de istikrarsızlık çıkartarak, terör ve organize örgütler vasıtası ile küresel güvenlik bozularak sağlanmaktadır.

Bir nevi maşa olarak kullanılacak olan bu odakların finansı gerekmektedir. Devlet bütçesi veya örtülü ödenekler ise bu yapıların ihtiyaçlarının karşılanmasında meblağ ve gizlilik açısından her zaman imkân vermeyebilir. Bu durumda en etkili finans kaynağı uyuşturucu madde ticaretinden sağlanacak gelirlerdir. Buradan, uyuşturucu gelirlerinin küresel güvenliği bozan unsurlara maddi destek sağlayarak küresel tehditlerden olan uluslararası terörizm ve bunun da sebep olduğu uluslararası göç hareketlerine dolaylı bir tehdit oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Soğuk savaş dönemindeki iki kutuplu dünyada 1970'li yıllardan itibaren sıcak çatışma riski azalırken uyuşturucu kaçakçılığı küresel seviyede gelişmiştir (Yener, 2006:44). 1990'lı yıllardan itibaren ise küreselleşme ile birlikte sentetik uyuşturucular da piyasalarda yerini almıştır (UNODC Web, 2014). Her iki durumda da uyuşturucu kaçakçılığının küreselleşmeye paralel seyrettiğini söylemek mümkündür.

Küresel güvenliği tehdit eden uyuşturucu ticareti, küreselleşmenin getirdiği imkânlar ile tehdit sürecini daha da kolaylaştırmakta ve hızlandırmaktadır. Dolayısıyla bu tehdit, devletlerin tek başına çözmesinden ziyade, idari, ekonomik ve politik otoritelerin ortak kullanımını ifade eden güvenlik yönetişimi ile çözülebilecek bir tehdittir.

3.4. Uyuşturucu madde kaçakçılığı ve terör örgütleri;

Dünyada etkili olduğu bilinen bütün terör örgütleri, ideolojik hedeflerine ulaşmak için başka ülkelerin desteği ve kontrolünde hareket etmekte, amaçlarını meşru kılmak için de masum gerekçeler üretmektedirler. Bu gerekçeler, bir dinsel veya etnik grubun özgürlüğü, demokrasi ve insan haklarının sağlanması, oligarşi ve feodaliteye karşı mücadele etmek ve cihat gibi kavramlardır. Asıl amaç, kendi ülkesi veya bir başka ülkenin istikrarı, güvenliği ve toplumsal yapısını bozmaktır. Örneğin; PKK' nın Türkiye, El Kaide'nin Libya ve Suriye'nin istikrarını bozmakta kullandığı gibi. Terör örgütleri hedeflerine ulaşmak için, amaç ve bölgelere göre yapılanırlar, hiyerarşi ve örgütsel disiplin uygularlar ancak faaliyetlerini gerçekleştirmek için finansal desteğe ihtiyaç duyarlar. Konuyu biraz daha açarsak; silahlı ve silahsız eylemler yapmak, örgüt elemanlarının ihtiyaçlarını karşılamak, yeni eleman temin etmek, kendisine destek veren dernek, vakıf, medya kuruluşu, yurt dışı lobiler, siyasi partileri desteklemek, tutuklu örgüt üyeleri ile mahkeme ve avukat masraflarını karşılamak maksadıyla haraç ve bağış almakta, soygun ve hırsızlık yapmakta, yurt dışı kuruluşlardan yardım almakta, legal madde (çay, şeker, sigara vb) kaçakçılığı, insan ve silah kaçakçılığı yapmakta ancak bütün bu kaçakçılıktan elde ettiği gelirler örgütün ihtiyacını karşılamaya yetmemektedir.

Bu durumda en önemli finans kaynağı uyuşturucu madde kaçakçılığıdır. Buradan elde edilen gelir oldukça büyüktür ve örgütlerin faaliyetlerini yürütme, genişletme ve geleceğe yönelik planlamalarında önemli bir yer tutmaktadır. UNODC da uyuşturucu kaçakçılığının suç faaliyetleri, terör örgütleri ve isyancı gruplar arasında bağlantılı olduğundan şüphe olmadığını belirtmektedir (UNODC, 2012 WDR:85) Terörist başı Öcalan' ın, PKK terör örgütünün uyuşturucu faaliyeti ile meşgul olduğunu belirtmesi, örgüt liderlerinden Şemdin Sakık' ın örgüt mensuplarının esrar yetiştirdiklerini ifade etmesi (Derdiman, 2011:69), son zamanlarda PKK terör örgütüne ait Diyarbakır-Lice

kırsalındaki binlerce dönüm kenevir ekim sahalarının ele geçirilmesi ve uyuşturucu kaçakçılığının örgüt sempatanlarınca gerçekleştirilmesi, terör örgütlerinin uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı ve finans sağladığının en önemli kanıtıdır. Terör örgütlerinin uyuşturucudan elde ettiği geliri saptamak olanaksızdır ancak Vreja' ya göre; Taliban, yıllık (8) milyar dolarlık gelirinin önemli bir kısmını Balkan Rotasından, Usame Bin Ladin ise (1) milyar dolarlık geliri Kuzey Rotasındaki Rus Mafyası'ndan almaktadır (Yener,2006:101).

Yıllık (600) milyar dolarlık dünya uyuşturucu piyasası organize suç örgütü ve terör örgütlerince kontrol edilmektedir. Ancak terör örgütleri, halk nezdinde prestij kaybına uğramamak, elemanlarını deşifre etmemek ve dejenere olmasını önlemek maksadıyla kaçakçılığı sempatanlarına yaptırmakta ve hükmettiği diğer organize uyuşturucu örgütlerinden haraç almak suretiyle gelir elde etmektedir. Terör örgütleri, uyuşturucu kaçakçılığını da, uyuşturucu hammaddesi olan kenevir, koka, haşhaş bitkilerini yetiştirerek, gizli laboratuvarlarda imal ederek, nakliyesini sağlayarak ve piyasada pazarlayarak yapmaktadır.

Gerek terör örgütleri gerekse organize uyuşturucu örgütlerinin yapılanmaları birbirine benzer ve ilişkileri karşılıklıdır. Benzerlikleri şu şekilde sıralayabiliriz (Yener, 2006:98);

a. Gizlilik	e. Hiyerarşik yapı
b. Hücre usulü faaliyet	f. Sorumluluk bölge dağılımı
c. Baskı grubu oluşturma	g. Yurt içi ve yurt dışı bağlantı
d. Örgütsel güven	h. Basının deşifre edilmemesi.

Uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı bilinen ve narko terörist grup olarak da bilinen terör örgütleri şu şekildedir (Bankacılar Dergisi, 2010:71):

- a. Abu Sayyaf; Filipinler'de faaliyet gösteren din motifli bir örgüttür. Uyuşturucu bitkisi yetiştirmektedir.
- b. Liberation Tigers of Tamil Elam (Tamil Kaplanları); Sri Lanka'da faaliyet gösteren ayrılıkçı terör örgütüdür. Uyuşturucu naklini sağlamaktadır.

- c. Hizbullah; İran'da faaliyet gösteren din motifli terör örgütüdür. Uyuşturucu trafiğini yönetmektedir.
- d. Özbekistan İslami Hareketi; Özbekistan'da faaliyet gösteren din motifli terör örgütüdür. Uyuşturucu trafiğini yönetmektedir.
- e. PKK; Türkiye'de faaliyet gösteren bölücü terör örgütüdür. Uyuşturucu ekim, imalat, trafik ve dağıtımını sağlamaktadır.
- f. El Kaide; dünyanın birçok ülkesinde özellikle Orta doğu, Afrika ve Afganistan'da faaliyet gösteren terör örgütüdür. Uyuşturucu trafiğini yönetmektedir.
- g. Basque Fatherland and Liberty (ETA); İspanya'da faaliyet gösteren ayrılıkçı terör örgütüdür. Uyuşturucu trafiğini yönetmektedir.
- h. Organisation de l'armée secrète, (Silahlı gizli örgüt); Cezayir'de faaliyet gösteren din motifli yıkıcı terör örgütüdür. Uyuşturucu trafiğini yönetmektedir.
- ı. El Şebap; Somali'de faaliyet gösteren din motifli terör örgütüdür. Uyuşturucu trafiğini yönetmektedir.
- i. National Liberation Army (Ulusal Kurtuluş Ordusu); Kolombiya ve Bolivya'da faaliyet gösteren Marksist Leninist terör örgütüdür. Yetiştirme, dağıtım ve satışını yapmaktadır.
- j. Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC-Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri); Kolombiya'da faaliyet gösteren Marksist Leninist terör örgütüdür. Yetiştirme, dağıtım ve satışını yapmaktadır.
- k. United Self Defense Forces of Colombia (Kolombiya Birleşik Öz Savunma Güçleri); Kolombiya'da faaliyet gösteren Marksist Leninist terör örgütüdür. Yetiştirme, dağıtım ve satışını yapmaktadır.
- l. Shining Path (Aydınlık Yol); Peru'da faaliyet gösteren Marksist Leninist görüşe sahip terör örgütüdür. Yetiştirme, dağıtım ve satışını yapmaktadır.

Son bir yılda ortaya çıkan ve Nijerya'nın kuzeyinde faaliyet gösteren Boko Haram isimli dini motifli terör örgütünün, Nijerya'daki uyuşturucu suç şebekelerinin yoğunluğu, bu ülkenin Doğu Afrika Rota'sı üzerinde bulunması ve uyuşturucudan finanse olduğu savıyla uyuşturucu trafiğini yönettiği değerlendirilmektedir. Yukarıda adı geçen terör örgütlerinin faaliyet gösterdiği bölgeleri birinci bölümde anlatılan ekim sahaları ve kaçakçılık güzergâhları ile karşılaştırdığımızda;

- a. El Kaide ve Hizbullah örgütlerinin Altın Hilal olarak bilinen İran, Afganistan ve Pakistan arasında faaliyet gösterdiği, bu bölgelerde eroin, morfin ve afyon yapımı için ekilen haşhaş bitkisinin yoğun olarak görüldüğü ve dünyaya bu bölgeden yayıldığı, imalathanelerin de bu bölgelerde yoğunlaştığı,
- b. PKK' nın Altın Hilal bölgesinden Kuzey Karadeniz ve Kuzey Balkan Rotaları'na hakim olan bölgelerde faaliyet göstererek uyuşturucu trafiğini yönettiği,
- c. Özbekistan İslami Hareketi'nin, Orta Asya'da stratejik öneme sahip olan Fergana Vadisi kanalı ile Afganistan'dan Rusya ve Doğu Avrupa pazarına (Kuzey Rotası) uyuşturucu trafiğini yönettiği ve üretimini yaptığı,
- d. Ebu Sayyaf ve Tamil Kaplanları örgütlerinin, Altın Üçgen olarak bilinen Myanmar, Laos, Tayland' dan Güneydoğu Asya ve Okyanusya'ya uzanan uyuşturucu trafiğini yönettiği,
- e. ETA' nın Latin Amerika'dan Avrupa'ya gelen kokain'in dağıtım noktası üzerinde olduğu,
- f. Boko Haram ve El Şebap örgütlerinin, Altın Üçgen bölgesinden Hint Okyanusu vasıtası ile Doğu Afrika'ya gelen ve buradan da ABD ve Avrupa'ya uzanan güzergah üzerindeki uyuşturucu trafiğinde, Cezayir'deki örgütün ise Fas Keneviri'nin Avrupa'ya naklinde etkili olduğu,
- h. Kolombiya, Peru ve Bolivya'da faaliyet gösteren örgütlerin ise dikkat edilirse koka bitkilerinin yetiştiği And Dağları bölgesinde bulunduğu, elde edilen kokainin bu bölgeden Meksika, ABD ve Avrupa'ya dağıldığı görülmektedir.

Terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığından elde ettikleri kara para aklama yöntemlerinin, diğer suç gruplarının kullandığı yöntemlerle aynı olduğu FATH uzmanlarınca tespit edilmiştir (Yılmaz, 2006:55). Terör örgütlerinin faaliyet gösterdiği alanlar genellikle güvenlik güçlerince kontrolü sınırlı alanlardır. Bu yüzden, terör örgütleri, hâkimiyet alanlarında rahatça uyuşturucu madde yetiştirmekte, imal etmekte ve dağıtımını yapmakta ya da yapanlardan belirli bir pay almaktadır. Dolayısıyla uyuşturucu kaçakçılığı ile finanse olan terör örgütlerinin sağladığı güç ve süreklilik ile bölgesel ve küresel güvenliği doğrudan tehdit ettiği kabul edilmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığı da bu örgütlere sağladığı destekle yine BM' nin küresel tehdit olarak kabul ettiği uluslararası terörizm tehdidine dolaylı olarak katkıda bulunmaktadır.

4. ULUSLARARASI DIŞ MÜDAHALE BOYUTU:

Uyuşturucu madde ekimi ve üretimi yapan, kaçakçılık güzergâhlarında rol alan ve tüketim yapan ülkelerin az gelişmiş, tüketim yapan ülkelerin ise gelişmiş ülkeler olduğu görülmektedir. Koka bitkisi yetiştiren ve kokain üreten Kolombiya, Peru ve Bolivya, haşhaş yetiştiren ve eroin üreten Afganistan, Laos ve Myanmar, kenevir ekimi ve esrar üretimi yapan Fas, uyuşturucu trafiğinde rol alan Meksika, Orta Asya Cumhuriyetleri, İran, Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan, Ukrayna ve Moldova'nın sosyal ve ekonomik yapıları incelendiğinde az gelişmişlik seviyeleri göze çarpmaktadır. Buna karşı tüketime en yoğun olduğu, ABD, Avrupa ülkeleri ile Avustralya'nın gelişmiş ülke kategorisinde olduğu da aşikârdır. Bu durum uyuşturucu maddeyi uluslararası ilişkilerde bir enstrüman haline getirir ve şekillendirir. ABD ve Avrupa ülkeleri kendi ülkelerine uyuşturucunun ulaşmaması için bir takım yöntemlere başvurmuştur. 1948 yılında CIA, ABD' nin enerji ve ekonomik çıkarlarına karşı hareket eden Kolombiya Devlet Başkanı Gaita'yı öldürttükten sonra çıkan iç karışıklıklarda 300 bin kişi ölmüştü. ABD' nin bu tutumuna karşı çıkan FARC (Kolombiya Silahlı Devrimci Güçleri) başlattığı direniş hareketi ile ABD tarafından narko terör grubu olarak dünyaya tanıtılmıştır. Örgüt ise kendini finanse edebilmek için kokain ticaretinde rol oynamıştır. ABD de kendisine karşı direnen örgütü uluslararası alanda uyuşturucu örgütü gibi göstererek kendisini aklamaya, hem de uyuşturucu ticareti ile örgütün güçlenmesine göz yumarak kendisine Kolombiya'ya müdahale etme imkânı veren gerekçeye kavuşmuştur. Amerika kıtasında ABD, Kanada ve şili, FARC'ı terörist örgüt olarak görürken, Venezüella, Brezilya, Arjantin, Ekvator ve Nikaragua bu sınıflandırmayı reddetmiş, hatta Cenova Sözleşmesi'ne uygun gerçek bir ordu olarak kabul etmişlerdir (Yılmaz, 2012:6).

Her zaman kukla hükümetler tarafından yönetilen Panama'da en basit eylemler bile en vahşi yönetmelerle cezalandırılmıştır. 1990 yılında uyuşturucu ticareti yaptığı bahanesiyle Panama devlet başkanı ve eski bir CIA ajanı Noriega tutuklanarak ABD'ye götürülmüştür. Burns'a göre; soğuk savaş sonrası dönemde yeniden şekillenen uluslararası ortamda, ABD'nin Latin Amerika'da etkin olma politikası devam ederken, karşılıklı ilişkiler daha karmaşık bir yapıya doğru sürüklenmiştir. Anti-Komünizme dayalı bir güvenlik anlayışını terk eden ABD Dış Politikasında “Uyuşturucu kaçaklığı ve organize suçlarla mücadele” üzerinden yeni bir ulusal güvenlik algısı geliştirmiş ve

bölge ülkelerine yönelik politika bu çerçevede şekillenmiştir. Bu politikaya önce Panama’da başlanmış ve devlet başkanı Noriega hapsedildikten sonra uyuşturucu ile mücadele stratejisi Kolombiya’da yürürlüğe konmuştur (Yılmaz, 2012:9).

Negroponte’nin de belirttiği gibi Meksika Devlet Başkanı Felipe Calderon 22 Şubat 2011’de bir medya organına Meksika’nın uyuşturucu ile savaşına ABD’nin yeterince destek vermediği şeklinde açıklaması iki ülke arasında önemli bir kriz başlatmıştır. Calderon’a göre Amerikalı diplomatlar ilişkilere zarar vermekte, Amerika’nın DEA, CIA ve ICE gibi federal kuruluşları ile ciddi koordinasyon problemleri yaşanmaktadır. Goodman’e göre; ABD’nin hâlihazırdaki Latin Amerika politikasının iki ana unsuru vardır; Neo liberalizmi artırmak ve uyuşturucu ile mücadelede askeri yöntemleri geliştirmek. Gerçekte bu iki unsur iç içe birbirini desteklemekte ve ABD’nin bir yandan ülkelere nüfuz etme ve baskı yapma, diğer yandan istikrarsızlık için güvenlik problemleri oluşturmada koridor açmasına yaramaktadır (Yılmaz, 2012:10).

ABD’nin, Latin Amerika ülkelerinde izlediği benzer politika Afganistan’daki politikayla benzerdir. 2001’de Afganistan’a yaptığı müdahale sonrasında Taliban direniş hareketi de FARC gibi kendini uyuşturucu ile finanse etmiş ve yine ABD tarafından Narko terör örgütü olarak tanıtılmış, bu kez de Afganistan’da uyuşturucu ile mücadele ediliyor gerekçesi oluşturulmuştur. Ancak Grafik-1 incelendiğinde ABD’ nin uyuşturucu ile mücadele yapmadığı, aksine üretimin artmasına göz yumduğu görülmektedir. ABD’ nin Afganistan’daki uyuşturucu ile mücadele etmeme sebepleri, Lubold’a göre; ABD, Afgan köylülerini zor kullanarak geçim kaynakları olan haşhaştan mahrum ederse Taliban’a karşı yerel halk NATO’ya destek vermeyecek ve istihbarat temin edilemeyecektir (Ersoy, 2013:84). Bu gerekçe inandırıcı değildir. Çünkü ABD’ nin Taliban’a karşı istihbarat temin etmesi için yerel halka ihtiyacı yoktur. İnsansız hava araçları veya uydular vasıtası ile ekili olan açık arazide olan haşhaş tarlalarını tespit ve imha etmek çok kolaydır. Halktan yerel destek almak için haşhaş ekimine göz yummaya da gerek yoktur. Destek almanın eğitim, sağlık, ekonomik çözümler gibi birçok yöntemi vardır ve oldukça da etkilidir. Ayrıca Taliban da köylülerden belirli bir pay aldığı için haşhaş ekimine göz yummaktadır ve yerel halk NATO’ dan ziyade Taliban’ dan çekinmektedir. Bu sebeplerle yerel halk desteğinin bu yöntemle sağlanması gerçekçi görünmemektedir.

ABD, 1971-1973 yıllarında Türkiye’de haşhaş üretimine sınırlama getirmek istemiştir. Ancak Demirel ve Ecevit Hükümetleri, çiftçilerin zarar göreceği gerekçesiyle yasağa karşı çıkmıştır. ABD’nin, 1971’de Demirel Hükümeti’ nin düşürülmesinde, 1973’de Türkiye’ye ambargo uygulamasında bu yasağın etkileri görülmektedir. O yıllarda bu hükümetlerin ABD karşıtı politika izlemelerine karşılık haşhaş ekim yasağına uyulmamasının gerekçe gösterildiği değerlendirilmektedir.

Avrupa Birliği ülkelerinin Orta Asya Cumhuriyetleri ile bölgesel antlaşmalar yapmasında; enerji kaynakları, etnik ve dini çatışmalar, terörist faaliyetler ile Afganistan’daki uyuşturucu ticaretinin Orta Asya ülkeleri üzerinden gerçekleştirilmeye başlamasının etkisi vardır. AB ülkeleri, uyuşturucu ile mücadele için bu ülkelere finans ve eğitim desteği de vermektedir (Özalp, 2014:18). AB desteği ile uyuşturucu mücadelesi yapan Orta Asya Cumhuriyetleri, Avrupa’ya uzanan uyuşturucu trafiği ile daha etkili mücadele etmekte ve Avrupa nüfusunun uyuşturucudan daha az etkilenmesinde pay sahibi olmaktadır. Latin Amerika ülkelerinden gelen kokain Avrupa’da 3.670.000 kişi tarafından kullanılmaktadır, bu rakam 15-64 yaş grubu olan yetişkin nüfusun %1’ ne denk düşmektedir. Eroin kullanımı ise, bu sayının iki katıdır. Kokain kullanımının eroine göre düşük olması, kıtalar arası uzaklık farkı ve fiyat farkından kaynaklanmaktadır. Eroin ile mücadele için Orta Asya ülkeleri ile antlaşmalar yapan AB ülkelerinin Latin Amerika ile bu konuda işbirliğine girmemesi, Latin Amerika’daki uyuşturucu ile mücadelenin ABD tarafından yapılıyor olmasından ve AB-Latin Amerika ülkeleri arasında güvenlik ve enerji ilişkisinin olmamasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, uyuşturucu konusunda Avrupa ve Latin Amerika ülkeleri arasında antlaşmalar yapılmasının fazla bir değeri de yoktur. Çünkü bu bölgede asıl mücadeleyi yapan ABD’ nin Avrupa’ya giden kokain ile mücadele edeceğini beklemek de iyimser bir tutum olacaktır. Uyuşturucuyu gerekçe gösteren dış müdahalelerin bölgesel seviyeden başlayarak kontrolden çıkabileceği ve küresel bir sorun/tehdit olan savaş ve uluslararası terörizme zemin hazırlayabileceği düşünülmektedir.

5. UYUŞTURUCU MADDELER İLE MÜCADELE EDEN ULUSLARARASI KURULUŞLAR:

Uyuşturucu ile mücadelede küresel ve bölgesel çapta mücadele eden kuruluşlar mevcuttur. Bu kuruluşları; Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile daha çok uyuşturucu tüketimi nedeni ile zarar gören Avrupa ülkeleri ve ABD'nin kurduğu, teşvik ettiği ve destek verdiği görülmektedir. Kokain üretim ve kaçakçılığında önemli rol oynayan Latin Amerika ülkelerinin kendilerine özgü bir yapılanması bulunmamaktadır. Eroin üretim ve kaçakçılığında rol alan Orta ve Güneybatı Asya ülkelerinde kurulan bölgesel örgütler ise ABD ve AB ülkelerinden para ve eğitim desteği almaktadır. DEA, Interpol, CARICC ve EMCDDA kolluk ve istihbarat özelliklerine sahip kuruluşlardır. Bu kuruluşların dışında kalan yapılanmalar ise işbirliği ve idari kuruluşlardır. Mücadele etkin olduğu değerlendirilen bu örgütleri ve faaliyetlerini şu şekilde sıralayabiliriz;

5.1. Birleşmiş Milletler Teşkilatı Kuruluşları;

BM Uyuşturucu ve Suç Dairesi (UNODC), BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND), Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), BM AIDS ile Mücadele Programı (UNAIDS), Orta ve Yakın Doğu Yasadışı Uyuşturucu Maddeler ve İlgili Konular Alt Komisyonu (OYUTAK) ile Uyuşturucu ile Mücadele Eden Ulusal Birim Başkanları (HONLEA)'dır.

5.1.1. BM Uyuşturucu ve Suç Dairesi (UNODC);

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi, BM Kalkınma Grubu kuruluşu (UNDG) olup 1997 yılında kurulmuştur, merkezi Viyana'dadır, 150' den fazla ülkede faaliyet göstermektedir. STK ve NGO' lar ile de birlikte çalışmaktadır. Uyuşturucu, Suç ve Terör Önleme olarak üç bölüme ayrılır. Birleşmiş Milletlerin uyuşturucu maddelerin kontrolü ile ilgili tüm faaliyetlerine önderlik etmektedir. Üstlendiği görev ile uyuşturucu üretimi, ticareti ve istismarını önleyici önlemler almaya çalışır, uyuşturucu maddelerin kontrolüne dönük yapılar ve stratejiler oluşturmada hükümetlere destek olur, uyuşturucu maddelerin kontrolünde teknik destek sağlar, uyuşturucu maddelerin kontrolü sözleşmelerinin hayata geçirilmesini teşvik eder ve dünya çapında bir uzmanlık ve bilgi depolama merkezi olarak hizmet verir (UNODC, UNICANKARA web, 2014).

5.1.2. BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND);

BM Ekonomik ve Sosyal Konseye (ECOSOC) bağlı fonksiyonel bir komisyon niteliğindeki Uyuşturucu Maddeler Komisyonu, uluslararası uyuşturucu madde kontrolü konusunda hükümetler arası politika oluşturma ve eşgüdüm kuruluşudur. 53 üye devletten oluşan Komisyon, dünyadaki uyuşturucu madde kullanımını ve ticaretini analiz ederek uluslararası uyuşturucu madde kontrolünü güçlendirebilmek için öneriler geliştirir. Üye ülkeler, uyuşturucu maddelerin en çok üretildiği ve problem oluşturduğu ülkeler arasından seçilir. Bu ülkeler, 11 Afrika, 11 Asya, 10 Latin Amerika ve Karayipler, 6 Doğu Avrupa, 14 Batı Avrupa ülkesi ve 1 diğer ülkedir. Uluslararası uyuşturucu madde kontrolü konusunda Genel Kurul'da kabul edilmiş olan antlaşma ve rehber ilkeler ile önlemlerin uygulanışını denetler. Uyuşturucu üretim ve talebinin azaltılması için öneriler sunar. Bölgesel düzeyde işbirliği ve eşgüdümü teşvik için komisyonun Afrika, Asya-Pasifik, Avrupa, Latin Amerika ve Karayipler ile Yakın ve Orta Doğu'da beş yardımcı kuruluşu bulunmaktadır (UNODC, UNICANKARA web, 2014).

5.1.3. Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB);

Birleşmiş Milletler bünyesinde 1968 yılında kurulmuştur. Hükümetlerin uluslararası uyuşturucu madde kontrolü sözleşmelerine uyumunu denetleyen ve sözleşmelere bağlılığı için hükümetlere yardımcı olan, 13 üyeli yarı yargısal nitelikli bağımsız bir kuruluştur. Kurul, uyuşturucu maddelerin tıbbi ve bilimsel amaçlarla kullanılmasını temin etmek ve yasadışı kanallara saptırılmalarını önlemek için çalışır ve sıkı bir şekilde kontrol eder. Tıbbi ve bilimsel amaçlarla ülkelere ihtiyaç duyulan narkotik uyuşturucu maddelerin miktarına sınırlamalar getirir. Ayrıca uyuşturucu maddelerden etkilenen ülkelere soruşturma heyetleri gönderir ve teknik ziyaretler gerçekteştirir. UNODC kuruluşunda bulunan Antlaşmalar Bölümüne bağlı Yönetim Organları Sekreterliği ile irtibatlıdır (UNODC, UNICANKARA web, 2014).

5.1.4. Dünya Sağlık Örgütü (WHO);

Birleşmiş Milletler Sistemi içinde küresel sağlık konularında liderlik sağlayarak sağlık araştırma gündemini şekillendirme, norm ve standartları belirleme, ülkelere teknik destek sağlama, izleme ve bilginin yayılmasından sorumlu bir kuruluştur. Uyuşturucu

madde kullanımının sebep olduğu hastalıklar hakkında da belirtilen görevleri yapar. Aynı zamanda BM Ekonomik ve Sosyal Konsey ile koordineli olarak bazı uyuşturucu maddelerin sözleşmelere alınması, çıkarılması ve değiştirilmesini icra eder (WHO web, 2014).

5.1.5. BM AIDS ile Mücadele Programı (UNAIDS);

BM Kalkınma Grubu kuruluşu (UNDG) kuruluşudur. Uyuşturucu kullanımının sebep olduğu HIV/AIDS hastalığını önleme konusunda uluslararası çapta zarar azaltma programları uygulamaktadır. Bu hizmetler, AIDS ve uyuşturucu komiteleri program yöneticileri tarafından resmi ve gayri resmi toplantılar, kamu bilgilendirme kampanyaları katılımı yoluyla, kitle iletişim araçları ve temsilcilikler ile iletişimi kurularak yapılmaktadır (UNAIDS web, 2014).

5.1.6. Orta ve Yakın Doğu Yasadışı Uyuşturucu Maddeler ve İlgili Konular Alt Komisyonu (OYUTAK);

1973 yılında, Uyuşturucu Maddeler Komisyonu'nun tavsiyesi üzerine Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından kurulmuştur. Yakın ve Orta Doğu coğrafyasında bulunan 24 ülkeden oluşan (OYUTAK), BM. Bünyesinde faaliyet gösteren Uyuşturucu Maddeler Komisyonu'nun bir alt bölgesel komisyonudur. Yasadışı uyuşturucu trafiğine karşı yürütülen bölgesel faaliyetleri koordine etmek, mücadeleye destek vermek ve komisyon'a sunulacak tavsiye kararlarını formüle etmek görevleri arasındadır. (Muhafaza.gtb web, 2014).

5.1.7. Uyuşturucu ile Mücadele Eden Ulusal Birim Başkanları (HONLEA);

Merkezi Viyana'da bulunan ve 1974 yılında faaliyete geçen HONLEA' nın amacı; küresel olarak uyuşturucu ve psikotrop maddeler ile bunların imalinde kullanılan kimyasalların kaçakçılığı ile mücadelede yeni yöntemler belirleme, önlemler alma, Uyuşturucu Maddeler Ulusal Yasa Uygulayıcı Başkanları arasında işbirliğini arttırma ve bölgesel ölçekteki uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadele alanında yürütülen faaliyetleri koordine etmektir. BM bünyesinde, Avrupa, Asya ve Pasifik, Afrika ile Latin Amerika ve Karayipler olmak üzere dört adet organizasyonu bulunmaktadır (Muhafaza.gtb web,2014).

5.2. Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi Kuruluşları;

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (EMCDDA), Avrupa Polis Teşkilatı (Europol), Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi, Uyuşturucu ve Uyuş. Trafiği ile Mucadele Ortaklık Grubu (POMPIDOU) ve Avrupa Gvenelik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)'tir.

5.2.1. Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi. (EMCDDA); 1993 yılında büyüyen uyuşturucu sorununa karşı kurulmuştur. 1995 yılında Lizbon'da faaliyetlerine başlayan Merkez, AB'nin merkezileşmemiş kurumlarından birisidir. Politika yapıcılara uyuşturucu kanunları ve stratejileri oluşturmak için ihtiyaçları olan verileri sunmaktadır. Ayrıca uzmanlar ile bu alanda çalışan uygulayıcıların en iyi uygulamalar ile yeni araştırma alanları saptamalarına yardımcı olmaktadır. Avrupa'da uyuşturucular hakkında ülke verilerini ortak bir standartta toplamak için gereken altyapıyı ve araçları geliştirmiştir. EMCDDA, esasen Avrupa odaklı olmakla beraber, bilgi ve uzmanlık değişiminde bulunmak üzere, dünyanın diğer bölgelerindeki ortaklarla birlikte çalışmaktadır. Merkez, politika önermemekle beraber, sunduğu analizler, standartlar ve araçlar yoluyla şu anda karar alma mekanizmaları üzerinde açık bir etkisi bulunmaktadır (EMCDDA web, 2014).

5.2.2. Avrupa Polis Teşkilatı (Europol);

1992 Maastrich Antlaşmasında öngörülmesine rağmen 2010 yılında 28 AB üyesi ülkenin katılımıyla Hollanda-Lahey'de kurulmuştur. Operasyonel bir teşkilattır. Karargâhı 800 kişiden oluşmaktadır. ABD, Okyanusya, Kanada, gibi ülkelerle de ortak olarak çalışmaktadır. Uluslararası suç ve teröre karşı mücadelede güvenli bir Avrupa için AB üye devletlerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. En büyük güvenlik tehdidi olarak, uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı, kara para aklama, organize dolandırıcılık, sahte para ve insan kaçakçılığını görmektedir. Görevlilerinin doğrudan tutuklama yetkisi vardır ve üye ülkelere analitik ve stratejik istihbarat temin etmektedir (Europol web, 2014).

5.2.3. Avrupa Komisyonu;

AB' nin yürütme organlarından olan komisyon, AB ülkelerinde uyuşturucu kullanımını azaltmak maksadıyla dünya çapında uyuşturucuyla mücadele çalışmaları yapmakta ve

bu maksatla yapılan çalışmalara parasal destek sağlamaktadır. Uyuşturucu ile mücadelede, uyuşturucu kaçakçılığına engel olmayı, bununla ilgili suçların üstesinden gelmeyi, uyuşturucu önleme ve tedavisi ile ilgili araştırma ve pratikleri paylaşmayı ve uyuşturucu üretimini önlemeyi hedeflemektedir (Ec. Europe web, 2014). Avrupa Birliği teşkilatı Afgan Eroini'nin Avrupa ülkelerine ulaşmaması için;

- a. Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'dan oluşan Güney Kafkasya Uyuşturucu Hareket Programı (SCADP),
- b. Beyaz Rusya, Ukrayna, Moldova 'dan oluşan Uyuşturucu Hareket Programı (BUMADP),
- c. Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Tacikistan'dan oluşan Orta Asya'da Uyuşturucu Mücadele Programı (CADAP)' a finans ve eğitim desteği vermektedir. (Özalp, 2014:29)

5.2.4. Avrupa Konseyi;

1949'da kurulan ve günümüzde 46 üyesi olan Avrupa Konseyi'nin kuruluş amaçları arasında uyuşturucu madde kullanımı ile sorunlara çözüm bulmak da bulunmaktadır.

5.2.5. Uyuşturucu ve Uyuş. Trafiki ile Mücadele Ortaklık Grubu (POMPIDOU);

Pompidou Grubu, 1971 yılında uyuşturucu bağımlılığı ve kaçakçılığı ile mücadele amacıyla kurulmuş, 1980 yılında Avrupa Konseyi bünyesine dâhil olmuştur. Merkezi Strasbourg'dadır. Görevi, ülkelerin uyuşturucuyla mücadeledeki deneyimlerini paylaşmak, etkili ve delil merkezli uyuşturucuyla mücadele politikalarına katkıda bulunmak, bu maksatla politika, uygulama ve bilimi aynı merkezde buluşturmak. Gruba günümüzde 36 ülke üyedir (Muhafaza.gtb web, 2014).

5.2.6. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT);

1994'de bugünkü şeklini alan ve günümüzde 56 üyesi olan teşkilat, Kuzey Amerika'dan Orta Asya'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyayı kapsayan bir bölgesel güvenlik örgütüdür. Faaliyetleri arasında güvenliğin temin edilmesi, barış ve istikrarın korunması, insan haklarının güvence altına alınması ve geliştirilmesi, ekonomi ve çevre ile ilgili konular yer alır (Tangör,2008:71). Uyuşturucunun ulus üstü güvenliği tehdit ettiği düşünüldüğünde, bu konudaki mücadele de teşkilatın görevleri arasına girmektedir.

5.3. Diğer Kuruluşlar;

BDT Orta Asya Bölgesel Bilgi Koordinasyon Merkezi (CARICC), Uluslararası Kriminal Polis Örgütü (Interpol), Amerika Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi (DEA) ve Dünya Gümrük Teşkilatı (WCO)'dır.

5.3.1. BDT Orta Asya Bölgesel Bilgi Koordinasyon Merkezi (CARICC);

1996 yılında kurulmuş olup merkezi Kazakistan-Astana'da dir. Üyeleri, BDT topluluğu üyeleri olan Rusya, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan' dir. Gözlemci ülkeler ise ABD, Türkiye, İngiltere, Almanya, İtalya, Fransa, Kanada, Finlandiya, Fransa, Pakistan ve Afganistan'dır. Amaç, Orta Asya bölgesindeki uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele etmektir. Elde edilen istihbarat bilgileri analiz edilerek operasyonlara destek sağlanmaktadır. Bütçesi, üye ülkeler yanı sıra, ABD ve bazı batılı ülkelerin desteği ile oluşmaktadır (CARICC web, 2014).

5.3.2. Uluslararası Kriminal Polis Örgütü (Interpol);

Genel Sekreterliği Fransa-Lyon'da bulunan ve 190 ülkede teşkilatı bulunan Interpol, suç veri tabanı oluşturmakta, ülkeler arasında koordinasyon merkezi ve bir operasyon/kriz esnasında ilk temas noktası olmaktadır. Aralarında diplomatik ilişki olmayan ülkelerin polisleri arasında işbirliğini de kolaylaştırmaktadır. Kriminal istihbarat görevlileri daha çok uyuşturucu trafiğine yönelmektedir. Interpol, uyuşturucu suçlarına karşı, istihbarat raporlarını analiz ederek ilgili ülkelere göndermekte, soruşturmaları desteklemekte ve cevap vermekte, soruşturmalara yardım ve koordine etmekte, operasyonel toplantıları organize etmekte, konferanslar düzenlemekte ve işbirliği yapmaktadır (Interpol web, 2014).

5.3.3. Amerika Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi (DEA);

BM uyuşturucu sözleşmeleri ve ikili ülke anlaşmalarına göre, ulusal ve uluslararası alanda uyuşturucu kaçakçılığı konusunda işbirliği yapmak ve ABD uyuşturucu pazarına giren uyuşturucu maddeleri azaltmak üzere ABD tarafından 1973 yılında kurulmuştur. ABD Adalet Bakanlığına bağlı federal uyuşturucu kolluk gücüdür. Yöneticisi, ABD Başkanı tarafından atanır. Yurt içinde 222, yurt dışında 67 ülkede 86 ofis ile faaliyet

göstermektedir. Günümüzde 9300 personeli ve üç milyar dolarlık bütçesi vardır. Birleşmiş Milletler, Interpol ve uluslararası uyuşturucu kontrol programları ile irtibat halindedir. İlgili ülkelere eğitim desteği de vermektedir. Elde ettiği taktik, soruşturma ve stratejik İstihbari bilgileri ilgili mercilere iletir. Faaliyet gösterdiği ülkelerin hukukuna tabidir (DEA web, 2014).

5.3.4. Dünya Gümrük Teşkilatı (WCO);

WCO, Konteynır Kontrol Programı ile uyuşturucu trafiğini en aza indirmeye ve hükümetlere yardımcı olmaya çalışmaktadır. Yönetim merkezi Belçika-Brüksel'dedir ve 179 üyesi vardır. Dünyada her yıl 420 milyon konteynır taşınmakta ve bunların ulaşımının %90' ı deniz yolu ile sağlanmaktadır. Kıtalararası uyuşturucuların önemli bir bölümü de bu konteynırlarla taşındığından Konteynır Kontrol Programı ve WCO'nun faaliyetleri oldukça önem kazanmaktadır (WCOOD web, 2014).

Bölgesel ve küresel çapta mücadele eden bu kuruluşlara rağmen uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımında geline nokta, Birleşmiş Milletler verilerine göre yeterince mücadele edilemediği görülmektedir. Bunda en büyük faktör, yoğun uyuşturucuyu tüketen ülkelerin mücadelede istekli, üreten etkili ülkelerin ise isteksiz olmasıdır. Gelişmiş ülkelerin istekli olmasına sosyal yapı ve refah seviyelerini koruma amacının, az gelişmiş ülkelerin isteksiz olmasına ise iç istikrarsızlık, otorite boşlukları ve ekonomik zayıflıkların neden olduğu değerlendirilmektedir. Bilindiği gibi, gelişmiş ülkeler çıkarları için kendileri dışında kalan ülkelerde birtakım oyun peşindedirler. Oynanan bu oyun o ülkelerde terör, iç istikrarsızlık ve ekonomik istikrarsızlıklara bağlı olarak uyuşturucu kaçakçılığını artırmakta, bu da gelişmiş ülkelere tüketim olarak yansımaktadır.

Uyuşturucu kaçakçılığının bu bölümde anlattığımız olumsuz etkileri, küresel güvenliği bozarak, dış müdahale olgularını besleyerek, hukuk düzenine ağır yükler getirerek ve kara para ekonomisi yaratarak Birleşmiş Milletler Kalkınma Programınca (UNDP) küresel tehdit olarak nitelenen uluslararası terörizm, uluslararası göç, çevre sorunları, ekonomik fırsat eşitsizliğine (Aksu, Turhan, 2012.76) olumsuz katkı yaparak dolaylı küresel bir tehdit özelliği almaktadır. Bu etkiler, küresel tehdidin unsurları olan süreklilik, bütün insanlığı ilgilendirmesi ve somutluluk gibi özelliklere sahiptir. Bu

tehdidi ise kara para ekonomisi yaratarak, organize suç ve terör örgütlerini finanse ederek, uluslararası ilişkileri bozarak, kullanım talebinin devamlılığını sağlayarak, çevreye zarar vererek ve mücadele yetersizliği ile oluşturmaktadır.

Uyuşturucu maddelerin üretimi, nakli ve dağıtımında rol alan terör örgütleri uyuşturucu gelirinden beslenerek büyümekte, süreklilik kazanmakta ve devlet dışı aktör olarak rol almaktadır. Kaçakçılık (üretim, nakil) aşamasında yer alarak dolaylı tehdidi (kara para ekonomisi oluşturma, küresel güvenliği bozma, dış müdahaleye sebep olma, hukuki sisteme ağır yük getirme), kullanıcıya ulaştırma aşamasında yer alarak doğrudan tehdidi (uyuşturucu kullanımı ve etkileri) oluşturmaktadır. Bu etkiler belli bir bölge ile sınırlı kalmayıp küresel düzeyde geliştiğinden tehdit de küresel düzeyde olmaktadır. Örneğin, Afganistan'da faaliyet gösteren Taliban örgütü Pakistan'da da eylem yaparak her iki ülkenin ilişkilerini bozmakta ve ABD' nin Afganistan'da kalıcı olmasına sebep olmaktadır. FARC-EP (Kolombiya) örgütü kara para aklayarak küresel ekonomiye zarar vermekte, ABD' nin Kolombiya'ya müdahale etmesine gerekçe oluşturmaktadır. PKK terör örgütü de Afgan eroinini Avrupa'ya ulaştırmakta, kara para aklayarak büyümekte ve Ortadoğu'da devlet dışı aktör olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bu ve benzer örgütler dünya genelinde uyuşturucu ekimi yaparak çevresel sorunlara yol açmakta, suç ve suçlu sayısını artırarak hukuk ve ceza infaz sistemine ağır yük oluşturmakta, küresel güvenliği bozmakta, bu olumsuzlukları yaymakta ve artırmaktadırlar. Bu sebeple terör örgütleri, kullanım ve kaçakçılığı küresel bir tehdit haline getirdiğinden ve bunların sonuçlarını aynı düzeyde geliştirdiğinden şekillendirici bir niteliğe sahiptir.

Bulgular, uyuşturucu kaçakçılığının küresel bir tehdit olup olmadığı, tehditse nasıl sonuçlandığı konulu sorularımıza cevap teşkil etmektedir. Uyuşturucu lehindeki bu gelişmeler toplumsal reflekse neden olduğundan uyuşturucu ile bölgesel ve küresel mücadele kavramları ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla üçüncü bölümde bu mücadeleye yön veren rejim ve modeller ile bunların ışığında mücadele yapan küresel yapılanmalar irdelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYUŞTURUCU İLE KÜRESEL ÖLÇEKTE MÜCADELE EDEN BM UYUŞTURUCU VE SUÇ OFİSİ VE ABD UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE DAİRESİ'NİN STRATEJİLERİ

İlk iki bölümde uyuşturucu kullanımının; hastalık, ölüm ve suç oranlarına yaptığı katkı nedeni ile doğrudan küresel bir tehdit oluşturduğu, kaçakçılığının ise hukuk, ekonomi, güvenlik ve dış müdahale sorunları oluşturarak asıl küresel tehditlerden olan uluslararası terörizm, uluslararası göç, çevresel bozulma ve ekonomik fırsat eşitsizliği bakımından dolayı küresel tehdit oluşturduğu anlatılmıştır. Bu etkilerinden dolayı uyuşturucu ile mücadele etme gereği doğduğundan bu bölümde uyuşturucu ile mücadele stratejisine yön veren model ve teoriler ile küresel çapta mücadele eden UNODC (BM) ve DEA (ABD) kuruluşlarının stratejileri incelenmektedir. UNODC ve DEA' nın ayrıntılı incelenme sebebi, bütün dünyayı ilgilendiren uyuşturucu sorunuyla aynı ölçekte mücadele etmeleridir. “Uyuşturucu ile mücadele eden uluslararası kuruluşlar bu tehditle yeterince mücadele etmekte midir?” konulu araştırma sorumuz bu bölümde tartışılacaktır.

1. UYUŞTURUCU İLE MÜCADELEDE UYGULANAN REJİM, MODEL VE POLİTİKALAR:

Uyuşturucu ile mücadele etmek maksadıyla bölgesel ve küresel yapılanmalar oluşturmak yeterli bir koşul değildir. Kuruluşların bir mücadele stratejisine de sahip olmaları da gerekmektedir. Uygulanacak stratejiyi belirleyecek ve başarıya ulaştıracak olan unsur da aşağıda açıklayacağımız mücadele rejim ve modellerinin isabetli seçiminde yatmaktadır. Konunun devamında belirteceğimiz uyuşturucu kullanımının yasaklanması veya serbest bırakılmasına ilişkin tartışmalar ile uyuşturucu kullanımını belirleyen basamak teorisi de rejim ve modellerin belirleyici faktörleridir.

1.1. Uyuşturucu ile mücadele rejim ve modelleri;

Ülkeler uyuşturucuya bakış açısı ve kendi toplumsal yapısına uygun olarak uyuşturucu talebini azaltmak maksadıyla çeşitli model ve rejimler geliştirmişlerdir. M. Robert, R.Peter ve S. Tomas' ın da açıkladığı gibi dünya çapında geliştirilen çeşitli rejim ve modeller Tablo-21'de gösterilmiştir (TBMM Araş.Kom.Rp, 2008:258).

Tablo-21, Uyuşturucuyla mücadele rejim ve modelleri

Rejim Türü	M o d e l T ü r l e r i							
	Salt yasaklayıcı	Yasaklayıcı ve tıbbi müdahaleci	İkameci	Düzenleyici tıbbi tedavi	Pozitif lisans	Negatif lisans	Yetişkin piyasası	Serbest piyasa
Yasaklayıcı rejimler	X	X	X	X				
Tıbbi müdahale rejimleri		X	X	X				
Düzenleyici rejimler				X	X	X	X	X

Kaynak: TBMM Araş.Kom. Rp.2008

- Salt yasaklayıcı model; herhangi bir maddenin kullanımını mutlak surette suç olarak kabul eden, tedavisi ancak cezaevi sürecinde mümkün olan modeldir.
- Yasaklayıcı ve tıbbi müdahale modeli; kullanımı yasak olmasına rağmen, doktor kontrolünde müdahalenin söz konusu olduğu modeldir.
- İkame modeli; sıkı kontrol altında ve ilgili uzman gözetiminde uygulanan tıbbi müdahale yöntemidir.
- Düzenleyici tıbbi tedavi modeli; reçeteye bağlı olarak, belirli hastalıkların giderilmesinde kullanımın düzenlendiği modeldir.
- Pozitif lisans modeli; güvenli kullanım garanti edildiğinde elde edilecek lisans ile maddenin yasal olarak temin edildiği modeldir.
- Negatif lisans modeli; belirli şartların yerine getirildiği sürece madde kullanımına izin verilen modeldir.

- g. Yetişkin piyasası modeli; alkol ya da sigara gibi belli yaş grubu üzerindeki kullanıcılara kullanımın serbest bırakıldığı modeldir.
- h. Serbest piyasa modeli; kahve ya da benzeri bağımlılık yapabilen maddeler gibi bütün bireylere kullanımın serbest bırakıldığı modeldir.

1.2. Uyuşturucu kullanımının suç olmasını isteyen ve istemeyenlere ait görüşler;

Küreselleşme sürecine kadar olan dönemde, herhangi bir ideolojik farklılık gözetmeksizin uyuşturucu kullanım suçunun cezalandırılması toplumlar ve yönetimler tarafından benimsenmiştir. Ancak küreselleşme sonrası zarar azaltıcı (uyuşturucu kullanımına bağlı ölüm ve hastalıkların azaltılması) yöntemlerin artması ile birlikte uyuşturucu kullanımının serbest bırakılması gündeme gelmiş, serbest bırakılmasını isteyenler (liberal/legalleşme yaklaşımı) ile suç olmasını isteyenlerle (cezalandırıcı/yasaklayıcı yaklaşım) arasında fikir ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Her iki gruba mensup kişilerce ileri sürülen iddialar şu şekildedir (Pınarcı, 2014:77-88);

1.2.1. Serbest bırakılmasını isteyenlerin iddiaları;

- a. Uyuşturucu kullanımı ve kullanım amacıyla bulundurma fiili adli bir suç konusu olmayıp tamamen bir sağlık sorunudur. Adli bakımdan cezalandırma hem etkili değildir hem de maliyetlidir.
- b. Cezalandırıcı politikalar uyuşturucu kullanımındaki artışı engelleyememiştir. Ayrıca bu yaklaşım, uyuşturucu fiyatlarında artışa neden olduğundan, kullanıcılar uyuşturucu temini için birçok suç işlemektedir.
- c. Cezalandırıcı yöntemler suç örgütlerinin maddi açıdan güçlendirmekte ve uyuşturucu pazarı daha da büyümektedir. Hâlbuki uyuşturucu devlet tekelinde olursa bu örgütlerin finansal kaynağı kesilecektir.
- d. Uyuşturucu kaçakçılığında elde edilen kara para, siyaset ve ceza adalet sisteminin bozulmasında, suiistimal edilmesinde ve yozlaşmasında önemli rol oynamıştır.
- e. Uyuşturucu kaçakçıları, satıcı ve kullanıcıları, basit kimyasal işlemlerle yasak kapsamında olmayan uyuşturucu üretebilmektedirler. Yeni üretilen bu maddelerin suç olarak tanımlanması zaman aldığından cezalandırıcı tutum etkili olamamaktadır.

- f. Uyuşturucu üretiminde kullanılan bitkilerin imha edilmesinde kullanılan tarımsal ilaçlar çevre kirliliğine sebep olmaktadır.
- g. Üretim bir bölgede ve ülkede engellense dahi suç örgütleri ekim için alternatif alanlar bulabilmektedirler.
- h. Cezaevine konulan bir kullanıcı tahliye olduktan sonra toplumsal alanda birçok sorunla karşılaştığından tekrar uyuşturucu kullanmaya ve suç işlemeye başlamaktadır. Ayrıca kullanım ve kaçakçılık nedeni ile cezaevine konulan uyuşturucu kullanıcıları ile satıcıları arasında güçlü bir yasa dışı bağ oluşmaktadır.
- ı. Tedavi olmak isteyen kullanıcılar adli yaptırım nedeni ile tedavi merkezlerine rahatlıkla başvuramamaktadır. Dolayısıyla toplum sağlığı risk altına girmektedir.
- i. Kolluk güçleri, iğne değişimi, kullanım odası sağlama gibi tedbirlerin faydalarını küçümseyerek bu imkanların kullanıcılara ulaşımına zarar vermektedir.
- j. Uyuşturucu serbest bırakılırsa ceza adalet sistemine harcanan paradan yapılacak tasarruf tedavi ve önleme hizmetlerinde kullanılabilir olacaktır.
- k. Yerleşim yerlerinin bazı bölgeleri uyuşturucu kullanım ve ticaretine açık alanlar haline geldiğinden bu bölgede yaşayanlar güvensizlik ortamı içerisinde yaşamaktadırlar.

1.2.2. Suç olmasını isteyenlerin iddiaları;

- a. Suçluların cezaevinde tutulması suç oranlarını azaltacak, zorunlu tedaviyi kolaylaştıracaktır. Eroin bağımlılarının birçoğunun legalleşme karşıtı olması bu görüşü doğrulamaktadır.
- b. Uyuşturucu kullanımı yasak olduğu sürece daha az insan uyuşturucu kullanacak, kendisi ve çevresine verdikleri zarar da daha az olacaktır.
- c. Etkili bir kolluk mücadelesi ile uyuşturucu fiyatları artacağından erişim de zorlaşacak ve daha az insan kullanacaktır.
- d. Adli ceza sisteminin getirdiği cezalandırıcı ve hapis gibi tedbirler tedaviyi cesaretlendirecek, işlenen suç sayısı da azalacaktır.
- e. Uyuşturucu kullanım ve bulundurma birbirinden ayrılması mümkün olmayan suçlardır. Bir kullanıcı ile başlayan soruşturmalar büyük suç örgütlerine kadar gidebilmektedir. Suç olmaktan çıkarsa, soruşturma yapılamayacak ve örgütler ele geçirilemeyecektir.

- f. Suç olmaktan çıkartılan uyuşturucu kullanımı yetişkin yaşa gelmemiş çocuklara büyük zarar verecektir. Serbestlik yanlıları kullanımın sadece yetişkinler için olduğunu iddia etseler de bu durum uygulamada gerçekleşmeyecektir.
- g. Cezalandırıcı yaklaşım caydırıcıdır ve kullanımı engelleyici özelliği vardır.
- h. Cezalara rağmen kullanımın artması cezalandırmadan vazgeçmeyi gerektirmez. Örneğin, hırsızlık ve işsizlik sayılarında da artış olmasına rağmen yönetimler bu alanlardaki mücadelelerinden de vazgeçmemektedirler.
- ı. Kullanımın serbest bırakılması uyuşturucuya erişimi kolaylaştıracak, fiyatlarını düşürecek ve daha fazla insanın kullanmasına sebep olacaktır. Sigara ve alkol kullanıcılarındaki artış buna örnektir. Bu durumda kullanıcılar daha ağır uyuşturucuları kullanmaya başlayacağından önemli sağlık sorunları, ölüm oranları ve sağlık giderleri de artmaya başlayacaktır. Ayrıca suç oranlarını da artıracaktır.
- i. Uyuşturucunun serbest bırakılması halinde kaçakçılığa karşı yürütülen mücadele zayıflayacak ve uyuşturucu arzı artacaktır.
- j. Kullanım suç olmaktan çıkarsa kolluk güçleri satış ve ticarete karşı duyarsız olacaktır.
- k. Uyuşturucu kullanımının bir kolluk sorunu olmayıp sağlık sorunu olduğu olmadığı yaklaşımı doğru bir yaklaşım değildir. Zira devletler, sağlık sorunu olan sigara ve tuz tüketiminin azaltılmasını da engelleyici düzenlemeler yapmaktadırlar.
- l. Hollanda uyguladığı liberal politika ile uyuşturucu kullanımını serbest bırakmış ancak esrar kullanımını üç kat arttırdığından çeşitli kısıtlamalar uygulamaya başlamıştır.

Uyuşturucu kullanımının hangi yöntemle önlenebileceğine ilişkin bu görüşler toplumlara göre farklılık ve önem kazanmaktadır. Dolayısıyla her ülkenin kendi sosyal yapısına uygun ve sonucu etkili olan görüşlere itibar etmesi doğaldır. Benimsenecek bu yaklaşım o ülkenin uygulayacağı rejim ve modellerin belirlenmesinde etkili olacaktır.

1.3. Basamak teorisi;

Sigara ve alkol kullanıcılarının esrara, esrar kullanıcılarının da daha ağır etkisi olan eroin ve kokain gibi uyuşturuculara geçiş yaptıkları bilinmektedir. TUBİM' in her yıl yaptığı çalışmalar da bu durum teyit edilmektedir. Zararlı madde türleri arasında

görülen bu değişim ve yükseliş “Basamak Teorisi” olarak adlandırılmaktadır. Bu teori, uyuşturucu türü kadar kullanım yöntemi ile de ilgili olabilmektedir. Eroin kullanıcıları üzerinde yapılan çalışmalarda, bu teorinin doğruluğu kanıtlanmaktadır. Eroin kullanıcılarının çoğu, eroinden önce esrar ve hap kullandıklarını ifade etmektedir. Esrar kullanıcılarının daha sert uyuşturucu kullanımı şu sebeplere bağlanmaktadır;

- a. Esrar kullandıktan sonra suç dünyası ile irtibat kurulması, böylece sert uyuşturucu satıcı ve kullanıcılarının tanınması,
- b. Esrar kullanımından sonra daha sert uyuşturucu kullanım isteğinin artması,
- c. Esrar kullanım ve etkisinin sert uyuşturuculara olan korkuyu hafifletmesi,
- d. Uyuşturucu satıcılarının eroin gibi uyuşturucuları farklı isimler altında kullanıcılara tanıtılarak bağımlı hale getirilmesidir.

Ancak bu teori, çoklu madde kullanımının görülmeye başlandığı 2000 li yıllardan sonra zayıflamaya başlamıştır. Bu tarihten sonra, genç kullanıcıların uyuşturucuya esrar dışında diğer uyuşturucuları kullanarak başladıkları görülmektedir (Pınarcı, 2014:93). Uyuşturucu kullanımını etkileyen bazı faktörleri açıklayan bu teori, kullanımın cezalandırılması görüşünde etkilidir. Çünkü cezalandırılmasını isteyenler de kullanıcının zamanla daha ağır uyuşturucu kullanacağını ve buna bağlı etkilerinin artacağını düşünmektedirler. Bu düşünce normal gibi gözükse de daha çok ağır etkileri olan eroin, kokain ve sentetikler gibi uyuşturucuların öncesinde yatan sebebi ve bir nevi alınacak önlemi açıklamaktadır. Bu önlem, aslında uyuşturucuya hiç başlamamaktır.

1.4. Avrupa'nın uyuşturucu ile mücadele politikası;

Tüketimin yoğun olduğu Avrupa ülkelerinde birbirlerinden farklı uyuşturucuyla mücadele stratejileri ve buna bağlı farklı politikalar bulunmaktadır. Liberal Hollanda politikaları ile yasaklayıcı İsveç politikaları arasında değişkenlik göstermektedir. Uyuşturucunun arz boyutu itibarı ile kontrol ve mücadele alanlarında benzerlikler bulunmakta, kullanım düzeyi ve yaygınlığına bağlı kalınmadan belirli uyuşturucuların yasak olduğu görülmektedir. Kaçakçılık ve ticaretle mücadelede tekdüzelik görülmektedir. Avrupa Birliği ise belirgin bir politikaya taraf olmamaktadır. AB Komisyonu tarafından hazırlanan uyuşturucu ile mücadele strateji ve eylem planlarında

bu denge görülmekle birlikte daha ziyade yasaklayıcı politikaların etkisi bulunmaktadır. Bunun sebebi ise, AB' nin uyuşturucuyla mücadelenin strateji boyutunda Birleşmiş Milletler ile yakın işbirliğinde olmasıdır. Yasaklayıcı politikalar yanında liberal politikalar da mevcuttur (TBMM Araş.Kom.Rp, 2008:259).

1.5. ABD' nin uyuşturucu ile mücadele politikası;

ABD Kontrollü Maddeler Yasasına göre öncelik, uyuşturucu maddelerin ülke içine girmesini önlemek, uyuşturucu örgütleri ve mali alt yapısını imha etmek, tıp, sanayi ve bilimsel araştırmalar dışındaki kontrollü maddeleri kontrol altında tutmaktır. Bazı eyaletler esrar ekim ve kullanımının serbest bırakılmasını savunurken federal yasalar bu eylemleri suç saymaktadır. Bulundurmak, dağıtmak ve halka açık yerlerde kullanım suçtur. Ülkede bulunun 1200 den fazla uyuşturucu ihtisas mahkemelerinin varlığı mücadeledeki kararlılığı sergilemektedir. Özetle, ABD uyuşturucuya karşı saldırgan bir politika izlerken, talep azaltıcı, tedavi ve hukuku birleştirici rejimi ön plana çıkarmıştır. Liberal politika yerine yasaklayıcı ve tıbbi tedavi politikası izlemektedir (Fox, Huddleston; 2003:17-25).

Dünyada uygulanan rejim ve modeller, uyuşturucu üretim ve kaçakçılığının önlenmesine yönelik olmayıp uyuşturucu kullanımı, tedavisi ve piyasasının düzenlenmesine yöneliktir. Sorunun asıl kaynağını teşkil eden uyuşturucu talebinin önlenmesi, ekimi ve trafiğine yönelik olarak, az gelişmiş ülkelerin katkısının da sağlanacağı, daha etkili ve kapsamlı devlet politikaları üretilmeli ve uygulanmalıdır. Bu durumu, evine su dolan bir şahsın akan suyu boşaltırken aynı zamanda dolan suyu da kapatmasına benzetebiliriz. Yani her iki faaliyeti de birlikte uygulamalıdır. Her ülkenin kendi toplum yapısı ve amacına göre rejim ve model uygulaması doğaldır ancak hedef, uyuşturucu kullanımının önüne geçebilmek olmalıdır. Serbestlik yanlısı politika izleyen Almanya, İtalya, İngiltere, Hollanda gibi ülkelerin, salt yasaklayıcı model uygulayan Çin, İran ve Suudi Arabistan gibi ülkeler ile yasaklayıcı ve tıbbi tedavi modeli uygulayan Türkiye ve İsveç gibi ülkelere kıyasla başarısız olmaları, politikalarının amacına uygun olmadığını göstermektedir. ABD' de durum biraz daha farklıdır. Ağırlıklı olarak yasaklayıcı ve tıbbi tedavi modeli izlerken, kullanımı yasaklayıcı tutum

halka açık yerleri kapsamaktadır yani kısmi serbestlik uygulanmaktadır. Bu da kullanımın artmasına sebep olmaktadır. Bu politikalar içerisinde, salt yasaklayıcı ve liberal politikalar arasında kalan yasaklayıcı ve tıbbi tedavi modeli daha faydalı olacaktır. Çünkü bu model uç noktadaki politikaların faydalı unsurlarını barındırmaktadır. Serbestlik yanlıları uyuşturucuyu daha çok bir sağlık sorunu, devlete olan maliyet, sigara ve alkol gibi zararlı alışkanlık olarak görmektedirler. Basamak teorisinden de anlaşılacağı gibi uyuşturucu alışkanlığı gelişen bir alışkanlıktır ve sigara ve alkolle mukayese edilemeyecek etkilere sahiptir. Serbestlik yanlılarının bu görüşleri, uyuşturucunun kendi toplumlarında kanıksandığının ve sigara, alkoldeki gibi uyuşturucudan da gelir etme isteğinin dolaylı bir itirafıdır. Ülkeler sözleşme gereği uyuşturucu ile mücadele etseler de kendilerine özgü bir rejim ve modele sahip olmak zorundadırlar. İstikrarlı bir mücadele politikası oluşturmayan ülkelerin başarısız olmaları kaçınılmazdır. Ancak uygulanan rejim ve modellerin sadece tüketime yönelik olup üretime yönelik olmamaları mücadeleyi zayıflatmaktadır. Rejim ve modellerdeki bu eksiklik sözleşmelerin uygulanmasına da olumsuz etki yapmaktadır. Bu husus, sözleşmelerin kapsamı kadar uygulamasının da önemli olduğunu göstererek, sözleşme dışında başka faktörlerin de etkili olduğu varsayımımızı doğrulamaktadır.

2. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER UYUŞTURUCU VE SUÇ DAİRESİ (UNODC):

UNODC (United Nations Office On Drug and Crime) uluslararası barış, güvenlik ve gelişmeyi tehdit eden uyuşturucu kaçakçılığı, terörizm, insan kaçakçılığı, yolsuzluk, kara para ve organize suçlarla ilgili mücadele ederek caydırıcı önlemler almayı hedefleyen, adalet ve cezaevi reformları ile HIV/AIDS önleme faaliyetlerine katkıda bulunan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı kuruluşudur (UNODC, UNICANKARA web, 2014).

2.1 UNODC' un görevleri ;

a. Birleşmiş Milletlerin uyuşturucu maddelerin kontrolü ile ilgili tüm faaliyetlerine önderlik eder.

- b. Uyuşturucu üretimi, ticareti ve istismarını önleyici önlemler almaya çalışır, tüketimi azaltmaya yönelik olarak talep azaltma programları uygular.
- c. Uyuşturucu maddelerin kontrolüne dönük yapılar ve stratejiler oluşturmada hükümetlere destek olur.
- d. Uyuşturucu maddelerin kontrolü sözleşmelerinin hayata geçirilmesini teşvik eder.
- e. Merkezi Viyana'dadır, saha ofisleri ile 150'den fazla ülkede faaliyet gösterir.
- f. 2012-2013 bütçesi (İki yıllık) gönüllü katılımlarla birlikte 577 milyon dolardır. Bu rakamın 43 milyon doları BM bütçesinden, kalan 534 milyon doları ülkelerin bağışlarından oluşmaktadır. Bağışçı ülkeler, ABD, AB ülkeleri, Japonya, Brezilya, Avustralya, Kanada ve Kolombiya'dır. Oluşturulan toplam bütçenin 275 milyon doları uyuşturucu, 302 milyon doları suçlarla mücadele için kullanılmaktadır (UNODC, UNICANKARA web, 2014).

2.2. UNODC' un organizasyon yapısı;

- a. İcra Direktörü
- b. Değerlendirme Ünitesi; doğrudan direktöre bağlı ve bağımsızdır.
- c. Operasyonlar Bölümü; bu bölümde Uyuşturucu Önleme ve Sağlık Şubesi ile alt kısımları bulunmaktadır.
- d. Antlaşmalar Bölümü
- e. Politik Analiz ve Halkla İlişkiler Bölümü
- f. İdari Bölüm
- g. Yönetim Kurulu Sekreterliği; organize suçlar şubesi, terör önleme şubesi ve Uluslararası Uyuşturucu Narkotik Kontrol Kurulu (INCB) Sekreterliğinden oluşmaktadır. INCB, diğer şubelerin aksine bağımsız ve yarı adli nitelikte bir birimdir. Kendi içerisinde, Sözleşme Değerlendirme, Uyuşturucu Kontrol ve Tahminler, Öncül Maddeler Kontrol ve Psikotrop Maddeler kısmı olarak 4 kısma ayrılmaktadır (UNODC web, 2014).

2.3. UNODC bölge yapılanmaları;

- a. Avrupa, Orta ve Batı Asya; Afganistan, Baltık Cumhuriyetleri, İran, Orta Asya Cumhuriyetleri, Rusya ve Güneydoğu Avrupa ülkeleri.
- b. Afrika ve Ortadoğu; Afrika ve Ortadoğu ülkeleri.
- c. Latin Amerika ve Karayipler; Bolivya, Brezilya, Orta Amerika ve Karayipler, Kolombiya, Meksika, Peru ve Ekvador.
- d. Güneydoğu Asya ve Pasifik; Kamboçya, Endonezya, Laos, Myanmar, Tayland ve Vietnam.
- e. Güney Asya; Güney Asya ülkeleri ve Pakistan.

UNODC, bu bölgelerde; bölgesel merkez, bölgesel ofis, ülke ofisi, alt bölge proje ofisi, proje ofisi ve irtibat ofisleri ile 150 den fazla ülkede faaliyet göstermektedir (UNODC web, 2014). UNODC, çoğunlukla uyuşturucu üretim ve kaçakçılık trafiğinde yer alan az gelişmiş Asya, Latin ve Orta Amerika, Afrika ve Güneydoğu Avrupa ülkelerinde yapılanmıştır. Tüketim bölgelerinde yer alan ve gelişmişlik seviyesine sahip Batı ve Orta Avrupa, Kuzey Amerika (Sadece bir irtibat ofisi mevcut) ülkeleri ile Avustralya'da yapılanmamıştır. İlk grupta yer alan ülkelerin UNODC kontrolü ve işbirliği olmadan uyuşturucu ile mücadele etmedikleri veya edemeyecekleri, ikinci grupta yer alan ülkelerin ise kendi oluşturdukları kuruluşlar (EMCDDA-Avrupa ve DEA-ABD) ile UNODC işbirliğine ihtiyaç duymadan tüketimle mücadele etmek istedikleri, UNODC' un kendi ülkelerinde faaliyet göstermesine olumlu bakmadıkları ortaya çıkmaktadır.

2.4. UNODC' un genel faaliyetleri;

- a. Uyuşturucu konusunda araştırma ve analizler yapar.
- b. Sözleşmelerin uygulanırılığını takip eder.
- c. Teknik destek sağlar.
- d. Uyuşturucu kullanımı ve tedavisi ile ilgili yayımlar dağıtır, konferans, toplantı ve seminerler düzenler.
- e. Uyuşturucu analiz ve adli bilim laboratuvarlarına bilimsel destek sağlar. Bu amaçla, üye ülkelerin uluslararası kabul görmüş standartlara kavuşması için ülkelerin

kapasite ve yeteneklerini geliştirir, dünya çapında bu hizmetlere erişim ve kullanılabilirliğini sağlar, delile dayalı operasyonel amaç, stratejik müdahale ve politikalar için bilgi ve danışmanlık hizmetleri verir ve adli bilim servislerini geliştirir.

f. Küresel Smart Programı uygulayarak sentetik uyuşturucuların analizi, raporlanması, mücadele edilmesi konusunda üye ülkelerin kapasitesini artırır ve bilgi verir. Programın amacı, yeni çıkan uyuşturucu maddelerin tanınması ve rapor edilmesini sağlar.

g. Sivil toplum kuruluşları ile uyuşturucu ile mücadelede işbirliği yapar.

h. Yeni çıkan uyuşturucu maddelerin tanınmasını ve rapor edilmesini sağlar.

ı. Bölgesel programlar ile bölge ülkelerinin kapasitesini artırmaya çalışır.

i. Konteynır Kontrol Programı ile konteynırlarla uyuşturucu taşınmasını azaltmayı hedefler.

j. Dünya çapında bir uzmanlık ve bilgi depolama merkezi olarak hizmet verir (UNODC web, 2014).

k. Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseye bağlı olarak faaliyet gösteren Uyuşturucu Komisyonu ve bağımsız bir birim olan uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu ile ortaklaşa faaliyet gösterir.

2.4.1. İcra edilen toplumsal faaliyetler;

a. Orta Asya'da bölgesel program çerçevesinde Afganistan ve komşu ülke yetkililerinin katılımı ile yapılan uyuşturucu önleme ve planlama seminerinde UNODC tarafından yayımlanan uluslararası uyuşturucu kullanımını önleme standartlarına dayalı olarak, katılımcı ülkelerin ulusal sisteminin iyileştirilmesi, kapsamının geliştirilmesi ve teknik olarak yükseltilmesi hedeflenmiştir.

b. Orta Amerika ve Karayipler bölgesinde gençler ve çocukların daha sağlıklı ve güvenli gelişimini sağlamak için nasıl bir uyuşturucu önleme müdahalesi ve politikası geliştirileceği, uzun dönemde ne gibi yatırımlar yapılacağı ile ilgili girişim başlatılmıştır.

c. Litvanya' da düzenlenen uluslararası zarar azaltma konferansında, ölümcül aşırı doz afyon kullanımının önlenmesi ve azaltılmasına yönelik olarak UNODC ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından müzakere başlatılmıştır.

- d. UNODC Gençlik İnisiyatifi ve Amerika Uyuşturucu Karşıtı Topluluğu Ulusal Gençlik Girişimi, BM Uyuşturucu Komisyonu temsil heyeti ile uyuşturucu kullanımı ile ilgili tecrübe ve görüşlerini paylaşmış, komisyon, 56'ncı oturumunda Uluslararası uyuşturucu önleme standartlarını uygulamaya koymuştur.
- e. UNODC, etik standartlar ile bilimsel kanıta dayalı uyuşturucu bağımlılığı tedavi ve bakım hizmetleri ile uyuşturucu önleme müdahaleleri önleme hizmetleri sağlayarak, bu konuda çabaları olan ülkeleri desteklemiştir.
- f. Gençler ve ergenlik çağındaki çocukların uyuşturucu bağımlılığının önlenmesi için delile dayalı aile eğitim programları sunulmakta, bu maksatla dergi ve broşürler yayımlanmıştır.
- g. Okullarda uyuşturucuların etkileri konusunda eğitilmiş personel tarafından ders verilmiş, çocuklara kişisel, sosyal, mukavemet ve iletişim becerileri sunulmuş, Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca' dan oluşan yayımlar dağıtılmıştır.
- h. İşyerlerinde işveren ve işçiler ile birlikte uyuşturucu kullanımını önleme ve bağımlılığı azaltma programları uygulanmış, verimlilikte artış sağlanmıştır. Örneğin, bu çalışmalarda Brezilya' daki işyerlerinde uyuşturucu kullanımı %29 azaltılmıştır.
- ı. UNODC, Dünya çapında uyuşturucu bağımlılığı tedavisi için yeni bir strateji başlatmıştır. Tedaviler, HIV/AIDS önleme ve bakım hizmetlerini içeren çeşitli, etkili ve kaliteli uyuşturucu tedavi ve rehabilitasyon servislerini geliştirmiştir.
- i. Uyuşturucu kullanımının önlenmesi, uyuşturucu bağımlılığının tedavi ve bakım hizmetleri ile ilgili olarak Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca yayımlar hazırlanmış ve ilgili birimlere dağıtılmıştır.
- j. Dünya çapında 67 örgütten 230 Sivil Toplum Kuruluş (STK), BM Narkotik Komisyonu ve üye devlet temsilcilerinin katılımı ile Viyana'da 57' nci Uyuşturucu Yüksek Düzey İnceleme Komisyon toplantısı yapılmıştır. Toplantıda, uyuşturucu sözleşmelerinin uygulanışı tartışılmıştır (UNODC web, 2014). Uygulanan faaliyetler 2013 ve 2014 yıllarına ait olup, uyuşturucu piyasası ve tehdidinin artmasına paralel olarak bölgelere göre farklı uygulamaların devam edeceği değerlendirilmektedir.

2.4.2. İcra edilen bölgesel faaliyetler;

2.4.2.1. Orta Asya Bölge faaliyetleri;

Afganistan'da haşhaş üretim patlaması ve kenevir üretiminin Fas' a yakın seyretmesi nedeniyle, UNODC, Afganistan ve komşu ülkeleri (İran, Kazakistan, Kırgızistan, Pakistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan) arasında 2009 yılında çeşitli bölgesel girişim ve programlar uygulamıştır. Girişimlerin amacı, ülkeler arasında bilgi paylaşımı, sınır kontrolü ve işbirliğinin artırılmasını sağlamaktır.

2.4.2.2. Doğu Asya ve Pasifik Bölge faaliyetleri;

Bölgede artan sentetik uyuşturucu kullanım ve kaçakçılığına karşı, 2009-2014 yılları arasında bölgedeki 34 ülkede çeşitli çalışmalar yapılmış ve yapılmaktadır. Çalışma konuları, hukuki düzenlemeler, uyuşturucu talebinin azaltılması, HIV/AIDS önleme ve sağlık alanındadır. Ayrıca bu bölgede kullanım ve üretimi artan sentetik uyuşturucuları takip etmek, raporlamak ve ülkeleri desteklemek için Küresel Smart (Synthedics, Monitoring, Analysis, Report and Trends) programı uygulanmıştır (UNODC web, 2014).

2.4.2.3. Orta Amerika, Meksika ve Karayipler Bölge Faaliyetleri;

Bölge, kokain üretimi ile Kuzey Amerika ve Avrupa'ya sevkinde önemli rol oynamaktadır. Orta Amerika ve Meksika Güvenlik Stratejisi Eylem Planını tamamlamak üzere 2009 tarihinde Nikaragua'da 7 Orta Amerika ülkesi ve UNODC temsilcilerinin katılımıyla bir Bakanlar Konferansı düzenlenmiştir. Konferansta taraflar arasında uyuşturucu kaçakçılığına karşı ileri teknoloji ve teknik destek talebi görüşülmüştür (UNODC web, 2014).

2.4.2.4. Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölge Faaliyetleri (2011-2015);

Bölgede son yıllarda amfetamin (Captagon) türü sentetik uyuşturucu kullanımında artış görülmektedir. Fas ise esrar üretiminde büyük bir potansiyele sahiptir. Bölgedeki iç çatışma ve istikrarsızlıklar da uyuşturucu kaçakçılığının kontrol edilememesinde büyük bir etkidir. Bölge ülkeleri bu maksatla 2010 yılında Kahire'de 18 ülkenin katılımı ile uyuşturucunun kontrolü, suçun önlenmesi ve Ceza Adaleti Reformunu uygulamaya koymuş ve proje UNODC tarafından da desteklenmiştir (UNODC web, 2014).

2.4.2.5. Batı ve Orta Afrika Bölge faaliyetleri;

Bölge, Latin Amerika ülkelerinden Avrupa'ya nakledilen kokain ticareti bakımından önem taşımaktadır. Kokain, deniz yolu veya küçük uçaklarla bu bölgeye getirilmekte, buradan yine deniz yolu ile İspanya ve Portekiz'e ulaştırılmaktadır. Bir kısım kokain ise Afrika'da bırakılmaktadır. UNODC, bölgede faaliyet gösteren UNOWA (BM Batı Afrika Ofisi) ve Batı Afrika Ekonomik Topluluğunu (ECOWAS) desteklemekte, kokain kaçakçılığına karşı kolluk güçleri arasında istihbarat ve soruşturma işbirliğini sağlamaktadır (UNODC web, 2014).

2.5. UNODC Konteynır Kontrol Programı;

Her yıl deniz yolu ile hareket eden 420 milyondan fazla konteynır dünya yük taşımacılığının %90' ını sağlamaktadır. Konteynırların çoğu yasal mal taşırken çeşitli uyuşturucu ve diğer kaçak mallar da çeşitli gizleme metotları ile nakledilmektedir. Deniz limanlarındaki uygulamalarda karşılaşılan zorluklar, limanlardaki karmaşık süreç ve sistemler, yeterli kaynak eksikliği, kurumlar arası güvensizlik ve suç örgütleri tarafından kullanılan diğer metotları içermektedir. Bu durum, sürdürülebilir kalkınma için gerekli olan uluslararası tedarik zincirinin güvenliği için ciddi tehdit oluşturmaktadır. UNODC ve Dünya Gümrük Örgütü (WCO) tarafından 2003 yılından itibaren 11 ülkede uygulanmakta olan Konteynır Kontrol Programı uyuşturucu ve diğer kaçakçılıkları en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Konteynır Kontrol Program faaliyetleri şunlardır;

- a. Program eylem ve içeriği hakkında hükümet ve hükümet yetkililerine bilgi vermek ve görüşme yapmak için ziyaretlerde bulunmak,
 - b. Seçilen limanlar için teknik ihtiyaçları değerlendirmek,
 - c. Teknik ekipman ve eğitimi içerecek şekilde gelecek faaliyetler için öneri ve son durumu ifade eden değerlendirme raporu hazırlamak,
 - d. Konteynır suçlarına karşı ulusal, bölgesel ve uluslararası bilgi alışverişinin geliştirmek, konteynırların riske dayalı profillerini tanıtmak amacıyla eğitim atölyeleri düzenlemek,
 - e. Seçilen limanlarda konteynır profil birimlerini kurmaktır (UNODC web, 2014).
- UNODC faaliyetleri; uyuşturucu üretim, trafik ve tüketiminin önlenmesi için işbirliği sağlama, takip ve kontrol etme, talep azaltımının sağlanması maksadıyla STK, okul,

işyeri, aile ve diğer kurumlarda konferans, seminer verilmesi, dergi ve broşür dağıtılması, adli ve bilimsel laboratuarlara destek verilmesi, tedavi ve zarar önleme kapasitelerinin artırılması, sözleşmelerin uygulanırılığını takip, analiz ve raporlama, bölgesel olarak kolluk, gümrük işbirliğinin artırılması, eğitimi, soruşturmaları destekleme ve konteynır kontrol programlarını içermektedir. Bir bakıma yapılan mücadeleler idari bakımdan yapılmakta, adli ve kolluk faaliyeti ile yaptırımlarını içermemektedir.

Gerek UNODC'un 2014 Yıllık Raporu, gerekse Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu (INCB)'nin 2013 Yıllık Raporunda;

- a. Uyuşturucu üretim, trafik, tüketim ve bunlara bağlı suç oranlarında artışın devam ettiği, ancak kokain ekiminde azalma tespit edildiği,
- b. Talep azaltma programlarının yeterli olmadığı, bilimsel kuruluşlardan da destek alınmasının gerektiği,
- c. Dengeli ve kapsamlı işbirliği yaklaşımlarına ihtiyaç olduğu,
- d. Uyuşturucu bağımlılarının 1/6'sının tedavi olabildiği, olanların da tedavi ve bakım servislerinde eksikliklerle karşılaştığı,
- e. Sentetik uyuşturucu yapımında kullanılan yasa dışı kimyasal maddelerin (Asit anhidrit, potasyum permanganat ve pseudoephedrin vb.) kontrolünde etkili olunamadığı, ancak yasal olanların yeterince kontrol edilebildiği,
- f. Cezaevlerinde uyuşturucu kullanım oranının yükseldiği, bu oranın Avrupa ülkelerinde %4'ten %56'ya yükseldiği,
- g. Sözleşmeler gereği Uluslararası Narkotik Kontrol Kuruluna (INCB) yıllık olarak verilmesi gereken raporların birçok ülke tarafından verilmediği, dolayısıyla kurul uyuşturucu maddelere yönelik yeterli analiz ve denetimleri yapamadığından madde kullanımının kontrol edilemediği ve gerekli önlemlerin alınmadığı,
- h. Kuzey ve Güney Amerika Ülkeleri ile Avrupa ülkeleri tarafından düzenli olarak rapor verilirken, Afrika'da 34, Asya'da 14, Karayipler'de 13 ülke ve Okyanusya Ülkeleri tarafından raporların düzenli olarak verilmediği,
1. Bazı ülkelerin HIV/AIDS ile ilgili zarar azaltma yöntemlerinde olumlu gelişmeler gösterdikleri vurgulanmıştır.

Uyuşturucu maddelere yönelik BM sözleşmeleri, işbirliği ve kontrole önem vermiştir. Küresel mücadele kuruluşlarını incelediğimizde, üreten ve kaçakçılık trafiğinde yer alan ülkelerin Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulan yapılanmalarda (HONLEA, OYUTAK gibi) işbirliğinde buldukları, kendi aralarında bir yapı oluşturmadıkları, tüketim alanındaki ülkelerin ise hem Birleşmiş Milletler hem de kendi aralarında oluşturdukları yapılanmalar ile işbirliğine girdikleri görülmektedir. Birinci grup ülkelerin işbirliğinde isteksiz ve yetersiz, ikinci grup ülkelerin ise tam tersi durumda olduğunu hatta birinci grup ülkelerin işbirliği yapmaları konusunda UNODC' u teşvik ettiğini söyleyebiliriz. Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND) ve Uluslararası Kontrol Kurulu (INCB) ile ortak faaliyet yürüten ve sözleşmelerin hayata geçirilmesiyle de görevli olan UNODC şu alanlarda etkili değildir:

- a. Sözleşmelerde yer alan ve mücadele edilmesi gereken uyuşturucu bitki ekimi, uyuşturucu ticareti ve talep azaltımına engel olunamamaktadır.
- b. Süratli bir şekilde artan sentetik uyuşturucuların tümü sözleşmelerde yer almamaktadır (234 sentetik uyuşturucu sözleşmede yer almış, yeni çıkan 348 madde yer almamıştır). Dolayısıyla ülkeler yeni maddeleri yasalarına yansıtmadığından serbestçe kullanılabilir. UNODC, yeni çıkan uyuşturucuların kanun kapsamına alınmasını kontrol etmede yetersizdir.
- c. Az gelişmiş ülkelerin kendi aralarında işbirliği yapısı oluşturmalarını teşvik ve yardım etmede zayıftır.
- d. Uyuşturucu kontrolüne yönelik yapı ve strateji oluşturma zayıf kalan az gelişmiş ülke hükümetleri maddi olarak desteklenmelidir.

Dikkat çeken bir nokta, gönüllü katkılarla birlikte 275 milyon dolar olan iki yıllık UNODC uyuşturucu ile mücadele bütçesinin (asıl bütçe 43 milyon dolar) ancak idari faaliyetleri karşılayabileceği, ülkeleri teşvik edici bir gücünün olmadığıdır. Ayrıca, katkı yapılmadığı takdirde bütçenin daha zayıf duruma geleceği ve etkisiz olacağı görülmektedir.

Sonuç olarak; UNODC ve INCB, kolluk faaliyeti dışında uyuşturucu ile mücadelede, talep azaltma, tedavi konularına öncülük etme, bilgi desteği sağlama faaliyeti icra etmekte, ülkelerin kullanacağı rejim ve modellere müdahale etmemektedir. Rakamsal verilerden istenilen başarının sağlanamadığını söyleyebiliriz. Hukuki düzenleme,

işbirliği ve çeşitli etkinlikler yapılmasına rağmen üye ülke ve bunlara ait kurumların isteksizliği, otorite zayıflığı, uygulama ve maddi imkân ve teşvik yetersizliği, az gelişmiş ülkelerin muhtemelen uyuşturucu gelirlerine göz yumması ve BM' nin yaptırım uygulamaması istenilen sonucun alınamamasında önemli faktörlerdendir. UNODC, 2014 yılı raporunda küresel uyuşturucu üretim ve kullanımının artışına da dikkat çekmiş ve mücadelede başarısız olduğunu kabul etmiştir (UNODC, 2014 WDR:III). 2012 yılında Kuzey ve Güney Amerika ülkeleri ile Avrupa ülkeleri dışında yıllık raporların bile verilmeyişi tabloyu ortaya koymaktadır. Bulgular, UNODC' un mücadele stratejisinin yeterliliği konusundaki araştırma sorumuza cevap teşkil etmektedir. Rapor vermeyen ülkelerin genellikle uyuşturucu üretim ve trafiğinde etkili olan, veren ülkelerin ise tüketiminde etkili ülkeler olduğu dikkat çekmektedir.

3. ABD UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE DAİRESİ (DEA):

ABD Adalet Bakanlığına bağlı olarak 1973 yılında kurulan ve federal bir uyuşturucu kolluk birimi olan DEA (Drug Enforcement Administration), dünyada ilk ve tek uyuşturucu ile mücadele organizasyonudur. Yıllık üç milyar dolarlık bütçe ve 9300 personele sahiptir. Merkezi, ABD-Washington'dadır. Yöneticisi, ABD Başkanı tarafından atanır (DEA web, 2014). Uyuşturucu ile mücadele eden ve 150' den fazla ülkede ofisi bulunan UNODC' un önemli bir uyuşturucu tüketicisi olan ABD' de sadece bir irtibat ofisinin bulunması, faaliyetinin bulunmaması dikkat çekicidir. Bu durum, ABD' nin BM çatısı altında uyuşturucu ile mücadelede isteksiz olduğunu göstermektedir (DEA web, 2014).

3.1. DEA' nın görevleri;

a. BM Uyuşturucu Madde Sözleşmeleri, ikili ülke anlaşmaları ve ABD Kontrollü Maddeler Yasasına göre, ABD uyuşturucu pazarına giren uyuşturucu maddeleri azaltmak maksadıyla, ulusal ve uluslararası alanda uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele ve işbirliği yapmak, soruşturmaları takip etmek ve desteklemek,

- b. Tüketim ve ticaret için ABD'ye gönderilen uyuşturucu maddelerin yasadışı üretimi, üretim ve dağıtım ile ilgili olarak ABD sivil ve ceza adalet sistemi ile diğer adli kurumlara yardımcı olmak,
- c. Terörü finanse etmek için uyuşturucu kaçakçılığı yapan örgütleri, bağlantılarını ve uyuşturucu kaçakçılığını ortadan kaldırmak, ele geçirmek, mali altyapılarını hedef almak,
- d. Terörle mücadeleyi desteklemek, uyuşturucu örgütlerinin bütün yapılarını ortaya çıkartmak ve uyuşturucu piyasasını takip etmek için istihbarat elde etmek ve bilgi paylaşımını artırmak,
- e. Ulusal ve uluslararası alanda uyuşturucu üretiminde kullanılan ekim alanlarını yok etmek ve ikamesi için koordinasyon yapmak,
- f. Tıp, ticaret ve bilim için ihtiyaç duyulan kontrollü maddeleri denetim altında tutarken, yasal ve eczacılıkla ilgili olan kontrollü maddelerin kötüye kullanımını önlemek,
- g. Uluslararası ve yurt içinde uyuşturucu kullanımını azaltmayı hedefleyen ancak uygulanamayan programları teşvik etmek ve desteklemek,
- h. Dünya çapında operasyonların etkisini artırmak için yurt içi ve yurt dışı kolluk güçleri ile işbirliğini güçlendirmek, eğitim vermek,
- ı. Uyuşturucuyla mücadele eden toplum kuruluşları ile talep azaltma girişimlerini desteklemek,
- i. Birleşmiş Milletler, Interpol ve diğer uluslararası uyuşturucu madde kontrol programları ile irtibat halinde bulunmaktadır (DEA web, 2014).

ABD' nin 67 ülkede ofis açmasındaki sebeplerden birisi dünyada üretilen her uyuşturucununun ABD' yi de tehdit etmesi ve yılda 65 milyar doların uyuşturucu alımı için dış ülkelere gitme gerekçesidir. Ancak ABD' yi asıl tehdit eden Latin Amerika'daki kokain, Meksika'daki eroin ve sentetikler ile kendi ülkesindeki sentetik uyuşturucu ve esrar üretimidir, Asya ve Afrika'daki üretim ve trafik değildir. Çünkü bu bölgelerden ABD'ye ulaştığı düşünülen uyuşturucu, rotanın uzunluğuna bağlı olarak riskli ve maliyetli iken Orta ve Güney Amerika ülkeleri bu konuda daha fazla risk taşır ve daha az maliyetlidir. Nitekim ABD' den ziyade, Afgan Eroin ve Esrarı Avrupa, Doğu ve Güneydoğu Asya ülkelerine, Fas Esrarı Avrupa'ya, Asya ülkelerinde üretilen

sentetikler ise Avrupa ülkeleri ile Ortadoğu ve Asya bölgelerine dağıtılmaktadır. Bir bakıma ABD, Asya ve Afrika' dan kendisine nakledilen ve etkili miktarlarda olmayan uyuşturucunun Orta ve Güney Amerika kadar etkili olduğunu kabul etmiştir.

3.2. DEA' nın yapılanması;

Yapılanma şekli DEA' nın hedef ve niyetini göstermesi bakımından önemlidir. Dünyanın %35' inde kuruluşu bulunan DEA' nın yapılanması şu şekildedir:

3.2.1. Yurt içi yapılanması (DEA web, 2014) ;

Yurt içinde 21 bölgede 222 ofis, yurt dışında 67 ülkede 86 ofis ile faaliyet göstermektedir. Eğitim merkezi Virginia Eyaleti-Quantico, istihbarat merkezi Teksas-El Paso şehrinde dir.

3.2.2. Yurt dışı yapılanması (DEA web, 2014);

a. Andean Bölgesi (And Dağları Bölgesi);

Kolombiya, Ekvador ve Venezuela ülkeleri olmak üzere 3 ülkede 5 ofis bulunmaktadır.

b. Karayipler Bölgesi;

Barbados, Hollanda Antilleri, Dominik Cumhuriyeti, Haiti, Jamaika, Surinam ve Trinidad Tobago olmak üzere 7 ülkede, 7 ofis bulunmaktadır. Ofisi bulunmayan Küba, Cayman Adaları ve Bahamalar da gözetim altındadır.

c. Avrupa ve Afrika Bölgesi;

Avrupa'da; Almanya, İngiltere, İtalya, İspanya, Portekiz, İsviçre, Polonya, Danimarka, Avusturya ülkelerinde, Afrika'da; Güney Afrika, Nijerya, Kenya, Gana, Senegal ve Mısır'da olmak üzere toplam 15 ülkede 15 ofisi bulunmaktadır.

d. Uzakdoğu Bölgesi;

Tayland, Çin, Avustralya, Malezya, Filipinler, Myanmar, Güney Kore, Singapur, Japonya, Laos ve Vietnam olmak üzere 11 ülkede 15 ofis mevcuttur.

e. Ortadoğu Bölgesi;

Türkiye (Ankara ve İstanbul'da iki ofis), Yunanistan, Kazakistan, Türkmenistan, Kıbrıs, Romanya, Bulgaristan, Rusya, Özbekistan, Kırgızistan, Tacikistan, Hindistan, Katar ve Lübnan olmak üzere 14 ülkede 15 ofis bulunmaktadır.

f. Kuzey ve Orta Amerika Bölgesi;

Panama, Belize, Honduras, Guatemala, Kanada, Nikaragua, Kostarika, El Salvador ve Meksika olmak üzere 9 ülkede 19 ofis (11'i Meksika'da) mevcuttur.

g. Güney Koni (Brezilya ve Çevresi);

Brezilya, Şili, Arjantin, Paraguay, Peru ve Uruguay olmak üzere 6 ülkede 8 ofis mevcuttur.

h. Güneybatı Asya Bölgesi;

Afganistan ile Pakistan' ı kapsamakta ve 3 ofisi bulunmaktadır (DEA web, 2014).

DEA' nın yurt dışı ofislerinin konuş yerlerinin, uyuşturucu ekim, imal ve trafiğinin bulunduğu ülkeler olduğu doğrudur. Buradaki çelişkili durum, ABD için tehdit oluşturmayan Afrika ve Asya ülkelerinde konuşlanmadır. Eroin trafiğinde önemli geçiş rotalarından olan İran ile kokain üretiminin yoğun olduğu Bolivya'da ofisleri bulunmamaktadır. Her iki ülkenin ideolojik farklılık ve güven sorunu nedeni ile ABD' ye ofis açma izni ve faaliyet gösterme izni vermediği değerlendirilmektedir. Geçmişten de bildiğimiz gibi 1979'daki İran İslam Devrimi ve rehine krizinden beri ABD, İran ile güven sorunu yaşamaktadır. Bolivya'da da devlet başkanı Evo Morales koka üreticileri federasyon başkanıdır ve doğal olarak koka ekimine başka bir ülkenin müdahalesini istememektedir. DEA görevlilerini de hükümet karşıtı protestolara karışması nedeniyle sınır dışı etmiştir. Yani Bolivya'nın da güven ve çıkar sorunu vardır. Bu iki ülkede faaliyet gösterilememesi uyuşturucu ile mücadelede zincirin halkalarının kopması anlamına da gelmektedir.

3.3. DEA' nın faaliyetleri;

3.3.1. Bölgesel faaliyetler (DEA web, 2014);

a. Andean Bölgesi (And Dağları Bölgesi);

Bölge, kokain ve eroin bakımından önem taşır. Kokainin üretim ve dağıtım bölgesidir. Üretilen kokain, konteyner, balıkçı tekneleri ve gemilerle Meksika ve Orta Amerika üzerinden ABD, Kanada ve Avrupa ülkelerine gönderilmektedir. DEA, bölge ülkeleri ile ikili soruşturma ve istihbarat faaliyetlerine katılarak örgütlerle mücadele etmekte, ülke kolluk görevlilerine eğitim vermekte ve sponsor faaliyetlere katılmaktadır.

b. Karayipler Bölgesi;

Kokain başta olmak üzere, esrar, eroin, sentetik uyuşturucular (özellikle extacy) bölge ülkelerinin istikrar ve hukuk düzenini tehdit etmektedir. Bölgenin coğrafi konumu uyuşturucu ile mücadeleyi zayıflatmaktadır. Ayrıca reçeteli ilaçların uyuşturucuya dönüşümünde de büyüyen bir tehdit vardır. ABD 'ye ulaşan uyuşturucular için geçiş bölgesidir. DEA, ülkelerin kolluk güçleri ile işbirliği yaparak uyuşturucu ile mücadele etmekte ve eğitim vermektedir.

c. Avrupa ve Afrika Bölgesi;

Bölge, ABD ve Avrupa'ya ulaşan sentetik uyuşturucu, Latin Amerika'dan deniz yolu ile gelen kokain ve eroin üretimi için önem taşımaktadır. DEA, ülkelerin kolluk güçleri ile işbirliği yaparak uyuşturucu ile mücadele etmekte ve eğitim vermektedir.

d. Uzakdoğu Bölgesi;

Bölge, sentetik uyuşturucu ve eroin için üretim ve tüketim bölgesi olması bakımından hassastır ve tehdit unsurudur. DEA, sentetik uyuşturucu üretim ve trafiğine karşı yerel yönetimlere önemli yardımlar sağlamaktadır.

e. Ortadoğu Bölgesi;

Bölge haşhaş ekimi, eroin üretimi, sentetik uyuşturucuların yapımında kullanılan kimyasal maddelerin geçiş güzergâhı ve gizli laboratuvarların varlığı nedeni ile önem kazanmaktadır ve tehdit unsurudur. DEA, ikili ve çok taraflı işbirliğini teşvik etmekte, uyuşturucu ile mücadele ve tehdidine karşı bölgesel bir yaklaşım izlemektedir. Bölgesel

ve uluslararası meslektaşları ile yakın işbirliği içinde, uyuşturucu trafiği, terörizm ile bağlantıları ve mal varlıkları ile mücadele etmekte, başarı için stratejik ve taktik istihbarat elde etmeye çalışmaktadır. Ayrıca, sentetik uyuşturucu ve eroin yapımında kullanılan kimyasal maddelerin trafiği ile de mücadele etmektedir. DEA görevlileri, istihbarat paylaşımı ve işbirliği için varlığı olmayan ülkelere düzenli ziyaretler de yapmaktadır.

f. Kuzey ve Orta Amerika Bölgesi;

Bölge, ABD ve Kanada'ya ulaşan Meksika eroini, kokain, sentetik uyuşturucu ve esrar için bir depolama ve geçiş bölgesidir. DEA, bölgedeki kolluk güçlerine eğitim vermekte, araştırmalarında yardımcı olmakta, ikili soruşturmalar yapmakta, hukuki ve teknik destek vermekte, maddi yardım sağlamaktadır.

g. Güney Koni (Brezilya ve Çevresi);

Bölge, koka bitkisi üretimi, üretilen kokainlerin ABD ve Avrupa pazarlarına ulaşımı ve eroin ticareti bakımından önem taşımaktadır. DEA, bölge ülkeleri ile karşılıklı araştırmalar yapmakta, gizli laboratuvarlarla ilgili eğitim vermekte, reçeteli ilaçların uyuşturucuya dönüşümü dâhil uyuşturucu ile mücadele etmekte, istihbarat çalışmaları yapmakta, hukuki yardım sağlamakta, kontrollü teslimat (Uyuşturucunun adli makamların bilgisi dâhilinde trafiğine yönelik soruşturma) ve delil paylaşımı ile çalışmalara destek vermektedir.

h. Güneybatı Asya Bölgesi;

Bölgede üretilen eroin çeşitli terörist gruplara finans kaynağı teşkil etmektedir. DEA, yerel kolluk makamları ile istihbarat paylaşımı yapmak suretiyle uyuşturucu ile mücadele ederek, terör örgütlerine finans sağlanmasını ve kara para aklamasını önlemeye çalışmaktadır.

DEA, genel olarak işbirliği yaptığı ülkelerle uyuşturucuya karşı birlikte mücadele etmekte, uyuşturucu ile mücadele eden personele kendi tesislerinde eğitim vermekte ve soruşturmalarda işbirliği sağlamaktadır. Ülkelerin özelliklerine göre, maddi, hukuki, yerel yönetim desteği vermekte ve istihbarat paylaşımı yapmaktadır. Faaliyetlerde dikkat çeken nokta, ABD, kendisine yakın tehdit olan Orta ve Güney Amerika

ülkelerine maddi destek sağlamakta ve istihbarat paylaşımı yapmaktadır. Ancak, kendisini yakından tehdit etmeyen ve üretimin en yoğun olduğu Ortadoğu ve Güneybatı Asya ülkelerinde istihbarat paylaşımı yaparken maddi destek vermemektedir. Hâlbuki AB' nin tehdit olarak gördüğü ve önemli miktarda eroin ve sentetik uyuşturucu üreten bu iki bölgeye verilecek maddi destek, hem uyuşturucu hem de narko terör ile mücadelede olumlu neticeler doğuracaktır. Uyuşturucu ile mücadelede en önemli faktörlerden biri olan maddi desteğin olmaması mücadelenin samimiyetine de gölge düşürmektedir.

3.3.2. Genel faaliyetler (DEA web, 2014);

- a. Mal varlığına el koyma programı
- b. Havacılık programı
- c. Esrar ekim alanları imha faaliyeti
- d. Gizli uyuşturucu laboratuvarlarının tasfiye faaliyeti
- e. Reçeteli uyuşturucuların kötüye kullanımı ve uyuşturucu kimyasallarının uyuşturucuya dönüşümünün kontrolü faaliyeti
- f. Talep azaltma program faaliyeti
- g. Yurt dışı soruşturma faaliyetleri
- h. Eğitim faaliyeti
- ı. İstihbarat faaliyeti
- i. Diğer faaliyetler (DEA web, 2014)

DEA, 1986-2013 yılları arasında yurt içinde yaptığı uyuşturucu operasyonlarında 817.518 kişiyi tutuklamıştır. 1986'da 19.884 kişi tutuklanırken 2013'de bu sayı 30.668 e çıkmıştır. Artış oranı %54' tür. 1986 ve 2013 yıllarında DEA' nın yurtiçinde ele geçirdiği uyuşturucu maddeleri gösterir tablo-22 aşağıdadır:

Tablo-22; DEA' nın ele geçirdiği uyuşturucu miktarları (1986-2013, Kg)

Yıllar	Esrar	Eroin	Kokain	Sentetik
1986	490.607	278	29.369	234
2013	267.957	965	22.512	3.990
Yaka. oranı	%45 azalma	%250 artış	%23 azalma	16 kat artış
Kullnc.sayısı	Arttı	Arttı	Azaldı	Arttı

Kaynak: DEA Web,

Yukarıdaki verilere göre; esrar kullanımı artarken yakalanan miktarın azalması esrarla yeteri kadar mücadele edilmediğini, eroin ve sentetik uyuşturucu kullanımı artarken yakalanan miktarın artması kolluk mücadelesinin etkili ancak talep azaltma mücadelesinin etkisiz olduğunu, kokain kullanıcı sayısı ve yakalanan miktarın azalması ise mücadelenin başarılı olduğunu göstermektedir. Kokaindeki azalmanın, kullanım alışkanlıklarının değişmesine bağlı olduğu değerlendirilmektedir.

3.4. DEA' nın ülkeler hakkındaki değerlendirmeleri;

DEA, uyuşturucu üretimi, trafiği ve uyuşturucu ile kara para aklamada etkili olan ülkelerle ilgili hazırlanan ABD Uyuşturucu Kontrol Yıllık Strateji Raporu'na katkı sağlamakta ve hazırlanan bu rapor, ABD Başkanı'nın onayından sonra Kongreye sunulmaktadır. 2012 yılı raporunda uyuşturucu ve kara para aklamasına konu olan ülkeler aşağıda belirtilmiştir;

3.4.1 Uyuşturucu üreten ülkeler değerlendirmesi: (ABD Uyuş.Strtj Rap, 2012:Cilt 1)

Uyuşturucu üretim ve trafiğinde yer alan 115 ülke hakkında rapor yazılmıştır. Uyuşturucu üretim ve trafiğinde etkili olan ülkeler şunlardır;

- a. Afganistan; dünya haşhaş üretiminin yaklaşık %90' ını karşılamaktadır ve esrar üretiminde de dünyada önemli bir role sahiptir. Bazı hükümet yetkililerinin uyuşturucu gelirlerine olumlu baktığı düşünülmektedir. Taliban örgütü uyuşturucu üretim ve trafiğinde etkilidir. Hizbullah Örgütü de bu kaçakçılıktan destek görmektedir.
- b. Cezayir; Latin Amerika'dan gelen kokain ve Fas'ta üretilen esrar için geçiş bölgesidir. Hükümet ve güvenlik güçleri uyuşturucu ile mücadelede gayret göstermektedir. El Kaide terör örgütü uyuşturucu trafiğinde etkilidir.
- c. Azerbaycan-Gürcistan; Afganistan Eroini'nin Kuzey Balkan Rotası üzerinden Avrupa'ya ulaşımında transit ülkelerdir. Uyuşturucu ile mücadelede etkin olmak için çaba göstermekte ve ABD tarafından teşvik edilmektedirler.
- d. Bolivya; dünyanın en büyük üçüncü kokain üreticisi ve Peru kaynaklı kokain için önemli bir geçiş bölgesidir. Devlet Başkanı Evo Morales, ülkesinde Koka Üreticileri Federasyonunun başkanlığını yapmaktadır. Bu sebeple hükümet yetkilileri

kokainle mücadele için koka üreticilerinin rızasını alması gerekmektedir. ABD, kaçakçıların adalete teslimi için hükümeti teşvik etmektedir.

e. Myanmar; Afganistan'dan sonra ikinci eroin üretim ve ihraç ülkesidir. Sentetik uyuşturucuların üretimi için de bölgesel bir kaynaktır. Üretim, etnik silahlı grupların kontrolündeki bölgelerde gerçekleşmektedir. 2012'de cunta idaresinden sivil hükümete geçişle ABD ile ilişkiler güçlenmiş, uyuşturucu ile mücadelede daha açık ve şeffaf bir çaba göstermeye başlamıştır.

f. Çin; uyuşturucular için geçiş, öncül kimyasal maddeler için üretim, tüketim için hedef ülke durumundadır. Altın Üçgen ve Altın Hilal bölgelerinin eroininin sevkinden transit rol oynamaktadır. Ülkede uyuşturucu trafiği organize suç örgütlerinin fonksiyonu büyüktür. Çin Hükümeti, uyuşturucu ile mücadelede çabalarını artırmıştır.

g. Kolombiya; dünyanın en büyük kokain üreticisidir ve ABD 'de tüketilen kokainin %95' i Kolombiya kaynaklıdır. Esrar ve eroin üretiminde de etkilidir ve esrarı Latin Amerika ülkelerine gönderilmektedir. Uyuşturucu üretim ve trafiği, Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC), Ulusal Kurtuluş Ordusu, Kolombiya Birleşik Öz Savunma Güçleri ve Aydınlık Yol (Peru) örgütleri tarafından kontrol edilmekte, kendileri de uyuşturucudan finanse olmaktadır. FARC örgütü aynı zamanda kara para aklamaya faaliyeti de yapmaktadır. Hükümet, uyuşturucu sorunu ile mücadelede ilerlemeler kaydetmekte, ABD de askeri operasyonlara destek vermekte ve kolluk güçlerini güçlendirmeye çalışmaktadır. Ülkedeki siyasi yolsuzluk, kolluğun uyuşturucuya hoşgörülü bakması, zayıf hukuki sistem ve uyuşturucu ile mücadele işbirliklerine karşı tutarsız tutum uyuşturucu ile mücadeleyi olumsuz etkilemektedir.

h. İran; Afgan Eroini'nin Kuzey, Balkan, Kuzey Balkan ve Doğu Akdeniz Rotalarında önemli bir geçiş bölgesidir. Uyuşturucu ile mücadele maksadıyla güçlü tedbirler alan İran Hükümeti'ne ABD'nin desteği sürmektedir.

ı. Kazakistan; Afgan Eroini'nin Rusya ve Avrupa'ya naklinde transit konumdadır. Kazakistan, uyuşturucu ile mücadelede olumlu adımlar atmakta, ABD tarafından kolluk güçleri kara para aklama ve soruşturmalar konusunda güçlendirilmekte ve eğitilmektedir.

i. Meksika; ABD'ye ulaşan kokainin %95'i Meksika üzerinden getirilmektedir. Meksika Hükümeti, uyuşturucu kaçakçılığını azaltmak ve hukukun üstünlüğünü güçlendirmeye çalışmaktadır. Buna rağmen şiddet olayları sürmektedir.

- j. Fas; kenevir ekim ve üretiminde söz sahibi iki ülkeden biridir. Aynı zamanda kokainin Avrupa'ya naklinde transit bir ülkedir. Hükümet, uyuşturucu ile mücadelede başarılıdır, Avrupa ve Afrika ülkeleri ile işbirliği içindedir.
- k. Panama; coğrafi konumu ve kanalı sayesinde uyuşturucu trafiğinde önemli rol oynamaktadır. ABD, Panama ile daha yakın çalışmakta, hükümeti, güvenlik ve adalet kurumlarının modernizesi için daha fazla kaynak ayırmaya teşvik etmektedir.
- l. Rusya; Afganistan eroini için hedef ülkedir. Diğer uyuşturucular için de önemli bir pazardır. Rusya, önemli operasyonlar gerçekleştirmekte, ABD ve diğer ülkeler ile birlikte uyuşturucu ile mücadele işbirliğini artırmaktadır.
- m. Türkiye; eroin, kokain ve sentetikler için transit ülke konumundadır. Sentetikler Ortadoğu, diğerleri ise Avrupa pazarına gitmektedir. Kaçakçılığın büyük bir kısmı Kürtler ve İran'lılar tarafından yapılmaktadır. Kolluk güçleri, uyuşturucu ticaretine karşı sert önlemler almakta ve alacağı tahmin edilmektedir. 2011 yılı itibari ile talebin azalması ve tedavi imkânlarının artmasında iyileşmeler olmuştur. ABD, uyuşturucu kaçakçılığı ve kara para aklamada güvenlik güçlerine destek vermektedir.
- n. Özbekistan; dağlık coğrafyası ile Afgan Eroini'nin Avrupa ve Rusya'ya ulaştırılmasında önemli bir rotadır. Özbekistan'ın kaçakçılıkla mücadele çabalarını güçlendirmek ABD için stratejik önem taşımaktadır.
- o. Venezuela; Latin Amerika kokaininin ABD, Orta Amerika, Karayipler, Afrika ve Avrupa'ya geçişinde transit ülkedir. 2011 yılında BM sözleşmelerine bağlı kalmada başarısız olmuştur. Hükümet Kolombiya ile işbirliğini artırmış, ABD, Kolombiya ve diğer ülke kaçaklarını sınır dışı etmiştir. ABD ve Venezuela arasında talep azaltımı ve uyuşturucu ile mücadele için fon sağlama anlaşması yapılmış, kolluk güçlerine mücadele ve kara para aklanması eğitimi verilmiştir.

3.4.2. Kara para aklayan ülkeler değerlendirmesi: (ABD Uyuş. Strj Rap, 2012: Cilt 2)
Kara para aklamadaki sorun kara para içindeki uyuşturucu gelirlerinin ayırt edilmesi ve finansal kurumların aklama işlemlerinde bulunmasıdır. Rapor'a göre 2011 yılı itibari ile kara para aklayan ülkeler; Afganistan, Antigua ve Barbuda, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Bahamalar, Belize, Bolivya, Brezilya, İngiliz Virgin Adaları, Myanmar, Kamboçya, Kanada, Cayman Adaları, Çin, Kolombiya, Kosta Rika, Hollanda Antilleri, Kıbrıs, Dominik Cumhuriyeti, Fransa, Almanya, Yunanistan, Guatemala, Guernsey,

Gine-Bissau, Haiti, Hong Kong, Hindistan, Endonezya, İnan, Irak, İsrail, İtalya, Japonya, Jersey, Kenya, Letonya, Lübnan, Liechtenstein, Lüksemburg, Makao, Meksika, Hollanda, Nijerya, Pakistan, Panama, Paraguay, Filipinler, Rusya, Singapur, Somali, İspanya, Monako, İsviçre, Tayvan, Tayland, Türkiye, Ukrayna, Birleşik Arap Emirlikleri, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri, Uruguay, Venezuela ve Zimbabve olmak üzere 65 ülkedir.

Dünya ülkelerin 1/3' nün kara para aklaması bu sektörün yaygınlaştığını ve kolaylaştığını göstermektedir. Kara para aklama, ekonomiler için bir tehdit olduğu gibi terör örgütlerinin ayakta kalmalarına da katkı yapmaktadır. Kara para aklayan ülkeler de uyuşturucu kaçakçılığının önündeki en büyük engel olan kara para aklamayı kolaylaştırarak kaçakçılığı bilerek veya bilmeyerek teşvik etmektedir.

3.5. DEA hakkında olumsuz iddialar;

a. Fransız gizli servisi (DGSE) 1981 yılında Ronald Reagan ile yaptığı görüşmede, Vietnam Savaşında Vietkong'luların ABD'li askerleri uyuşturucuya alıştırdığı gibi DEA tarafından yakalanan uyuşturucuların Afganistan'da savaşan Rus askerlerine ulaştırılmasını, bu sayede askerlerin savaşma yeteneklerini kaybedeceklerini ifade etmiştir (Yener, 206:148).

b. Meksika Devlet Başkanı Felipe Calderon ABD' nin Meksika' nın uyuşturucu savaşına destek vermediğini ve DEA ile ciddi koordinasyon sorunları olduğunu ifade etmiş, iki ülke arasında karşılıklı güven sorunu yaşanmıştır (Yılmaz, 2012:10).

c. Bolivya Devlet Başkanı Evo Morales, DEA' nın hükümet karşıtı gösterilere karıştığını ifade ederek DEA' nın operasyonlarını askıya almış, ABD de Bolivya'yı uyuşturucu ile mücadele etmeyen ülkeler listesine almıştır (Haberx, web).

d. DEA, Wikileaks belgelerinde küresel bir istihbarat örgütü ve ikinci CIA olarak tanımlanmaktadır. Gizli diplomasi kriptolarında; Panama Başbakanı'nın, DEA' dan politik düşmanlarının izini sürmesini istediği, Meksika Liderlerinin de ülke polisine

güvenmedikleri için ordu'ya DEA ile yakın işbirliği içinde bulunmalarını zorladığı, Myanmar'da da askeri cuntanın uyuşturucu ile ilişkisi ile politik faaliyetlerini raporlaştırdığı bilgileri mevcuttur (ETHA, web).

DEA ofislerinin bulunduğu bölgelerdeki ekim ve imha alanlarını incelediğimizde (UNODC, 2014 WDR); ABD' ye daha yakın olan Latin Amerika ülkelerindeki koka ekim alanları azalırken üretim artmıştır. 2008 yılından itibaren haşhaş ekiminde de dikkat çeken artış mevcuttur. Afganistan'da haşhaş ekim alanları (Grafik-1)'de görüldüğü gibi artarken imha edilen alanlar azalmaktadır. Asya ülkelerinde bulunan sentetik uyuşturucu laboratuvarlarındaki yakalama oranları yavaş oranda seyretmekte, esrar üretilen alanlar artarken imha edilen alanlar azalmaktadır. Bu bölgelerin üretim, kaçakçılık trafiği ve dağıtım faaliyetlerinde de başarı yoktur. Bu durum, DEA' nın başarısız olduğunu ortaya koymaktadır.

Terörü finanse eden ve kara para aklayan uyuşturucu örgütleri de (narko terör örgütleri) DEA' nın hedefleri arasındadır. 2012 yılı ABD Uyuşturucu Kontrol Strateji Raporu'nda Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC) uyuşturucudan finanse olan ve kara para aklayan, Kolombiya Ulusal Kurtuluş Ordusu, Kolombiya Birleşik Öz Savunma Güçleri, Aydınlık Yol (Peru), Hizbullah, El Kaide ve Taliban örgütleri ise uyuşturucudan finanse olan örgütler olarak tanımlanmaktadır. Uyuşturucu ticareti yaptığı ve kara para akladığı bilinen PKK örgütünden ise raporda bahsedilmemektedir. Bunun yerine Türkiye'deki uyuşturucu trafik ve dağıtımını Kürt ve İran'lı vatandaşların yaptığından bahsedilmektedir. Orta Asya trafiğinde etkili olan Özbekistan İslami Hareketi, Güneydoğu Asya ülkesi Sri Lanka'da faaliyet gösteren Tamil Kaplanları örgütleri de raporda bu kapsama alınmamıştır. Örgütlerin karakterlerine bakıldığında ABD karşıtı örgütlerin uyuşturucudan finanse olan örgütler kapsamına alındığı anlaşılmaktadır.

DEA' nın kuruluş amacı ve yapılanması ABD' nin uyuşturucu ile mücadelede küresel çapta kısmi aktif rol oynama niyetini göstermektedir. Ancak, ABD iç pazarında kokain hariç diğer kullanımların artması, faaliyet gösterdiği ülkelerde de artışlara engel olamaması etkinliğinin yeterli derecede olmadığını göstermektedir. Avrupa, Güneydoğu Asya ve Rusya'da tüketilen Afgan Eroini, esrarı ve Asya kaynaklı sentetik

uyuşturucuların artış göstermesi, PKK gibi bazı terör örgütlerinin narko-terör kapsamına alınmaması ve ABD' ye uyuşturucu tehdidi oluşturmayan ülkelerde (Asya ve Afrika ülkeleri) konuşlanması çeşitli kuşklar doğurmakta, bir bakıma DEA' nın, CIA' nın görünen yüzü olabileceği şeklinde değerlendirilmektedir. Çünkü ABD' nin küresel gücünün varlığı istihbaratın gücüne bağlıdır. ABD merkezli CIA ise ülkelerde yasal olarak faaliyet gösteremediğinden bu eksikliği DEA tamamlamaktadır. Bulgular, DEA' nın mücadele stratejisinin yeterliliği konusundaki araştırma sorumuza cevap teşkil etmektedir.

Uyuşturucu ile etkili bir mücadele için elzem olan istihbarat birimleri sahip olduğu imkânlarla ülkelerin dış politikalarında da etkili olmakta ancak bazı istihbarat kuruluşları spekülasyonlara maruz kalabilmektedir. Atay'ın da belirttiği gibi küresel uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığında dönen paranın çok büyük olması resmî istihbarat örgütlerinin bu işi kontrol etmesine zaman zaman neden olmuştur. İstihbarat örgütlerinin direkt olarak bu işin içinde yer aldığına yönelik iddialar hem akademik kişilerce hem de araştırmacılar tarafından öne sürülmüştür. Bu konuda en fazla spekülasyona maruz kalan ise, hem Altın Üçgen'de hem de Altın Hilal'de, Amerikan gizli servisi CIA'dir. İddiaların temel dayanağı ise CIA' nın bütçesinin çok sıkı kontrol altında olması, ama bununla birlikte özellikle Soğuk Savaş döneminde yapılması gereken örtülü faaliyetlerdir. Dolaylı ve hissettirilmeden ülkelerin yönlendirilmesi imkân dâhilindedir. "Örtülü faaliyet konsepti" bu tür gayretlerde kullanılabilir. Dolayısıyla bu konseptin ulusal güvenlik faaliyeti olması doğaldır. Cogen'e göre örtülü faaliyet ABD'de 1991 yılında kanuni olarak tanımlanmıştır. Bu yasaya göre örtülü faaliyetler, Amerikan Hükümet elemanları (unsurları, kuruluşları) tarafından dış politikada yönlendirilen, icra edilen politikaları, ekonomileri veya askerî durumları etkilemek, bu konularda ABD Hükümeti'nin rolü ve niyetini açıkça belli etmemek ve kamuoyu önünde kabul etmemektir. Bununla birlikte devletlerin istihbarat örgütleri elemanlarının kendi yetkilerini kötüye kullanarak münferit olarak bu kaçakçılığın içine girdiklerine de şahit olunmaktadır. (Yener, 2006:104). Neticede, istihbarat örgütlerinin uyuşturucu ile mücadelede olumlu ya da olumsuz anlamda kilit bir role sahip olduğu ve her zaman göz önünde bulundurulması gerçeği ortaya çıkmaktadır.

UNODC ve DEA' yı karşılaştırdığımızda, UNODC' un Birleşmiş Milletler' in kolluk faaliyeti dışında uyuşturucu ile mücadele eden bir birimi olduğu, belirli bir mücadele model ve politikası oluşturmayıp oluşturulan politikalara destek verdiği, DEA' nın ise bütün ülkelerin üye olduğu Interpol dışında BM adına bir nevi kolluk boşluğunu doldurmak istediği, ABD içerisinde oluşturulan model ve politikalarda belirleyici olmasına karşın diğer ülke personeline verdiği eğitim ile politika belirlenmesine yardımcı olduğu görülmektedir. Her iki kuruluşun uyuşturucu ile yeterince mücadele edememesinde; ilgili ülkelerin kolluk ve istihbarat faaliyetleri ile hukuki düzenlemelerin yetersiz olması, hükümet otoritelerinin tam olarak sağlanamayışı, uyuşturucu gelirlerine bazı hükümetlerin muhtemelen göz yumuyor olması, ülkelerin talep azaltımındaki başarısızlığı ve DEA' ya olan güvensizlikten kaynaklanan işbirliği yetersizlikleri sayılabilir. Bulgular, “Uyuşturucu ile mücadele eden uluslararası kuruluşlar bu tehditle yeterince mücadele etmekte midir” konulu araştırma sorumuza cevap teşkil etmektedir.

Uygulanan rejim ve modelleri, uyuşturucu kullanım ve tedavisini düzenleyerek talep azaltımı ve zarar önlemeyi hedeflemektedirler. Buna karşın, küresel güvenlik, terörizm, kara para ekonomisi ve uluslararası ilişkilere olumsuz etki yaparak, uluslararası terörizm, bunun da sebep olduğu uluslararası göç, ekonomik fırsat eşitsizliği ve çevresel sorunlara dolaylı bir küresel tehdit oluşturan kaçakçılık boyutu ile ilgili değildirler. Hâlbuki kaçakçılık boyutu ile de ilgili olması gerekmektedir. Dolayısıyla söz konusu rejim ve modeller uyuşturucu kullanımı ile mücadeleye destek verdiği için kullanıma ilişkin küresel tehditlerin önlenmesine etki yapmaktadır. Ancak kaçakçılık ile mücadeleye destek vermediğinden kaçakçılığa ilişkin küresel tehditlerin önlenmesine etki yapmamaktadır.

SONUÇ

Bütün toplumların öncelikle mücadele etmesi gereken sorunları içinde yer alan yasadışı uyuşturucu ticaretinin gelişimi ve hız kazanması ile küreselleşme hareketleri arasında paralellik bulunmaktadır. Soğuk savaş döneminde savaş riskinin azaldığı 1970'li yılların başında küreselleşme hareketleri başlarken uyuşturucu ticareti de küresel gelişme göstermeye başlamış, aynı şekilde, soğuk savaşın bitimi ile birlikte küreselleşme hareketleri hız kazanırken uyuşturucu ticareti de yaygınlaşmıştır. Batılılaşma olarak da değerlendirilen küreselleşme hareketleri ile birlikte batılı yaşam tarzları bütün toplumlarda etkisini gösterirken, uyuşturucu ticaretinin gelişmesi ve hızlanmasında da belirleyici bir role sahip olmuştur. Küreselleşme sürecinin etkisiyle ortaya çıkan sentetik uyuşturucular da uyuşturucu ticaretinin gelişmesi ve hızlanmasına katkı yapmıştır.

Uyuşturucu kullanan kişi sayısı, küreselleşmenin hız kazandığı 1990'lı yılların başından itibaren sürekli ve küresel olarak artış eğilimi göstermektedir. Uyuşturucu üretiminde kullanılan bitkilerin (haşhaş, koka, kenevir) ekimi artarken imha edilme oranı düşmekte, imal edilen uyuşturucu maddelerinin çok az bir kısmı yakalanırken önemli miktarı kullanıcıya ulaşmaktadır. Kullanım bakımından sırasıyla esrar, sentetik uyuşturucular, eroin ve kokain tercih edilmektedir. Tercih sırasında, fiyat, erişebilirlik ve uyuşturucu maddenin tesir biçimi etkilidir.

Kaçakçılığın sürdürülmesinde üretim ve tüketim kadar sevk güzergâhları da önemli bir role sahiptir. Dünyanın belirli bölgelerinde imal edilen eroin, kokain ve sentetik uyuşturucuların diğer ülkelere dağıtımı, sayısı 9-15 arasında değişen farklı sevk güzergâhlarından yapılmaktadır (Ek-1,2,3). Yoğun olarak tüketilen esrar ise her bölgede üretilip tüketildiğinden belirlenmiş bir sevk güzergâhına sahip değildir. Bir nevi damar görevi yapan bu rotalar kaçakçılıkta mücadele ve küresel tehdidin gerçekleşmesinde önemli bir konuma sahiptir.

Uyuşturucu kaçakçılığı suçu, uluslararası /sınır aşan suçlar kapsamına girmekte ve ilgili ülkelerin iç hukukuna göre cezalandırmaktadır. Dolayısıyla uluslararası bir hukuk suçu kabul edilmemektedir. Uluslararası kaçakçılığı gerçekleştiren organize suç örgütleri de,

Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesi'ndeki unsurlara uyduğundan uluslar arası/sınır aşan organize suç örgütü olarak tanımlanmaktadır.

Toplumların sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri, terör örgütü faaliyetleri, iç istikrarları ve dini inanç yapıları uyuşturucu üretim ve tüketiminde belirleyici faktörlerdir. Sosyo-ekonomik bakımdan az gelişmiş, iç istikrarı zayıf ve terör örgütü faaliyeti olan ülkelerde uyuşturucu üretimi, aksi durumdaki ülkelerde (Hıristiyan nüfusun yoğun olduğu batılı ülkeler) ise uyuşturucu tüketimi yoğundur. Siyasal rejim farklılıklarının her iki gruptaki ülkelere bir etkisi yoktur. ABD yoğun tüketen ülke olmasının yanında işgali altında bulundurduğu Afganistan'da haşhaş üretimine göz yumarak aynı zamanda üreten ülke konumundadır.

Kullanım oranı 2012 yılında dünya nüfusunun %6,4'üne (15-64 yaş grubu) ulaşan uyuşturucu maddeler, toplumda ölüm, HIV/AIDS, Hepatit-C gibi bulaşıcı hastalık ve suç oranlarını artırmaktadır (UNODC,2014 WDR). 2012 yılında dünyada 183 bin kişi uyuşturucu kullanımına bağlı olarak ölmüştür (UNODC,2014 WDR). Bu sayı, Suriye'deki iç çatışmalarda bir yılda ölenlerin üç katı, Bosna Savaşında bir yılda ölenlerin ise altı katıdır. Suriye ve Bosna'daki savaş ve çatışmalar uluslararası dengeleri değiştirir ve küresel bir tehdit olarak tanımlanırken, uyuşturucu kaynaklı ölümler belli bir yerde, belirli bir zamanda ve toplu olarak meydana gelmeyip dağınık olduğundan veya ateşli silahla gerçekleştirilmediğinden dikkat çekmemektedir. Ölümlerin dışında, bir yılda tedavi için yapılan sağlık harcamalarının mali boyutu 2010 yılı itibari ile 200 milyar dolardır (INCB,2013 Report,:1-2) ve bu rakam ülke ekonomilerine olumsuz olarak yansımaktadır. Cezaevlerinde bulunan mahkûmların önemli bir kısmı da uyuşturucu suçundan tutukludur. Bu kişiler hukuk ve ceza infaz sistemine ağır yükler getirmekte, uluslararası hukuk suçlarını işleyebilmektedirler.

Uyuşturucu kullanımı; yarattığı bağımlılıkla bireylerin, dolayısıyla toplumun psikolojik ve fizyolojik yapısına zarar vererek, suç işlenişini kolaylaştırarak ve kaçakçılığı artırarak tehdit oluştururken, uyuşturucu kaçakçılığı; iç istikrarsızlık, kara para ekonomisi ve suç örgütleri yaratarak, kullanımın devamlılığını sağlayarak, çevreye zarar vererek ve yetersiz mücadele ile tehdit oluşturmaktadır.

Uyuşturucu madde ve kaçakçılığının kapsamını incelemek maksadıyla yazılan birinci bölümde ortaya çıkan bulgular, uyuşturucunun kullanımının süreklilik ve bütün insanlığı ilgilendiren özelliği ile doğrudan küresel bir tehdit olduğunu göstermiş, uyuşturucu kaçakçılığını küresel bir tehdit olarak tanımlayan Birleşmiş Milletler' in tanımı ile de örtüşmüştür. Ayrıca, uyuşturucu kullanımı ve kaçakçılığının bu tehdidi nasıl oluşturduğu ve kullanımın nasıl sonuçlandığı sorularına cevap vermiştir. İlk varsayımda, uyuşturucu kaçakçılığının uyuşturucu kullanımının küresel tehdit olmasında belirleyici bir faktör olduğu kabul edilmiş ancak bulgular, uyuşturucu kullanımının uyuşturucu kaçakçılığının küresel bir tehdit olmasında belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koymuştur.

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan ve hemen her ülkenin imzaladığı üç uyuşturucu sözleşmesi de artan tehdide paralel olarak hazırlanmıştır. Her üç sözleşmede 234 uyuşturucu madde listeye alınmışken, 2013 yılında bu sayıya 348 madde daha ilave olmuş (UNODC, 2014 WDR) ve sayı 582'ye yükselmiştir. Yeni çıkan maddeler sözleşmede yer almamakta ancak her yıl Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanmaktadır. Ayrıca, uyuşturucu maddenin tanımı Birleşmiş Milletler sözleşmelerinde içerik ve etki bakımından yapılmayıp sadece listelenen 234 madde ile sınırlıdır. Bu durum, piyasaya yeni çıkan uyuşturucu maddelerin uyuşturucu olarak kabul edilip edilmeyeceği konusunda belirsizliğe neden olmaktadır.

Kaçakçılığın ölüm, hastalık ve suç oranlarını artırma özelliği dışında başka etkileri de vardır. 2012 yılı itibari kaçakçılığın tahmin edilen ekonomik boyutu 600 milyar dolardır. Kara paradan oluşan bu miktarın çeşitli yöntemlerle aklanarak piyasaya arz edilmesi, finansal piyasalarda dalgalanma, istikrarsızlık ve haksız rekabete yol açmakta, suç ekonomisi oluşturmakta, gelir ve kaynak dağılımını olumsuz olarak etkilemektedir. Dolayısıyla uyuşturucu kaçakçılığı küresel tehditler arasında yer alan yoksulluk ve adaletsiz gelir dağılımının gerçekleşmesine etki yaparak dolaylı küresel tehdide neden olmaktadır.

Ekonomik boyut dışında uyuşturucunun bir başka fonksiyonu güvenlik alanında görülmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımı, bireysel ve organize suçun oluşumu ile terör örgütlerini besleyerek insani, toplumsal ve küresel güvenliğin

bozulmasına sebep olmakta, çevreye zarar vermektedir. Küreselleşme gereği oluşan yeni otorite alanlarında organize örgüt ve terör örgütleri devlet dışı aktör olarak yer almaktadır. Küresel güvenliği tehdit eden bu unsurlar uyuşturucu ile finanse olduğundan örgütlerce yapılan uyuşturucu kaçakçılığı bu anlamda uluslararası terörizm, terörizmin sebep olduğu uluslararası göç ve çevresel sorunlar bakımından küresel güvenliğe dolaylı tehdit oluşturmaktadır.

Küresel güçler, çıkarları gereği başka ülkelerde iç istikrarsızlık çıkarmakta, bu da terör ve uyuşturucu üretimini artırmaktadır. Aynı güçler “uyuşturucu kaçakçılığı ve organize suçlarla mücadele” konusunda oluşturdukları güvenlik algıları ile daha sonra bu ülkelere müdahale etmekte veya müdahale sonrası kalıcı olmaktadır. Yani uyuşturucu, küresel güçlerin ülkelere müdahale etmesinde veya müdahale sonrası kalıcı olmasına gerekçe oluşturmaktadır. Bu müdahaleler, uyuşturucu kaçakçılığını artırarak uluslararası terörizm, uluslararası göç, ekonomi ve çevre sorunları bakımından dolaylı bir küresel tehdide neden olmaktadır.

Uyuşturucunun küresel tehdidine karşı dünya genelinde 17 bölgesel ve küresel kuruluş (7’si BM, 6’sı AB, 4’ü diğer kuruluş) mücadele etmektedir. Bunlardan Interpol, Europol CARICC ve DEA kolluk ve istihbarat kuruluşu, diğerleri idari kuruluştur. İncelememize konu olan küresel kuruluşlar ise UNODC ve DEA’ dır. Söz konusu kuruluşları genel olarak tüketime maruz kalan ülkeler teşvik etmekte ve desteklemektedir. Üreten ülkelerin bu konuda kendiliğinden bir gayreti yoktur. Bunda, ekonomik yetersizlikler, iç istikrarsızlık ve otorite zayıflıklarının etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Uyuşturucu madde kaçakçılığı ve kullanımının uluslararası boyutunu ortaya koymak amacıyla yazılan ikinci bölümde ortaya çıkan bulgular; uyuşturucu kaçakçılığının, küresel güvenlik, ekonomi, çevre ve dış müdahale alanlarında yarattığı küresel ve sürekli etkilerle uluslararası terörizm, terörizmin sebep olduğu uluslararası göç, ekonomik fırsat eşitsizliği ve çevre sorunları gibi küresel tehditleri tetiklediği için dolaylı bir küresel tehdit olduğunu göstermiş, kaçakçılığın nasıl sonuçlandığı sorularına cevap vermiştir. Terör örgütlerinin, uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımını küresel tehdit haline gelmesinde şekillendirici bir niteliğe sahip olduğu varsayımı bu bölümde doğrulanmıştır.

Uyuşturucu kullanımının cezalandırılması veya cezalandırılmamasına ilişkin görüşler ve teoriler, ülkelerin uyuşturucu ile mücadeledeki rejim ve modellerini belirlemede önemli rol oynamaktadır. Ancak, rejim ve modeller kullanıma ilişkin olup kaçakçılığa yönelik rejim ve model yoktur. Bu bir eksikliktir ve mücadele uygulamalarını sekteye uğratmaktadır.

Küresel mücadele kuruluşlarından olan Birleşmiş Milletler kuruluşu olan UNODC, ülkelerin belirlediği rejim ve modellere müdahale etmeyip destek verme stratejisini uygulamaktadır. Dünya genelinde örgütlenen kurulun gelişmiş tüketici ülkelerdeki yapılanması zayıftır, daha ziyade az gelişmiş ülkelerde örgütlenmiştir. Adli ve kolluk işlevi olmayan, yaptırım yetkisi olmayan UNODC, talep azaltımı, tedavi sağlayıcı, zarar önleyici hizmetleri desteklemekte, sözleşmelerin uygulanırılığını takip etmekte, işbirliklerini teşvik etmekte, zayıf bütçesi ile ülkelere maddi bir destek sağlayamamaktadır. Kaçakçılık ve kullanımda geline nokta UNODC' un başarısız olduğu görülmekte, kuruluşun kendisi de bu durumu kabul etmektedir.

ABD Adalet Bakanlığı'na bağlı olan ve görevini, dünyada üretilen uyuşturucu ile mücadele ederek bunların ABD' ye ulaşmasını engellemek olarak açıklayan DEA, küresel bir uyuşturucu ile mücadele kuruluşu olarak 67 ülkede yapılanmış bir kolluk birimidir (DEA Web, 2014). Mücadele stratejisi olarak ilişkili olduğu ülkelere maddi, hukuki, eğitim ve soruşturma desteği vermekte, bir bakıma BM' nin uyuşturucu kolluk gücü gibi hareket etmektedir. Görevi dışında bazı ülkelerdeki gizli faaliyetleri, PKK' yı narko terör örgütü olarak kabul etmemesi, Afganistan ve çevresindeki üretici ülkelerde uyuşturucu ile mücadele ettiğini iddia etmesine rağmen maddi destek vermeyip çevresindeki ülkelere vermesi, dünyada üretilen her uyuşturucunun ABD' ye ulaşacağına yönelik kuşkulu bir gerekçe ve CIA' nın görünen yüzü olduğu şeklindeki iddialar DEA' nın güvenilirliğini azaltmaktadır. Gerek ABD 'de gerekse konuşlandığı ülkelerdeki kaçakçılık durumundaki artışlar mücadelesinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

Sözleşmeler, uyuşturucu ile mücadelenin hukuki boyutunu belirlemektedir. Ancak, bu boyutun dışında mücadeleye olumsuz etki yapan faktörler vardır ve sözleşmeler bu faktörleri içermemiştir. Bu faktörlerin, maddi teşvik ve işbirliği yetersizliği, iç

istikrarsızlık, terör örgütlerinin varlığı, otorite boşlukları, kolluk ve istihbarat zafiyetleri, ülkeler arası güvensizlik, sınır güvenliğinin tam olarak sağlanamayışı, bazı ülkelerin uyuşturucu gelirlerine göz yumma ihtimali, arz ve talebi etkileyen ülkelerin sosyo-ekonomik durumlarının olduğu değerlendirilmektedir.

Uyuşturucu ile mücadele eden uygulanan rejim ve modeller ile küresel ölçekte uyuşturucu ile mücadele eden kuruluşları (UNODC, DEA) incelemek ve bu kuruluşların yeterince mücadele edip etmediklerini değerlendirmek amacı ile yazılan üçüncü bölümdeki bulgular, UNODC ve DEA' nın uyuşturucu ile yeterince mücadele edemediğini ortaya koyarak araştırma sorularına cevap teşkil etmiştir. Uyuşturucu ile mücadelede uygulanan rejim ve modellerin, uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımına ilişkin küresel tehditlerinin önlenmesine etki yaptığının kabul edildiği üçüncü varsayımda, söz konusu rejim ve modellerin uyuşturucu kullanımı ile ilgili küresel tehditlerin önlenmesine etki yaptığı ancak kaçakçılıktan kaynaklanan tehditlerin önlenmesine bir etki yapmadığı görülmüştür.

Dünyadaki nüfus artışına paralel olarak maddi ve manevi sorunlar ile farklı yaşam tarzları ortaya çıkmaktadır. İnsanlar da birtakım sorunlarını aşmak, merak ve aidiyet duygusunu gidermek ve hayattan zevk almak gibi sebeplerle uyuşturucuya başlamaktadırlar. Yani, toplumdaki uyuşturucu talebi arttıkça uyuşturucu arzı da artmaktadır. Uyuşturucu madde tehdidi ile etkili olarak mücadele etmek maksadıyla aşağıda sıralanan ve müteakiben açıklanan önerilerin faydalı olacağı değerlendirilmektedir:

- a. Toplum uyuşturucuya karşı bilinçlendirilmelidir.
- b. Uyuşturucu maddeyi ikame eden maddeler üretilmelidir.
- c. Sokak satıcılarına iş imkânı sağlanmalıdır.
- d. İnternet üzerinden yapılan uyuşturucu ticareti kontrol altına alınmalıdır.
- e. Uyuşturucu ekim sahaları için özel önlem alınmalıdır.
- f. Uyuşturucu kuryelerinin yakalanmasına öncelik verilmelidir.
- g. Kolluk ve istihbarat birimleri bu konuda güçlendirilmeli ve teşvik edilmelidir.
- h. Uyuşturucu ile ilgili yasalar tek bir çatı altında toplanmalıdır.

1. Kullanımın serbest bırakılmasına yönelik çalışmalar önem verilmemelidir.
 - i. Sebepsiz yere zengin olanların bu durumun sebebini kanıtlaması sağlanmalıdır.
 - j. Mücadele eden kurumlar tek bir çatı altında toplanmalı ve idare edilmelidir.
 - k. Interpol' ün uyuşturucu mücadele birimi güçlendirilmelidir.
 - l. BM. Sözleşmeleri günün koşullarına göre yenilenmelidir.
 - m. Uyuşturucu üretiminde etkili ülkelere yaptırım ve teşvik imkânları getirilmelidir.
 - n. ABD' nin uyuşturucu ekim bölgelerindeki faaliyeti kontrol altına alınmalıdır.
 - o. Bölgesel ihtiyaçlara göre yeni kuruluşlar teşkil ve teşvik edilmelidir.
- a. **Toplum uyuşturucuya karşı bilinçlendirilmelidir:** Sistematik olarak ve bir merkezden yönetilmek suretiyle, uyuşturucunun büyük bir sağlık sorunu ve suç konusu olduğu topluma kabul ettirilmelidir. Bireysel ve toplumsal olarak uyuşturucuya başlama nedenlerinin ortadan kaldırılması için özel çaba gösterilmeli, kullanıma olan talebin düşürülmesi için okullara zorunlu dersler konulmalı, uyuşturucu ile mücadele eden sivil toplum kuruluşlarının sayısı artırılarak maddi destek verilmeli, sosyal medya üzerinde talep azaltıcı kampanyalar düzenlenmeli, basılı yayın dağıtımı ve dini telkine önem verilmelidir.
- b. **Uyuşturucu maddeyi ikame eden maddeler üretilmelidir:** Tüketimin yoğun olduğu ülkelerde zarar azaltma hizmetleri olarak uygulanan barınma ve tüketim odaları, enjeksiyon ve iğne değişim programları, methadon otobüsleri dışında uyuşturucudan alınan hazzın yerine daha kolay erişilebilir, bağımlılık yapmayan ve zarar vermeyen ikame edici ürünler imal edilmelidir. Bir nevi, uyuşturucu kullanım cezasını çekmeden tedavi olamazsın anlamına gelen salt yasaklayıcı tedavi modeli uygulanmamalıdır. Yasaklayıcı ve tıbbi müdahale modelinin daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.
- c. **Sokak satıcılarına iş imkânı sağlanmalıdır:** Tüketimde önemli rolleri bulunan sokak satıcılarına cezai önlemler dışında iş imkanları sağlanarak uyuşturucu faaliyetleri bitirilmeli ve tüketicilerin uyuşturucuya erişim imkanı zayıflatılmalıdır. Uyuşturucu bağımlılarına da iş imkânları verilerek topluma kazandırılmalı, satıcı olmaları önlenmelidir.

d. İnternet üzerinden yapılan uyuşturucu ticareti kontrol altına alınmalıdır: İnternet üzerinden yapılan ve yılda ortalama 300 milyon dolarlık hacmi bulunan uyuşturucu ticareti ile mücadele yapılamamaktadır. Çünkü web siteleri sahipleri, alıcı ve satıcılarının kimlikleri tespit edilememektedir Hem satıcılar, hem de alıcılar bu sitelerde daha risksiz alışveriş yaptıklarından bu sitelerin daha etkin olarak kullanılacağı, dolayısıyla teknik olarak tespit çalışmalarına önem verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

e. Uyuşturucu ekim sahaları için özel önlem alınmalıdır: Ekim sahalarının azaltılması için özel önlemler alınmalıdır. Ekim sahaları, genellikle tapusuz ve kontrol dışındaki araziler ile kısmen tapulu arazilerdir. Ekime müsait alanlardaki çiftçilere gelir getirici başka imkânlar sağlanmalı, değişik ürün yetiştirmeleri teşvik edilmeli, bu sahaların diğer bitkilerden ayrımını sağlayacak hava araçları sayısı artırılmalıdır. Temin edemeyen ülkeler bu konuda desteklenmelidir.

f. Uyuşturucu kuryelerinin yakalanmasına öncelik verilmelidir: Kaçakçılık rotalarında uyuşturucu kuryeleri ve taşıdığı maddeleri yakalamaya yönelik mücadele çok önemlidir. Çünkü kuryeleri yakalamak, üretim ve tüketim bölgeleri arasındaki köprüleri de yıkmak demektir. Aynı zamanda, uyuşturucuların toplu olarak ele geçirilmesi, faaliyetin kolaylığı, üretim ve tüketim noktalarındaki hedef kişi ve grupların tespit edilerek soruşturmanın genişletilmesi ve kaçakçılar arasındaki caydırıcılık bakımından da kritik bir rol oynamaktadır. Kaçakçıların teknik ve taktiklerini iyi bilen, teknik imkânlara sahip tecrübeli ve istekli profesyonel kolluk güçleri bu mücadelede çok başarılı olacaktır.

g. Kolluk ve istihbarat birimleri bu konuda güçlendirilmeli ve teşvik edilmelidir: Kaçakçılıkla etkin mücadelede kolluk dışındaki tedavi kurumları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası sözleşme ve kuruluşların fonksiyonları yadsınamaz. Ancak, asıl mücadele kolluk kuvvetleri ve istihbarat gücü ile sahada yapılan dış dış mücadeledir. Çünkü çivi çiviye söker. Bu nedenle, kolluk ve istihbarat güçleri cazip maddi imkânlarla desteklenir ve ihtisaslaştırma sağlanırsa mücadele çok daha başarılı olacaktır. Şöyle ki; uyuşturucu maddeyi, kaçakçılık yapan faillerini ve maddi

kaynaklarını ele geçirmek, zahmetli, riskli, uzun zaman alan ve tecrübe isteyen faaliyetlerdir. Açıkçası fedakârlık gerektirmektedir. Uzun çabalar sonucu bir milyon dolarlık uyuşturucu ele geçiren bir görevliye kayda değer olmayan maddi destek verilmesi, mücadelede birinci derecede rol oynayan görevlilerin şevkini kıracaktır.

h. Uyuşturucu ile ilgili yasalar tek bir çatı altında toplanmalıdır: Yapılacak hukuki düzenlemeler ile organize uyuşturucu madde ticareti suçları, farklı yasalardaki düzenlemelerle birlikte terörle mücadele yasaları gibi tek bir yasa da toplanmalı, soruşturma ve yargılaması buna göre yapılmalıdır. Uyuşturucu suçlarının özel yasa kapsamına alınması soruşturmanın kapsam ve niteliğini geliştirerek sıradan olmaktan çıkaracaktır. Bunun yanında, izinsiz olarak haşhaş, kenevir ve koka bitkisi ekimi, kanunlarda yasadışı ekim suçu değil, uyuşturucu üretmek suçu olarak düzenlenmelidir.

ı. Kullanımın serbest bırakılmasına yönelik çalışmalar önem verilmemelidir: Uyuşturucu kullanımının serbest bırakılmasına yönelik faaliyetler önlenmeli, gerekirse suç olarak tanımlanmalıdır. Serbest bırakılmasını istemek bir bakıma uyuşturucuyu teşviiktir ve devletin suç işlenmesine ortak edilmesi anlamına gelmektedir. Toplumda önemsiz ve bağımlılık yapmayan uyuşturucu olarak gösterilen ancak ağır etkiye sahip diğer uyuşturucuların başlangıcı olan esrar kullanımına sempatik olarak bakılmamalı, toplum bu konuda bilgilendirilmeli ve cezaları ağırlaştırılmalıdır.

i. Sebepsiz yere zengin olanların bu durumun sebebini kanıtlaması sağlanmalıdır: Sebepsiz yere zengin olanların yasadışı faaliyetlerden, özellikle uyuşturucu kaçakçılığından mal varlığı edindikleri toplumca kabul edilen bir gerçektir. Bu tür şüpheli kazanımların ispatı iddia makamı yerine ilgili kişilere bırakılmalı, ispatı durumunda yasadışı kazançlarına el konulmalıdır.

j. Mücadele eden kurumlar tek bir çatı altında toplanmalı ve idare edilmelidir: Uyuşturucu üretim, geçiş ve tüketiminin yoğun olduğu ülkelerde mücadelenin dağınık kurumlar yerine tek elden yürütülmesine sağlamak için ayrı bir yapı teşkil edilmelidir.

k. Interpol' ün uyuşturucu m¼cadele birimi g¼c¼lendirilmelidir: Interpol pek çok suç gibi uyuşturucu suçlarında da ¼lkelerin kolluk g¼lerine destek vermekte ve koordinasyon sağlamaktadır. Bu birimin uyuşturucu m¼cadele birimi g¼c¼lendirilerek ¼lkeler arasında daha aktif rol alması sağlanmalıdır.

l. BM. S¼zleřmeleri g¼n¼n koşullarına g¼re yenilenmelidir: BM' ye ait en son s¼zleřme 1988 yılına aittir ve g¼ncel değildir. Birleşmiş Milletler S¼zleřmelerinde uyuşturucu madde olarak tanımlanan 234 madde yer almakta, sonradan ortaya çıkan 348 madde bulunmamaktadır. Ayrıca, uyuşturucu maddelerin kapsamlı bir tanımını da yoktur. Bu ve benzeri eksik durumları gidererek bağlayıcılığı olan ve g¼n¼n koşullarına uyum sağlayacak yeni s¼zleřmeler hazırlanmalıdır.

m. Uyuşturucu ¼retiminde etkili ¼lkelere yaptırım ve teşvik imk¼nları getirilmelidir:

Uyuşturucu ticareti ile m¼cadele etmediği tespit edilen ¼lkelere BM G¼venlik Konseyince yaptırım kararı ıkartılabilmeli, uyuşturucu ¼retim ve trafiği ile iyi niyetli olarak m¼cadele eden ¼lke y¼netimlerine ise g¼c¼lendirilecek BM b¼t¼cesinden maddi teşvik sağlanmalıdır.

n. ABD' nin uyuşturucu ekim b¼lgelerindeki faaliyeti kontrol altına alınmalıdır: BM. Narkotik Kontrol Kurulu (INCB) tarafından, Altın ¼gen ve Altın Hilal olarak bilinen b¼lgeler ile Fas'ta ¼retilen haşhaş, koka ve kenevir bitkilerinin ekim ve imhası yakından takip edilmeli, ABD' nin bu b¼lgelerde uyuşturucuya y¼nelik faaliyetleri kontrol altına alınmalıdır.

o. B¼lgesel ihtiyaçlara g¼re yeni kuruluşlar teşkil ve teşvik edilmelidir: Uyuşturucu ile m¼cadele etmek için Latin Amerika, Doğu ve G¼neydoėu Asya ile Ortadoğu ¼lkelerinde de b¼lgesel kuruluşlar teşkil edilerek işbirliği çabaları g¼c¼lendirilmelidir.

Sonuç olarak; Uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımının küresel tehdit olup olmadığı, tehditse yeterince mücadele edilip edilmediği sorunsalını incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, uyuşturucu maddelerin küresel kapsamı, tehdit durumu, mücadele stratejileri ve yeterlilikleri ortaya konulmuş, mücadelede alınabilecek önlemler belirtilmiştir. Uyuşturucu kullanımı doğrudan, uyuşturucu kaçakçılığı ise dolaylı olarak küresel bir tehdittir ve bunlarla yeterince mücadele edilememektedir. Olağanüstü miktarda para kazanılan, küresel olarak süreklilik gösteren ve gizli olarak icra edildiği için hemen dikkat çekmeyen yasadışı uyuşturucu ticaretinin nüfus artışına paralel olarak artmaya devam edeceği değerlendirilmekte ve bu soruna sadece sağlık, sosyal veya adli bir sorun olarak bakılmaması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Uyuşturucu madde tehdidinin olmadığı bir dünya, daha güçlü birey ve toplumlar ile daha iyi bir küresel güvenlik, istikrar, ekonomik denge, çevre ve daha az uluslararası göçün olduğu dünya demektir. Uluslararası toplum da bunun bilincinde olarak ve uygulamalardaki eksiklikleri de göz önünde bulundurarak işbirliği içinde hukuki düzenleme yapmalı ve uygulamalıdır.

KAYNAKÇA

Akcan, Ayhan; Engin Akcan Z.F.; Samancı A.Y.; Balcıoğlu İ.: “İstanbul Bayrampaşa Kapalı Cezaevindeki erkek adli tutuklu ve hükümlülerde cezaevi öncesi alkol ve madde kullanma sıklığı ve özellikleri”, **Bağımlılık Dergisi**, 2000; 1(2): 61-68.
<https://scholar.google.com.tr/scholar>, 09 Kasım 2014

Aksu, Muharrem; Turhan Faruk: "Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik." *Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya İletme Fakültesi Dergisi* 4.2 (2012). S.76.
<https://www.akdeniz.edu.tr>, 03 Ocak 2015

Akgül, Arif: “Türkiye’de Yasadışı Kenevir Ekimi ve Mücadele Politikaları”, **Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi**, 2014, S.3.
<https://www.utsam.org>, 15 Ekim 2014

Bankacılar Dergisi: Eylül 2010, 65 ve 74. sayılar.
<https://www.tbb.org.tr>, 05 Aralık 2014

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Mad. Hakkında 1961 Tek Sözleşmesi, NewYork, 1961.
<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz>, 5 Kasım 2014

Birleşmiş Milletler 1971 Tarihli Psicotrop Maddeler Sözleşmesi, Viyana, 1971.
http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Birlesmis_Milletler, 07 Kasım 2014

Birleşmiş Milletler 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına karşı Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu), Viyana, 1988.
http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Birlesmis_Milletler, 10 Kasım 2014

Birleşmiş Milletler Sınır aşan Suçlar Sözleşmesi, Palermo, 2000.
<http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4800.html>, 12 Kasım 2014

Birleşmiş Milletler. 1971, **Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Gayrimeşru Kaçakçılığını Önleme ve Araştırmada Kullanılan Metotlar ve Polis Teşkilatı**, Eraslan, F. (çev), Baylan Matbaası, Ankara, 1975.

Cengiz, Mahmut: "Mafyadan Derin Devlet ve Casusluk İlişkilerine Organize Suçlarda Yeni Trendler" **Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi**, Cilt: 4 (1), 2013, S.77.
<https://www.utsam.org>, 22 Kasım 2014

Değirmenci, Olgun: "Çeşitli Görünümleriyle Uluslararası Suç Kavramı: Dar ve Geniş Anlamda Uluslararası Suçlar ve Türk Hukuku", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası** 71.1 (2013): 229-266.
<https://www.istanbul.edu.tr>, 22 Aralık 2014

Demirci, Levent: "Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan'ın Kesişimindeki Sorunlu Vadi: Fergana." **Journal of Defense Sciences/Savunma Bilimleri Dergisi** 11.2, 2012.
<https://www.ulakbim.gov.tr>, 02 Kasım 2014

Demirel, Naim: "Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Uyuşturucu Maddelerle Mücadele", **Akademik Bakış Dergisi**, Sayı: 28 Ocak – Şubat 2012.
<https://scholar.google.com.tr/scholar>, 18 Aralık 2014.

Derdiman, R. Cengiz: "Uyuşturucuyla Mücadelede Ulusal ve Uluslararası Polisiye ve Hukukî Sorunlar ve Çözüm Önerileri" **Örgütlü suçlar ve 2011**, 57.
<https://www.utsam.org>, 15 Aralık 2014

Erman, Sahir: "Uyuşturucu Maddelere İlişkin Ceza Hükümleri" **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası** 45.1-4 (2011): 1061-1080.
<https://www.istanbul.edu.tr>, 08 Aralık 2014

Ersoy, Ömer: "Afganistan Kaynaklı Uyuşturucunun Uluslararası Bir Güvenlik Sorununa Dönüşmesi: İç ve Dış Dinamikler, Mücadele Politikaları", 2013.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>, 24 Ekim 2014

Fox, Carson; Huddleston, West: “ABD’de Uyuşturucu Mahkemeleri” 2003.
<https://www.ncjrs.gov/App/abstractdb/AbstractDBDetails>, 05 şubat 2015

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı:
Uyuşturucu ve Kimyasal Maddeler, 2003 Yılı Baskılı Kitapçık.
<http://pcgumrukobil.com/Gümrük%20Mevzuatı/Dosyalar>, 10 Ekim 2014

INCB: Annual Report, Newyork, 2013.
<http://www.incb.org/incb/en/publications/annual-reports> 2013, 02 Aralık 2014

Mesjasz, Krakov: “Ekonomik Güvenlik”, Uluslararası İlişkiler, Cilt 5, Sayı 18 (Yaz 2008), s. 125-150.
www.uidergisi.com.tr/wp-content/ /Ekonomik-Guvenlik, 25 Aralık 2014.

Öztürk, Serdar: “Terörizmin Türkiye ekonomisi üzerine etkileri, **Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 2009.
<https://www.ulakbim.gov.tr>, 10 Aralık 2014.

Özalp, Osman N.: "Avrupa Birliği'nin Orta Asya Politikası".
<https://www.tau.edu.tr>, 06 Ocak 2015.

Parlak, Bekir; Argun Uğur: “Küresel süreç bağlamında organize suç örgütlerinin karşılaştırmalı analizi”, 2014.
<https://www.utsam.Org.>, 05 Kasım 2014.

Pınarcı, Mustafa: **Uyuşturucu Sorunu ve Mücadele Politikası**, Ankara, Adalet Yayınları, 2014.

Tangör, Burak: **Avrupa Güvenlik Yönetişimi, Bosna, Kosova ve Makedonya Krizleri**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2008.

Turhan, Faruk: "Yeni Türk Ceza Kanunu'na Göre Uluslararası Suçların Cezalandırılması" **HPD Hukuki Perspektifler Dergisi** 3: 8-19.

<https://scholar.google.com.tr/scholar>, 18 Kasım 2014.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Dönem:23, Kasım 2008.

Türk Ceza Kanunu, 5237 Sayılı

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 2709 Sayılı

UNDP: Human Development Report (1994), Oxford Univer, New York, 2014.

<http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-1994>, 05 Mart 2015

UNODC: World Drug Report (2010), NewYork, 2010.

<http://www.unodc.org/unodc/search.html?q=2010+report>, 05 Kasım 2014

UNODC: World Drug Report (2012), NewYork, 2012.

<http://www.unodc.org/unodc/search.html?q=2012+report>, 15 Kasım 2014

UNODC: World Drug Report (2013), NewYork, 2013.

<http://www.unodc.org/unodc/search.html?q=2013+report>, 10 Aralık 2014

UNODC: World Drug Report (2014), NewYork, 2014.

<http://www.unodc.org/unodc/search.html?q=2014+report>, 20 Aralık 2014

United States Department of State Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs: International Narcotics Control Strategy Report (2012), Washington, 2012.

<http://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2012/index.htm>, 05 Ocak 2015

Yazıcı, Orhan: "Afganistan'daki Otorite Boşluğunun Tarihî Temelleri ve Bölge Güvenliği Üzerindeki Etkileri ", 2010, S.13.

15 Kasım 2014, <https://www.historystudies.net>

Yener, Zafer: “Küresel uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığının ulusal güvenlik ve terörizm açısından değerlendirilmesi”, Ankara, 2006.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>, 20 Ekim 2014

Yıldırım, Esen: “Uyuşturucu Kullanımının Sosyolojik Boyutu, Uyuşturucuya Yönelik Talep Azaltımı”, Kırıkkale, 2008.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>, 24 Kasım 2014

Yılmaz, Sacit: “Kara paranın Aklanması ve Türkiye Boyutu” Kütahya, 2006.

<https://scholar.google.com.tr/scholar>, 12 Aralık 2014

Yılmaz, Sait: “Latin Amerika’da Neler Oldu”, 2012.

<https://www.aydin.edu.tr>, 10 Ocak 2015.

<http://www.Caricc.org>, 17 Kasım 2014

<http://www.cte.adalet.gov.tr>, 23 Nisan 2015

<http://www.etha.com.tr/Haber/2010/12/27>, 19 Aralık 2014

http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/index_en.htm, 12 Kasım 2014

<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index3>, 12 Kasım 2014

<https://www.europol.europa.eu>, 12 Kasım 2014

<http://www.haberx.com/Default.aspx>, 19 Aralık 2014

<http://interpol.int>, 27 Ekim 2014

<http://www.justice.gov/dea/index.shtml>, 14 Ekim 2014

<http://www.kom.pol.tr/tubim/Sayfalar/default.aspx>, 25 Nisan 2015

<http://Muhafaza.Gtb.Gov.Tr/Kacakcilikla-Mucadele>, 12 Kasım 2014

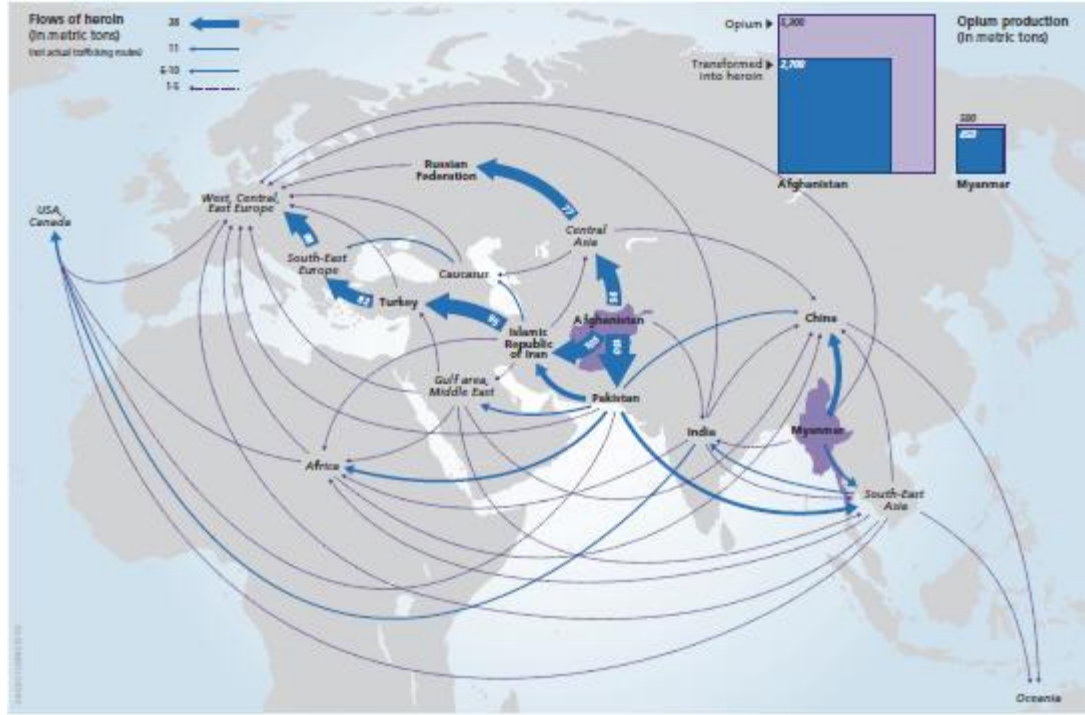
<http://www.unicankara.org.tr/today/3.html>, 12 Kasım 2014

<http://www.UNODC.Org>, 12 Kasım 2014

<http://www.WHO.int.health.topics>, 10 Kasım 2014

EK-1

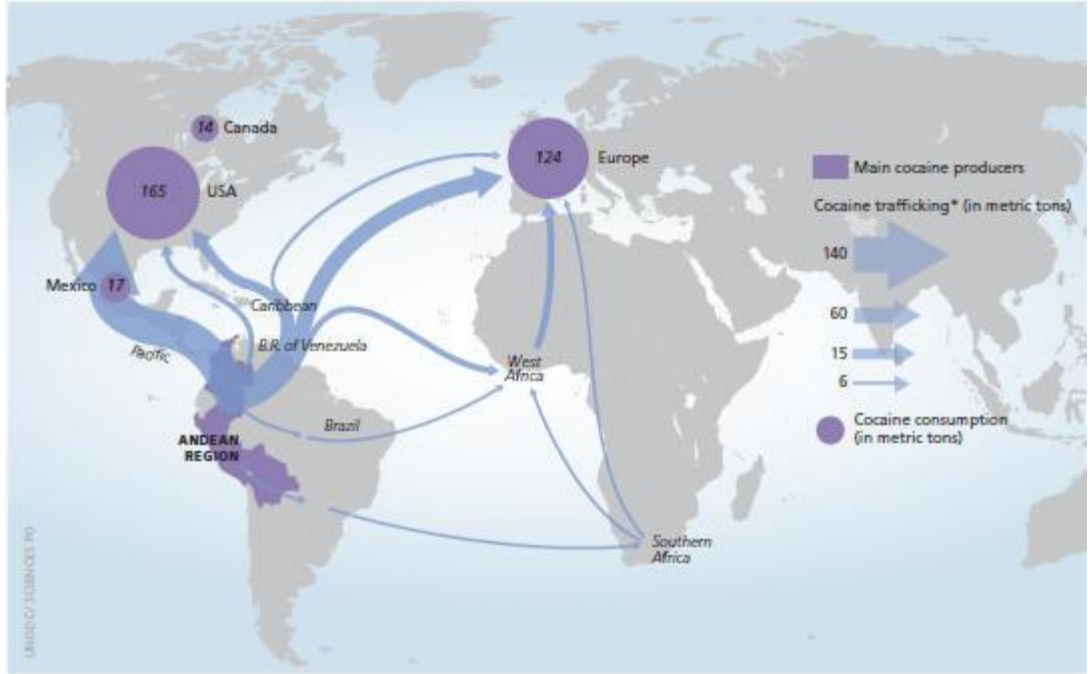
Asya kaynaklı eroinin dünya piyasalarına dağılım haritası

Kaynak: UNODC, 2010 Dünya Uyuşturucu Raporu

EK-2

And Dağları bölgesi kaynaklı kokainin dünya piyasalarına dağılım haritası

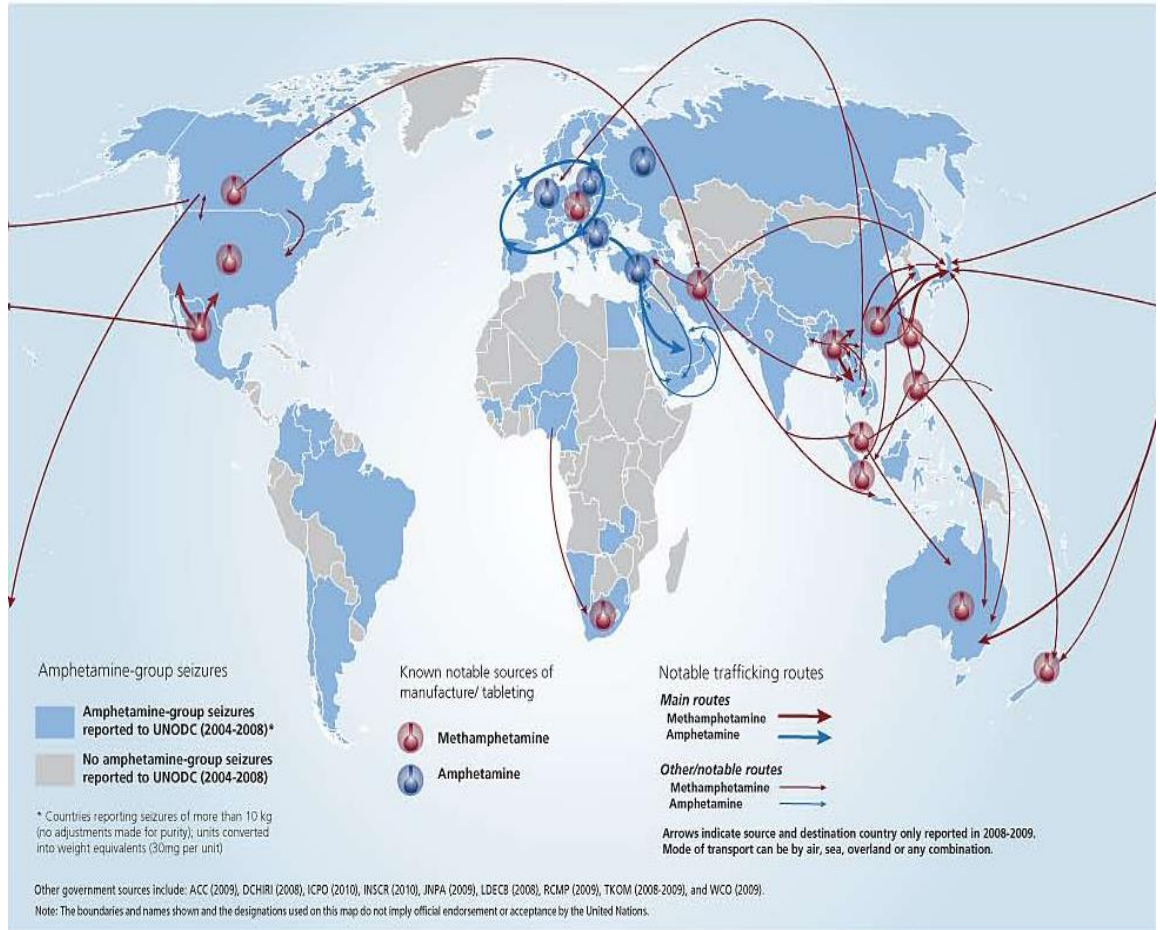

Kaynak: UNODC, 2010 Dünya Uyuşturucu Raporu

Dünya Sentetik Uyuşturucu Dağılım Haritası

Map 8: Notable locations of manufacture and main trafficking routes of amphetamine-group substances, 2008-2009

Sources: UNODC ARQ, Individual Drug Seizure Database, and other government sources

Kaynak: UNODC, 2010 Dünya Uyuşturucu Raporu

EK-4

**BİRLEŞMİŞ MİLLETLER NARKOTİK KONTROL KURULU'NUN
(INCB) 2013 YILI KITA DEĞERLENDİRME RAPORU**

1. AFRİKA;

Eroin, kokain, esrar ve sentetik uyuşturucu kaçakçılığında artış gözlemlenmektedir. Doğu ve Batı Afrika'da heroin ve kokain, Kuzey Afrika'da kokain kaçakçılığı artmaktadır. 2009' dan beri heroin trafiği 10 kat artmıştır ve Afganistan'dan gelen heroin Avrupa piyasalarına aktarılmaktadır. Latin Amerika ülkelerinden Batı Afrika'ya, buradan da Avrupa'ya ulaştırılan kokain miktarında da artış vardır. Afrika içinde de kokain tüketimi artmaktadır. Kenevir hemen her Afrika ülkesinde görülmekle birlikte Fas, dünyadaki en büyük esrar kaynağını oluşturmaktadır. Mısır, Mozambik ve Nijerya'da da yoğun olarak üretilmektedir. Sentetik uyuşturucuların piyasası da gelişmektedir. Bu maddeler Doğu ve Güneydoğu Asya ülkeleri ile Okyanusya' ya kaçırılmaktadır. 2012 yılı başlarından itibaren Batı ve Orta Afrika'da askeri darbe, şiddet ve dincilik faaliyetleri yoğun olarak görülmektedir. Mali Hükümeti, direnişçilere karşı bazı bölgelerde kontrol sağlasa da direnişçilerin kaçakçılık yapmaya devam ederek kar sağladıkları rapor edilmektedir. Gine-Bisseu'da askeri darbe sonucunda BM Güvenlik Konseyi uyuşturucu kaçakçılığının artacağını öngörmüştür. Buna karşın kokain ticareti artmış ve hiçbir güvenlik önlemi ile karşılaşılmamıştır. Yüksek rütbeli subaylara seyahat yasağı getirilmiştir. Kuzey Afrika'da özellikle Mısır'da siyasi istikrarsızlık uyuşturucu kaçakçılığına zemin hazırlamaktadır.

2. AMERİKA KITASI;**2.1. Orta Amerika ve Karayipler;**

Bu bölgeler, organize suç örgütleri tarafından Kuzey Amerika (ABD, Kanada, Meksika) ve Avrupa'ya gönderilen uyuşturucu maddelerin doğrudan geçiş ve aktarma yolu olarak kullanılmaktadır. Kolombiya kaynaklı kokain'in %90' ı bu bölgeden Kuzey Amerika'ya geçirilmektedir. Kokain kaçakçılığı, Orta Amerika'da en kazançlı gelir kaynağı olduğundan çeteler arasındaki rekabet şiddet olayları ve buna bağlı adli yükün artmasına

sebeptir. Honduras, El Salvador ve Guatemala'daki cinayetlerin %15'i bu çetelerce işlenmektedir. Bölgedeki yönetimlerin aldığı tedbirlere rağmen uyuşturucu kaçakçılığı devam etmektedir.

2.2. Kuzey Amerika;

Bölgedeki uyuşturucu kullanımı dünya ortalamasının üzerindedir. 2011 yılında Amerika Kıtasında meydana gelen uyuşturucuya bağlı ölen 52.500 kişiden 48.000' i Kuzey Amerika bölgesinde yaşamaktadır. ABD' de bazı eyaletler kenevir ekiminin yasallaştırılmasını savunurken Kontrollü Maddeler Yasası esrar ticaret ve kullanımını yasaklamaya devam etmiştir. Meksika'da esrar kullanımını yasallaştırma, Kanada'da Milli Strateji çalışmaları devam etmektedir.

2.3. Güney Amerika;

Bölgede 2005 yılından sonra kokain üretimi düşüşe geçmiştir. Bunun yerine kullanımı yaygınlaşan esrar, kısmen de haşhaş üretimi artışa geçmiştir. 2013 yılından itibaren Boliviya'da kültürel veya tıbbi amaçlı koka yaprağı çiğnemek ve kullanmak serbest hale getirilmiştir.

3. ASYA;

3.1. Doğu ve Güneydoğu Asya;

Haşhaş üretim alanları Tayland, Myanmar ve Laos Demokratik Cumhuriyetleri'nde görülmektedir. Eroin üretim ve kullanım talebi artmakta olduğundan son yıllarda Afgan Eroini dahi bu bölgede kullanılmaktadır. Sentetik uyuşturucu tüketiminde de artış vardır. Bölge ülkeleri yüksek kullanım oranını azaltmak için toplum merkezli tedavi programları geliştirmektedir.

3.2 Güney Asya;

Özellikle sentetik uyuşturucu kullanımı yaygın olup bölge ülkeleri kullanım ve kaçakçılığını önleme çalışmaları yapmaktadır. Bölgesel uyuşturucu kaynakları, Hindistan ilaç sanayisi, Afgan Eroini ve bölgesel üretimlerdir.

3.3. Batı Asya;

Bölge, yasadışı haşhaş ekonomisinin merkezidir. Afganistan'daki haşhaş ekimi 2013 yılında rekor kırarak 209.000 hektara çıkmıştır. Bu rakam, 2012 yılına göre %36 artmıştır. Bilindiği gibi Afgan Eroini birçok güzergâhtan Avrupa ve Güneydoğu Asya ülkelerine ulaştırılmaktadır. Afganistan'da kenevir ekimi de yaygındır. Çiftçiler, haşhaş ve kenevir ekimini diğer ürünlere göre daha kârlı olduğu için yaptıklarını ifade etmişlerdir. İran, İsrail, Pakistan ve Arap ülkelerinde sentetik uyuşturucu kullanımı artmaktadır.

4. AVRUPA;

Avrupa'da en çok kullanılan uyuşturucu madde esrardır ve bölgede üretimi artmaktadır. Esrarı, eroin, sentetikler ve kokain takip eder. Eroin üretiminde düşüş yaşanırken Karadeniz Limanları yolu ile yapılan kokain ticaretinde artış görülmektedir. Sentetik uyuşturuculardan captagon'un Doğu ve Güneydoğu Avrupa'da kullanımı yaygınken, extacy'in (MDMA) kullanımı Orta ve Batı Avrupa'da yaygındır. Asya ülkelerinden gelen sentetik uyuşturucu üretim maddeleri Avrupa'da işlenmek, paketlenmekte ve dağıtılmaktadır. Rusya, Bulgaristan, Romanya ve Bulgaristan'da sentetik uyuşturuculara ait gizli laboratuvarlar ele geçirilmiştir.

5. OKYANUSYA;

Bütün uyuşturucu madde kullanımlarının arttığı tek bölgedir. Pasifik ülkeleri ve geçiş rotalarına yakınlığı bu kıtada uyuşturucu ticaretini elverişli hale getirmiştir. Sentetik uyuşturucu testlerindeki eksiklikler, internet üzerinden satış ve kaçakçıların yasal boşluklardan yararlanması nedeni ile sentetik uyuşturucu kullanımı artmaya ve kolluk güçlerini zor durumda bırakmaya başlamıştır. Uyuşturucu madde takip sistemi Okyanusya ve Yeni Zelanda haricindeki ülkelerde gelişmemiştir (INCB 2013 Report:Chapter 3).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Nevzat Uysal
Doğum Yeri ve Tarihi : Amasya-1965

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi
Yüksek Lisans Öğrenimi : Ufuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri : --

İş Deneyimi

Stajlar : --
Projeler : --
Çalıştığı Kurumlar : Jandarma Genel Komutanlığı

İletişim

E-Posta Adresi : Nevzatuysal@mynet.com.tr
Tarih : 09 Eylül 2015